

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה כ1

בס"ד. כ"ג שבט תשע"ז

בגליון:

ב **קונטרס נימוקים נגד תקנות ה'קאנגרעס' בשנת תרכ"ט**
בצירוף קריאה מגדולי וראשי היהדות החרדית - מהרב יו"ט ליפמאן
ראקאו

יז **מו"ה אהרן סג"ל ברייער שו"ב מפרעשבורג**
פרק לתולדות משפחות שישא וברייער במאטערסדארף - מהרב יצחק
נחמן שטראה / עוד על רבי אהרן סג"ל ברייער וצאצאיו

לד **עוד על משפחת רבי יהושע פאלק ביכלר אב"ד סעטשין**
חמיו, צאצאיו, צאצאי אביו, צאצאי רבי אהרן ביכלר אב"ד סערדאהעל,
צאצאי רבי דוד קליין - ש. יוסט

מה **מצבות משפחת ביכלר בפאסטא**
זוגתו של רבי יהושע פאלק ביכלר וצאצאיהם, צאצאי אביו רבי חנוך,
זיווגיו של בנו רבי דוד ביכלר וצאצאיהם - מהרב דוד שלמה הלוי יונגרייז
/ רבי חיים חנוך ואביו רבי יהושע פאלק ביכלר, בת רבי אהרן ביכלר אב"ד
סערדאהעל, הרבנית הינדל רייכהארט-ביכלר ואגרות ממנה ומאביה מהר"י
אסאד - מהרב שלמה וויס / הוספות למשפחת ביכלר, בלומנטל, שמידל ריינר -
מהרב חיים אריה רייניץ / רישום מרבי דוד ביכלר וש"ב רבי שמשון גרינבוים -
מהרב בנימין זאב גרינבוים

סו **רבי ישראל יעקב גראס צ"ל מקראלי**
לתולדות חתנו של הדיין רבי יצחק בעהם מקראלי-ירושלים - מהרב
מנשה יוסף הלוי מילר

סט **לפני תשעים שנה (7)**

לקט ידיעות מהעתונות בשנת תרפ"ה - מהרב שלמה יהודה הכהן שפיצר
עוללות

עד

ר' איציק במו"ה אפרים חיות בטאפאנאר - הרב ב. פנטילאט / משפחות
פישמון, דייטש, רכניצר, גליק, לדרר וקאפל - הב' ע.ב. וידר / ר' אברהם
יעקב ווייסבערג (צאפק), ר' שלמה שפיטצער מנאנאש - הרב י.צ.
שווארטץ / רבי שמואל קיניגסברג - הרב ש. קיניגסברג / עוד על משפחות
פיון, בריל ורובינשטיין - הרב ש.צ. שפיטצער / רבי משה סאפיר - הרב
נ.ה. דוידוביץ' / יחוסו של רבי יצחק דוד רוטמן - הרב ש.מ. חשין

קונטרס נימוקים נגד תקנות ה'קאנגרעס' בשנת תרכ"ט בצירוף קריאה מגדולי וראשי היהדות החרדית בארץ הגר

הנני שמח להמציא לכם צילום ממה שנמצא באמתחתי מכתב יושר דברי אמת שנכתב ונחתם מרבותינו הגדולים ז"ע ובתוכם דו"ז הגה"ק המהר"ם שיק ז"ע בימי הרת עולם כשלחמו מלחמת עוז במדינת הונגריה להיפרד מהחפשים למיניהם.

ובמגילות עפה כאן נמצאו כאן היו כמה דברים יסודיים בענינים אלו אשר לפי ידיעתי לא נדפס במקום אחר. והיה זה שכרי בהפצת דבריהם הקדושים שאזכה עם כל ב"ב להיושע בדבר ישועה ורחמים ולהפיץ מעיינות רבוה"ק להגדיל תורה ולהאדירה.

יום טוב ליפמאן ראקאוו

רב ביהמ"ד היכל התורה לונדון

בעה"י מודעא רבה

להודיע ולגלות אשר אי אפשר ליראי ה' לקבל עליהם את חוקי הקונגרעס כי יש בהם דברים נגד דת תוה"ק וכמה דברים נגד האמת והיושר, ובאנו בקונטרס הזה לפרט איזה ענינים.

א) בסעיף א' מהגעמיינדע שטאטוט [תקנות קהל] היה להם לכתוב בפירוש שהשטאטוטען [התקנות] האלו נתיסדו להיהודים יושבי מדינת אונגארן וזיעבענברגען להחזיק ולקיים צרכי קהלי ישראל הנצרכין ע"פ דיני תורתנו הקדושה המסודרים לנו בהשלחן ערוך כמו אשר בקשו הדעפוטירטען [הנציגים] יראי ה'. כי באמת רק לצורך קיום דת תוה"ק נחלקנו מעמי הארצות לקהל מיוחד, כי זולת תוה"ק הלא עתה נחשבנו ב"ה ככל יושבי המדינה, ובכל עיר ועיר יש להיהודים חלק בכל עניני העיר ולמה לנו להיות עדה בפני עצמה, ורק בעבור זה נחלקנו מיושבי העיר לעדה מיוחדת מחמת שיש לנו תורה ומנהגים המיוסדים לקיום התורה, וא"כ התורה היא לנו היסוד והעיקר להנהגת העדה וכל צרכי הקהילה צריכין להיות ע"פ התורה, ודיני תורתנו הקדושה אין אנו יודעים בזמן הזה כי אם משלחן ערוך. אבל אחר אשר מיסדי חוקי הקאנגרעס מיאנו בזה ולא רצו בשום אופן להזכיר את הש"ע בשום מקום בהשטאטוטען [התקנות], גילו דעתם שאין רצונם להחזיק דיני ומנהגיו של הש"ע אפילו בעניני צרכי הקהל, לזאת אין אנו רשאים להתקשר עמהם קשר המתקיים לדורות שנהי' עמהם רק קהל אחד לדורי דורות. הגם אשר גם עד עתה היו נמצאים תמיד בקהלי ישראל בעו"ה בעלי עבירות, עכ"ז הלא לא היינו מקושרים עמהם בקשר של קיימא, ובכל עת אשר היינו רואים אשר רוצים להחטיא אותנו ח"ו, הי' בידינו להפרד מהם. אבל עתה עשו תחבולה לקשר אותנו עמהם בקשר של קיימא ע"י השטאטוטען [התקנות] האלו

יכולים להנות מהם ע"פ תוה"ק, וגם יעשו בזה איסור אם יסייעו בתשלומין לדברים פסולים שיסייעו בזה ידי עוברי עבירה. ע"כ סעיפים הנ"ל ועוד כיוצא בהם הם כולם נגד תוה"ק.

ג) בסעי' ט"ו וט"ז מהשטאטוטען [מהתקנות] נאמר אשר כל זכר בן כ"ד שנים המשלם לצרכי הקהל שני זהו' לשנה יוכל להבחר להיות ממונה על הציבור בכל עניני ההתמנות בלי שום תנאי, זולת ד' תנאים המבוארים שם. זה הוא נגד דת תוה"ק, כי ע"פ דת תוה"ק מי שעובר עבירה בפרהסיא ומכש"כ מחלל שבת בפרהסיא אינו רשאי להיות גבאי צדקה או ראש וממונה על הציבור, וגם מצד השכל והאמת והיושר הוא כן, כי כל עיקר אשר נחלקנו משאר יושבי עיר לקהל מיוחד הוא רק בעבור שיש לנו תורה ומנהגים שלא כמנהגי האיניו ישראל, אבל בכל שארי ענינים אחרים כמו עניני המלך והמדינה, בכל ענינים אלו ובכדומה להם אנחנו בכלל כל יושבי העיר תחת ממשלת שופטי העיר. וא"כ המנהגים והראשים שלנו הם מתמנים רק על קיום מנהגי ישראל החלוקים ממנהגי הא"י, וא"כ בוודאי הראשים והמנהגים אשר צרכי הקהל נעשה על ידם צריכין להיות יהודים המחזיקים בדת תוה"ק ובמנהגי ישראל, שיעשו כל צרכי הקהילה כדת וכנהוג, ואיך יעלה על הדעת שיהי' רשות למנות ראשים על ישראל יראי ה' אפיקורסים המבטלים מנהגי ישראל ומלעיגין עליהם. הלא יותר נוח ליראי ה' להיות תחת שופטי א"י אשר הם אנשי יושר שהרי מחזיקין בדת שלהם, וגם אינם מתכוונים להחטיא אותנו ח"ו, אבל רשעי ישראל העוברים בפרהסיא גם על עבירות החמורות הם אפיקורסים ומשתדלים תמיד לחדש חדשות ולבטל מנהגי ישראל ולהחטיא את ישראל ח"ו, איך נמסור בידם כל צרכי ומנהגי הציבור. ע"כ אין ליראי ה' להיות תחת ממשלתם בשום אופן.

ד) בסעיף ט"ו הנ"ל נאמר שמי שמשלם דירעקטע שטייער [מסים ישירים] דהיינו דבר קצוב לצרכי הקהל שני זהו' לשנה יש לו דעה בכל עניני הקהילה, ומי אשר משלם רק אינדירעקטע שטייער [מסים עקיפים] דהיינו גאבעללע (פליישקרזייצער) [מס שחיטה] וכדומה אין לו שום דיעה בעניני הקהילה, זה הוא נגד דת תוה"ק וגם נגד האמת והשכל והיושר, כי לפ"ז הבעה"ב שאינו עשיר כל כך ולא העריכו עליו הקהל סך קצוב מחמת שמשלם גאבעללע [מס שחיטה] ומכניס בקניית מצות בבית הכנסת ונדרים ונדבות וכדומה ועולה לו ההכנסה שהוא מכניס להקהל בענינים אלו על סך עשרים או שלשים זהו' לשנה, וצריך לו השוחט והרב או דיין לפסוק לו שאלות, והמקוה וכדומה, ורק בעבור שלא העריכו עליו הראשים סך קצוב לשנה אין לו שם דיעה בצרכי הקהל, דהיינו במינוי הראשים וקבלת רב או דיין ושוחט ועשיית מקוה וכדומה, ואיש עשיר אשר העריכו עליו לשלם סך קצוב שני זהו' לשנה ויכול להיות שאוכל טריפות מהמקולין של א"י (כמו אשר יש בעו"ה באיזה

עירות בעלי בתים כאלו), וממילא אינו מכניס להקהל בעד גאבעללע [מס שחיטה], גם אינו הולך לבית הכנסת וממילא אינו מכניס להקהל ע"י קניית מצות ונדו"נ, ואין צריך לו השוחט ולא הדיין ולא המקוה וכדומה, איש זה בעד שני זהו' אשר העריכו עליו יהי' לו דעה בכל ענייני הקהל ובכל דברים הנ"ל אף אם אין צריך להם כלל, ואיש ישר כהנ"ל אשר מכניס עשרה פעמים שני זהו' בשנה או יותר, ורק משום שלא העריכו עליו סך קצוב לא יהי' לו שום דיעה, דבר זה הוא בוודאי שלא ביושר, וכל בעל שכל ישר יעיד על זה. ועל פי תורתינו הקדושה כל מי שיש לו שותפות בדבר יש לו דיעה באותה דבר, והמסייעי' בתשלומין לצרכי הקהל אם בסך קצוב או בסך שאינו קצוב כנהוג בקהלי ישראל יש לו דיעה בכל עניני הקהל בלי שום חילוק. וגם בהשטאטוטען האלו סעי' י"ג נאמר שהברירה ביד הקהל להמציא כל צרכי הקהילה ע"י אינדירעקטע שטייער [מסים עקיפים], ורק חלק חמישית מן צרכי הקהל צריכין להיות ע"י הערכת סך קצוב, א"כ גם ע"פ השטאטוטען [התקנות] האלו יהי' עיקר הכנסת הקהילה ע"י אינדירעקטע שטייער [מסים עקיפים], ועכ"ז גזרו גזירה הנ"ל שלא יהי' שום דיעה להבעלי בתים המכניסים עיקר ההכנסה להקהילה כהנ"ל, וזה הוא עצת חטאים.

ה) בסעי' כ"ט נאמר אשר בעת קבלת רב או דיין ראשי הקהל מציעין לפני כל בני הקהילה הרב או הרבנים אשר רוצים הראשים לקבל, וכל בני הקהילה אין רשאים לומר שום דבר רק "הן" או "לאו" בכתב, ממילא נשמע אשר אין רשות לבני הקהילה לומר דיעה על רב אחר אשר לא הזכירו הראשים לפניהם, וא"כ יהיו כל בני הקהילה כאסורים ומכורים בידי הראשים. וידוע שקבלת רב הגון בהקהילה הוא דבר גדול מאוד אשר כמעט כל יראת ה' והחזקת וקיום תוה"ק בהקהילה תלוי בהרב, ולמה לא יהי' רשות לבני הקהילה להזכיר בהאסיפה איזה רב אשר נראה להם שיהי' טוב וישר לקבל אותו, זה הוא נגד האמת והיושר, וזה הוא ג"כ עצת חטאים לגרום בכמה קהילות מניעה על קבלת רב הגון.

ו) בסעי' הנ"ל אות י' נאמר אשר יש רשות ביד הראשים (וקריאה) [וקרואי] העדה לייסד תקנות להקהל מעיר ההוא או לשנות התקנות אשר הי' שם לפי המקום ולפי הזמן, אך באופן ובתנאי שלא יהיו התקנות אשר יעשו מתנגדים נגד חוקי המדינה, וגם לא יהי' מתנגדים נגד חוקי הקאנגרעס, אבל זה לא נאמר שלא יהי' התקנות מתנגדים נגד דת תוה"ק. גם בזה גילו דעתם שאין משגיחין בתוה"ק כלל (ואין לומר שזה הוא דבר ידוע ואין צריך להם לכתוב, הלא גם שלא יהי' נגד חוקי המדינה הוא דבר ידוע ועכ"ז כתבו בפירושו), ונראה בעליל שרצונם להיות בני חורין מעול תוה"ק גם בעניני תקנות הקהל.

ז) בסעי' מ"א וגם בסעי' נ"ב מבואר שהשופטים של ראשי המדינה יש בידם רשות ויכולת להוריד רב אב"ד מהתמנותו. זה הוא ג"כ נגד דת תוה"ק ונגד האמת והיושר,

כי השופטים האלו אשר נתמנו ע"פ גורל, כמבואר בסעי' ס"ו, איך נודע לנו אם יש להם ידיעה ונאמנות לשפוט את הרב דיני נפשות, והי' צריך לזה גדולי הדור או לכל הפחות בית דין מומחים וכשרים ע"פ דת תוה"ק.

ח) בסעי' מ"ג אות ג' נאמר שמחוייב הרב ע"י בקשת ראשי העדה לסדר עבודה בבית הכנסת על איזה ענין הבא חוץ מסדר הנהוג. זה הוא נגד דת תורתנו הקדושה, כי אין להרב להוסיף איזה עבודה בבית הכנסת חוץ מהסדר הנהוג בעבור רצון ראשי העדה, רק הי' להם לכתוב בפירוש שאם יבוא איזה ענין וזמן אשר יהי' ראוי ונכון לסדר דרשה וזמירות לכבוד שרי המדינה או לכבוד המלך אזי מחוייב הרב לסדר ולדרוש, אבל אם על איזה ענין אחר יבקשו ראשי העדה לחדש להם עבודה וזמירות בבית הכנסת, האיך יעלה על הדעת שיהי' הרב מחוייב לשמוע להם לחדש חדשות לפי דעתם. ואולי כתבו דבר זה רק להכין גם בזה עלילות וסיבות לדחות את הרבנים יראי ה' מהתמנותם כאשר לא ירצו לחדש להם עבודות חדשות בבית הכנסת לפי רצונם.

ט) בסעיף הנ"ל אות ו' נאמר שאם יראה הרב איזה מעל במשרתי העדה אשר איזה מהם ע"י חסרון ידיעה או ע"י רוע לב ימעול מעל במלאכת ה' המוטלת עליו, אזי מחוייב הרב לבקש מראשי העדה שיענישו אותו או יורידו אותו מהתמנותו. הן אמת כי להעביר את משרת העדה מהתמנותו לזה צריך שראשי העדה יגזרו אומר על הדבר, אולם צריך שיהי' מבואר בהשטאטוטען [בתקנות] כי יש ביד הרב לפסול השוחט וכדומה מיד גם בלי רשות ראשי העדה, למען לא תבוא מכשול על ידו, כי על פי תוה"ק אם האדם רואה איזה מכשול אשר יכשילו בו אחרים אזי מחוייב להסיר המכשול מיד, וע"כ אם הרב רואה בבירור שנפסל השוחט וכדומה, אזי אינו ראוי להמתין על פסק והסכמות ראשי העדה, רק מחוייב לפסלו מיד, או להושיב ב"ד צדק על זה מיד כדי להציל את בני הקהילה מאכילות נבילות, ומה יודעין בענין זה ראשי העדה, ודבר זה הוא צריך להיות רק ביד הרב אב"ד, רק שאם אח"כ יבקשו ראשי העדה או השוחט, אזי צריך הרב לברר דבריו לפני ראשי העדה ולפני בית דין צדק.

י) בסעי' ס' אות ה' נאמר אשר כל המשפטים והסכסוכים אשר יתחדשו בהקהילות וישובים בין הקהל וממוניהם או בין שני צדדי הקהילה וכדומה, הכל יוגמר או ע"י פשרה או ע"י פסק דין ע"י שופטי המדינה הנאצלים לזה ע"י גורל כמבואר בסעי' ס"ו. ובסעי' ס"ח נאמר שכאשר השופטים האלו יחרצו את המשפטים כן יוגמרו, ואין כח ביד שום בית דין אחר וביד שום מקום גבו' בערכאות להפריע ולבטל משפטם ופסק שלהם. זה הוא נגד דת תוה"ק כידוע, וגם נגד האמת והיושר, כי ידוע אשר משפטים פרטים שבין אדם לחבירו בעניני ממון וכדומה צריך עתה לבוא בערכאות לפני שרי הקאמיטאט [המחוז] המיוחדים להם, ולפני שופטי היהודים

הנ"ל לא יבואו רק המשפטים אשר יתחדשו בקהלי ישראל בין הקהל והממונים שלהם (דהיינו הרבנים והשוחטים והמלמדי וכדומה) ובין הישובים, וצדדי הקהילה בעניני המנהגים ועניני הבית הכנסת ועניני החברא קדישא (כמבואר בסעי' ג' בהוספה להשטאטוט [לתקנות] אשר עשו לחברא קדישא), וענינים אלו נוגעים בדת תוה"ק ומנהגי ישראל, והי' צריך לזה עכ"פ דיינים אשר יש להם ידיעה ונאמנות לשפוט בדברים אלו, וע"פ הגורל כהנ"ל יוכל להבחר אנשים אשר אין להם שום ידיעה בתוה"ק וריקים מיראת ה', ואיך יעלה על הדעת לפני כל בעלי שכל ישר למסור כל המשפטים הנזכרים בידי אנשים אשר יש לחשוב עליהם שאין בקיאים כלל בדבר המשפט, וגם יש לחשוד אותם אולי יש ביניהם (או יוכל להיות אשר כולם הם) אנשים ריקים מיראת ה', אשר בזדון לבם רוצים לעקל ולעוות המשפט ח"ו, ואיך נמסור כל המשפטים הנ"ל בידם כל כך אשר לא יהי' רשות לשום מקום גבו' לבטל משפטם בשום אופן.

יא) בסעי' ע' אות ב' נאמר אשר בכל שלש שנים יעשו וועד גדול (קאנגרעס), וגם בתוך השלש שנים בעת אשר יסכימו לזה מחצית מהדיסטריקט-פארשטאנדע [מהנהלת המחוז]. על זה אנו אומרים על הראשונים אנו מצטערין ועתה באו עוד להוסיף עליהם, הנה ידוע אשר עתה נחשבנו ב"ה ככל עמי הארץ ויש לנו חלק בהרייכסטאג [בפרלמנט], וא"כ למה לנו (להרבות בהוצאות ומחלוקות ר"ל) לעשות לנו קאנגרעס מיוחד, אם רק על השגחת הכסף השולפאנד [קרן בתי הספר] וקציצת הכסף הנצרך להוצאות וועד הקאנגערס ולהוצאות הלאנדעס קאנצליי [הלשכה הארצית] ולהוצאות אסיפת קרואי המדינה כמוזכר בסעי' ע"ז, הלא כל ההוצאות האלו (ובפרט עם ההוצאות אשר יעשו היהודים בכל הגלילות בעת בחירת הדעפאטירטען [הנציגים]) יעלו יותר מכל הסך ריווח של השולפאנד [קרן החינוך] ותהי' היציאה יתירה על השבח, ולמה לנו להעמיס מס חדש על היהודים יושבי מדינתנו. ואם תכלית הקאנגרעס ואסיפת ראשי המדינות לשפוט על הסכסוכים במנהגי ישראל המסתעפים לקיום תוה"ק ועבודת ה' אשר בזה נחלקנו מכל עמי הארץ (ועל כן אין להביא דברים אלו לפני הלאנדטאג [המועצה הארצית] או לפני ערכאות, כי אין להם ידיעה בענינים אלו), ועל תיקון וסידור בתי תלמוד תורתנו הקדושה, אם לדברים האלה צריך לנו הקאנגרעס, הלא לדברים האלה הי' צריך לבחור רק אנשים המחזיקים ומקיימים תורת ה' ומנהגי ישראל, אשר יש להם נאמנות לשפוט על דברים אלו, ולא לברר דעפוטירטען [נציגים] מחללי שבתות בפרהסיא אשר אין מאמינים כלל בדברי חז"ל, ואין מחזיקין מנהגי ישראל כלל, הלא ידוע (ומנוסה עתה בקאנגרעס העבר), שדעפוטירטען [שנציגים] כאלו באים רק להרוס ח"ו ולא לתקן. ואם נבקש שישלחו מכל הגלילות רק דעפוטירטען [נציגים] ראי ה' המחזיקים תורת ה', הלא ידוע שלא ישמעו לנו בזה (ויגרום רק להוסיף עוד

מחלוקת ברוב הגלילות בעת הבחירה), על כן מצדינו אין לנו לעשות עוד קאנגרעס עמהם כלל בשום אופן. ואם יהי' איזה סכסוך באיזה קהילה, אם יהי' בעניני ממון וכדומה יבוא לפני שרי המדינה בערכאות, ואם יהי' בענינים הנוגעים לדת תוה"ק ומנהגי ישראל נסמוך על הבית דין אשר בעיר ההוא או בהגליל, ואם יהי' צורך אזי מצרף גם איה רבנים הסמוכין להעיר או להגליל ההוא לפי רצון הבעלי דינים, דהיינו כל צד בורר לו רב אחד ושני הרבנים האלו בוררים להם עוד רב אחד. ואם יוגמר בע"ה כרצוננו שהכיתות או הצדדים אשר הם מתנגדים זה לזה וחלוקים במנהגם לא יהי' מקושרים זה עם זה, ויהי' רשות לכל צד לעשות להם ראשי לעצמם ולהתנהג בהכנסותיהם והוצאותיהם כל צד וצד כמנהגו ורצונו, אזי לא יהיו משפטים וסכסוכים כלל בהקהילות והישובים, וכל צד וצד יתנהגו בשלום כרצונם עם הראשים והממונים שלהם, ולא יהי' שום חשבון להצדדים זה עם זה, ויהי' אח"כ שלום להצדדים זה עם זה בעה"י, כמו שגם עתה יש ב"ה שלום להחדשים עם האיניו ישראל אשר שוכנים ביניהם, וגם להארטאדאקסען יש שלום עם האיניו ישראל אשר שוכנים ביניהם, כמו כן יהי' שלום להארטאדאקסען עם החדשים אם לא יהי' להם שום חשבון ביחד, ויהי' לכל צד ראשים וממונים לעצמם, ולא יהי' שום ממשלה לצד זה על צד זה.

יב) בסעי' ע"ט נאמר שכל הדברים הנוגעים לעניני הדת הם חוץ לגבול הרשום להקאנגרעס, ואין להקאנגרעס רשות ויכולת להתייעץ ולפשוט או לגמור בדברים האלו מאומה. אמנם לא נאמר שם מי יהי' המבין והנאמן אשר יכריע בדברים הבאים אל הקאנגרעס לשפוט עליהם אם הם דברים הנוגעים לדת תוה"ק אם לאו. ואין זה רק סמיות עינים, כמו שנודע ונתברר לנו היטיב אצל הקאנגרעס העבר שהיו ג"כ מוזהרין באזהרה הזאת שלא לשפוט שום דבר רעליגיאן [בעניני דת] ועם כל זה עשו מה שעשו הכל כרצונם, ולא השגיחו כלל על יראי ה' שאמרו על איזה דבר שהוא ענין רעליגיאן [דת] או נגד רעליגיאן [הדת], והם לא השגיחו כלל, רק עשו חוקים נגד תוה"ק כחפצם, ודחו את הטענות והפראטעסטע [והמחאות] של יראי ה' בדברים שאין בהם ממש. כמו שמבואר בטענות הקאנגרעס מיום - - - שדרש הפראָזידענט [הנשיא] מה שנאמר בקונטרס הויז אונד געס שאפטסארדונג [תקנות כלליות] סעי' ס"ח בלשון דייטש, נאך געפאסטען בעשליססען ווירד קיין פראטעסט אנגענאממען [לאחר קבלת ההחלטות לא יתקבלו מחאות]. ודרש הוא שאפילו קודם עשיית הבעשליססע [ההחלטות] אין לקבל שום פראטעסט [מחאה] עליהם מחמת שהעיקר הוא הלשון אונגאריש ונאמר בזה הלשון: " hatarozatai ellen" [נגד ההחלטות], ואמר שלשון זה כולל כל הבעשליססע [ההחלטות] אפי' אותן שלא נעשו עדיין. וזה הוא שקר וכל מבין ויודע הענין ולשון אונגאריש יעד על זה כמו שהשיב לו אחד מצדינו, אמנם כל הצד שלו כולם צעקו Nem all,

Nem all!], [לא כתוב כך! לא כתוב כך!] והם היו הרוב שם ודחו את הטענות ואת הפראטעסטע [המחאות] האמיתיים של הדעפוטירטען [הנציגים] יראי ה' בשקר זה הנראה לעין כל, וא"כ מה יועיל דבר זה שכתבו שאין להקאנגרעס רשות לשפוט על ענין רעליגיאן [עניני הדת], ולא כתבו דבר זה אלא להתעות ולהטעות את היהודים יראי ה' שיהיו מרוצים לעשות עמהם קאנגרעס ח"ו. לכן אנו מגלים עתה דעתנו שאין אנו עושהין עמהם עוד קאנגרעס בשום אופן, ואם יש אנשים פרטים אשר מרוצים לעשות עמהם עוד קאנגרעס על סמך ההבטחה אשר בסעי' ע"ט הזה, הוא מחמת שאין בהם יראת ה' והם בפנימות שלהם כמו החדשים, או שאין מבינים הענין כלל וטח עיניהם מראות ולבם מהשכיל, כי איך יעלה על הדעת לפני כל בעל של ישר (אם יש בו אפי' יראת ה' קצת) שיהי' מרוצה עוד להכניס את עצמו בסכנה גדול הזאת, וכי ברור לנו שיהי' לנו תמיד יכולת ופנאי להרעיש את העולם לבוא לפני הרעגיערונג [הממשלה] והמלך יר"ה ולברר טענותינו ע"י [גוטאכטען] [חוות דעת] [[עידות והבחנה מגדולי הדור המפורסמים מכמה מדינות ולפני הלאנדסטאג [הפרלמנט] וכולי האי ואולי. ואפי' אם הי' ברור לנו שיהי' תמיד יכולת ופנאי לזה לעת הצורך בעה"י, עכ"ז מה לנו לצרה הזאת להכניס עצמינו בסכנה ח"ו ולהרעיש אח"כ את פעול[ת]ם ולהטריח את שרי המדינה והמלך יר"ה, ע"כ מחוייבין אנו עתה להוציא עצמם מהם ומחוקיהם.

יג) בסדר בחירת הנשלחים לוועד הקאנגרעס החדש (וואהלשטאטוט [תקנות הבחירות]) בסעי' א' נאמר, שכל המוסמך בכתב התרה וכל המוכתר בשם דאקטאר, אדוואקאט, אינגעניער [עורך דין, מהנדס] יש להם משפט הבחירה אף אם אינם עדיין בני כ"ד שנים וגם אינם מוחזקים בהקהילה רק יושבים שם, (ולא נאמר שם שום שיעור על משך ישיבתם ודירתם שם), ועל הבוחרים האחרים מבואר שם אות ב' שצריך הבוחר להיות בן כ"ד שנים ומוחזק באותה הקהילה. ועל זה אנו אומרים אם כך הוא משפט הבוחר שיהי' בן כ"ד שנה ומוחזק בהקהילה, א"כ למה הכשירו את הנזכרים לעיל בלי תנאים אלו, אין זה כי אם הכנה להחדשים להוציא מחשבתם הרעה אל הפועל ח"ו, שבגלילות או בקהילות אשר יראו החדשים ויבינו שהם יהיו המיעוט, ורוב הדעות יהיו על ירא ה', אזי יביאו בחורים ושטודענטען [וסטודנטים] נערים ממקום אחר וישבו שם איזה זמן מועט (כי לא קצבו שיעור על משך ישיבתם שם כהנ"ל), אלו יהיו להם (כזבי) כתבי התרה מאיזה פרעדיגער [מטיף], ואלה יהיו מוכתרים בשם דאקטאר אדוואקאט אינגעניער [עורך דין, מהנדס] ויעשו להם רוב דיעות. ואפי' אם אח"כ יתברר שהמוכתרים והמוסמכין האלו היו רובם בשקר או אפי' כולם בשקר, עכ"ז הלא לגם זה עשו הכנה, כי עשו חק שלא יקבלו בהקאנגרעס נגד הנבחר שום פראטעסט [מחאה] בלי שני מאות זהו' עי' ווי', וידוע להם שיראי ה' העניים לא ישלחו פראטעסט [מחאה] עם שני מאות

זהו' על ספק הקרוב לוודאי להפסיד, כמו שנודע ונתברר ע"י הקאנגרעס העבר שלא הועילו כמה פראטעסטע [מחאות] אמיתים אשר שלחו הארטאדאקסען נגד הנבחרים שלא ביושר. ועל פי האמת והיושר אין ראוי להיות מן הבוחרים רק מי שהוא מוחזק באותה הקהילה או הגליל, וגם המוכתרים והמוסמכין הנ"ל אם יש התמנות באותה הקהילה או הגליל או אם דר שם עכ"פ שנה אחת קודם הוואהל [הבחירות] (אפי' בלי התמנות), אז ראוי לו להיות לו משפט הבחירה, כי אז הכל יודעין שלא בא לכאן על רמאות הנ"ל, והכל מכירין אותו ויודעין אם הוא מוכתר או מוסמך באמת.

יד) שם בסעי' נ' נאמר שכל מי שיש לו הרשות והמשפט להיות מן המובחרים הוא יכול להיות נבחר (דעפוטירטער [נציג]), על ענין זה כבר הערנו לעיל אות י"א מקונטרס הזה שע"פ תוה"ק ע"פ האמת והיושר ה' צריך שיהי' הנבחר איש ישר המחזיק בתוה"ק ולא עובר עבירות בפרהסיא, כי הוא פסול ע"פ תוה"ק להיות דיין בעניני המנהגים וסידורי צרכי הקהילות וממוניהם ובתי תלמוד תורה, אשר ישפוט עליהם הקאנגרעס כמבואר לעיל באות י"א, והדעפוטירטע [והנציגים] הוא דיין ושופט לשפוט על הענינים של כל המדינה, ועל כן אפי' אם אותו וואהלבעצירק [מחוז בחירה] קבלו אותו במוסכם כולם שהוא יהי' הדעפוטירטע [הנציג] שלהם, אינו מועיל, כי אין ביכולתם לקבל עליהם את הפסול שיהי' שופט על כל המדינה, ומבואר בוואהלשטאטוט [בתקנות הבחירות] הזה סעי' ב' שכל אחד מן הדעפוטירטערן [הנציגים] נחשב שליח כלל לכל מדינת אונגארן וזיעבענברגען, וכן הוא האמת כי הדעפוטירטער [הנציג] לא נבחר לעשות תקנות מיוחדות לוואהלבעצירק [למחוז הבחירה] שלו, כ"א לעשות תקנות לכל המדינה וכל אחד ואחד מן הדעפוטירטערן [הנציגים] הוא מצטרף עצמו להיות דיין ושופט על כל המדינה, ע"כ ע"פ דת ודין תוה"ק אסור לברר ולשלוח דעפוטירטערן [נציגים] בעל עבירה ומכל שכן מחלל שבת בפרהסיא שזה דינו כאינו יהודי כלל (הגם שיש בידו לשוב בתשובה לפני ה' ומיד יהי' יהודי כשר, עכ"ז כל זמן שלא נתברר לנו עדיין שעזב דרכו הרעה הוא כמו אינו יהודי). ודבר זה ידוע שאם נבקש שיבררו בכל הגלילות רק דעפוטירטערן [נציגים] יראי ה' לא ישמעו לנו בזה כמוזכר באות י"א הנ"ל, ובאנו כאן לכפול הדבר להודיע שסעי' הזה הוא נגד דת תוה"ק בפירוש, גם הלא ידוע שמחוקקי דין ומשפט בהרייכסטאג צריכין שיהיו נקיין מכל און, כי בלא זה איך ישבו בסוד רוזנים אשר עליהם להעמיד דינים וחוקים, וכן הוא גם בענין הדת שכל איש אשר ישליך האמונה אחרי גיוו אין בידו לשפוט ולהעמיד תקנות בענינים כאלו.

טו) שם בסעי' מ' נאמר אשר ביום המוגבל להבחירה תתחיל האסיפה בבוקר אום 9 אוהר [בשעה 9], ובסעי' מ"ג שם נאמר אשר עד חצי היום צריכין לגמור כל מעשה

הבחירה, ומיד אום 12 אוהר [בשעה 12] לא יקבלו עוד שום דיעה משום אדם. זה הוא שלא ביושר ודבר זה הוא רק הכנה לבעלי זרוע אשר בחזקת ידם הרשעה יעשו איזה מניעה על שלושה שעות האלו ולא יניחו לכנוס את הבוררים האמיתים לבית הבחירה עד חצות, ואז הרי לא יקבלו מהם הדיעות לאחר 12 אוהר [שעה 12] בשום אופן כהנ"ל ולא יועיל שום טענת אונס, ואם אח"כ יכתבו הבוררים האמיתים פראטעסט [מחאה] להקאנגרעס על הנברר שלא ביושר ע"י רמאות הנ"ל או אפי' ע"י שקר אחר הנראה לעין כל, הרי עשו חוק שלא יקבלו נגד הנבחר שום פראטעסט [מחאה] הנשלח בלי שני מאות זהו' (כמבואר באות ג' מן הויז אונד געשאפטסארדנונג [התקנות הכלליות] לקאנגרעס העתיד), ושני מאות זהו' איך ישלחו הענייים על הספק הקרוב לוודאי להפסיד, כי ראינו שלא הועילו בקאנגרעס העבר כמה פראטעסטען [מחאות] אמיתים כהנ"ל, והקאנגרעס העתיד ע"פ הכנות האלו נראה ליהות עוד גרוע יותר ויותר, ע"כ אין אנו רשאים לקבל עלינו לעשות עמהם ביחד קאנגרעס כלל.

(ז) בהוספה להשטאטוט [לתקנה] אשר עשו להחברה קדישא בסעי' ג' לקחו החירות מהחברא קדישא ונתנו עלי' הממשלה של ראשי העדה והדיסטריקטספארשטאנד [והנהלת המחוז], והעיר כבוד הגאון האב"ד נ"י מסיגעט [בעל ה"יטב לב'] שדבר זה הוא ג"כ נגד דת תוה"ק להרים הראשי' שיהי' להם רשות וממשלה על החברה, ושיהי' מוכרחין ליתן חשבון לפניה, וכמה דברים צריכין הגבאים להוציא בצנעה כמו ליתן לאיש אשר מטה ידו ואינו רוצה לפרסם את עצמו וכדומה, ודי להם אם נותנין חשבון להממונים על החשבון מהחברה שלהם, ומבואר בש"ך יר"ד סי' רנ"ז ס"ק ג' שאין צריכין ליתן חשבון לפני מערער מטעם הנ"ל, ועיי"ש בפר"ח ופ"ת. ומי יודע מי ומי יהי' הראשים כאשר עינינו רואות באיזה מקומות שרבו המתפרצים ולוקחים לעצמם שררות וממשלה בחוזק יד, ואיך נכריח אנשים כשירים שיהיו תחת ממשלתם ולהכריחם לתת לפניהם חשבון, אולי נתנו לעניים ולרפואות חולים המתביישים לקבל אם יהי' נודע להם שעתיד להתפרסם, ובוודאי זה נגד התורה. ואין כוונתם בזה כ"א להרים ראש על הח"ק, למען ישיתו עצות לתקן חדשות אשר לא יתכנו לבני עמינו, וכאשר עשו בעו"ה חדשות באיזה מקומות הפורצים גדר עולם בענין זה. ולה' הישועה למלא לטובה משאלותינו לשמור חוקי דתינו דת התורה והש"ע שלפנינו והי' שלום, עכ"ל הטהור בשינוי וקיצור קצת.

(ז) בהתקנות הפרטות על הוצאות חוקי הקאנגרעס אל הפועל ח"ו בסעי' ו' נאמר, שגם בהקהילות אשר כבר נחלקו אנשי הקהילה לשתי עדות מיוחדת מחוייבין הם לשוב ולהתאחד בהנהגת העדה ובהנהגות הרבנות. לא נודע לנו שום טעם לשבח מה ראוי מיסדי חוקים האלה לגזור דבר זה לגרום בין הצדדים משפטים וסכסוכים,

הלא אם כבר נחלקו ויש לכל צד ראשים ומנהיגים לפי רצונם, ואין להם שום חשבון כת זו עם כת זו, וע"כ הם בשלום, למה לנו לכופם להתאחד לגרום להם מחלוקות ר"ל. הלא אם יתאחדו ויהיו אח"כ ראשי העידה מצד החדשים, יהי' דעתם נוטה אל החדשים ויצערו את הארטאדאקסען בכמה ענינים אשר ביד הראשים, ואם יהיו ראשי העדה מן הארטאדאקסען, אזי תהי' דעתם נוטה אל הארטאדאקסען נגד רצון החדשים, ויתחדשו ביניהם רק משפטים וסכסוכים. וגם בענין הנהגת הרבנות איך יתאחדו אם עתה יש לכל צד רב או דיין לפי דעתם, איך יתאחדו בענין הרבנות, הלא ידוע שלא יוכלו להתאחד כראוי, וגם ידוע שאין שני מלכים משתמשין בכתר אחד, ואיזה מהם יעשה עליון על השני. אין זה כי אם הכנה להכין סכסוכים ומשפטים שיהי' לשופטי המדינות ולהקאנגרעס העתיד על מה לשפוט (לפי דעתם שחושבין שיעשו קאנגרעס מכל המדינה), ובאמת חוק הנ"ל הוא גם נגד דת תוה"ק להכריח ולכוף בני אדם על איזה דבר לעשות נגד רצונם, וגם יעשו בזה גזילה אם יגרמו בזה העמסה בתשלומין שמשלמין לצרכי הקהל, דהיינו שאיזה צד יהי' צריך בע"כ ללשם אח"כ להקהל יותר מאשר הי' משלם בתחילה, גם יהיו מוכרחין לשלם לכמה דברים שאין להם צורך בהם כלל, ואדרבה הם נגד דתם ורצונם. ועל פי האמת והיושר על דרך השלום יש לעשות תקנה שאפילו בהקהילות שלא נתחלקו עדיין, אם יש בהקהילה שני צדדים מתנגדים זה לזה ואין יכולין להתאחד להתנהג במנהג אחד, וגם אין יכולים להיות בשלו' ביחד בעניני צרכי הוצאות הקהל הנצרכין לשני הצדדים החלוקים בהתנהגותיהם, אזי יהי' רשות לכל צד וצד למנות להם ראשים וממונים בפני עצמם, וינהגו כל צד וצד לפי רצונם וחפצם בהוצאותיהם והכנסותיהם, ולא יהי' אח"כ שום חשבון וסכסוך לכת האחד עם כת האחר, ויהי' להם שלום כהנ"ל, עד אשר ירחם ה' על כללות ישראל ויתן בלבנו לשוב בתשובה שלימה לה' ולתורתו הקדושה, אז נתאחד באמת להתנהג במנהג אחד ובלב אחד אל אבינו שבשמים, אבל לא ע"י קאנגרעס של שקר ומרמה הרוצה לבטל את ישראל ח"ו מתוה"ק ועבודת ה', ולהשכיח ח"ו תוה"ק מזרעינו ע"י חוקים לא טובים המתנגדים לדת תוה"ק.

יח) השולשטאטוט [תקנות בית הספר] הוא ממש כלו נגד דת תוה"ק וסובב רק להשכיח ח"ו תוה"ק מזרעינו וזרע זרעינו מכל וכל, כמו שהעידו על זה כמה **גאונים בעלי מדעות** המפורסמים מכמה מדינות, אשר ע"פ השטאטוט [התקנה] הזה אי אפשר להתגדל שום בן תורה אשר ידע להורות הוראות כראוי, וכל איש ישר המבין אם יביט בהשטאטוט [בתקנה] הזה ימצא החסרונות ואין מן הצורך להעריך עליו הערות, וגם נאמנו מאוד עדות והסכמות הרבנים הגאונים נ"י הנ"ל, ועל הראבבינערשולע [בית ספר לרבנים] או סעמינאר כבר הדפסנו נגדו **קונטרס מיוחד בעה"י בחורף העבר בעת הקאנגרעס**.

וע"פ האמת והיושר נראה לנו בעניין עשיית קאנפססיאנעללע שולען [בתי ספר של הזרמים הדתיים] ש(ל)היות שהיהודים בזמן הזה הם בעו"ה חלוקים בדיעותיהם ובהתנהגותם, ע"כ אי אפשר לסדר להם באופן אחד בתי לימוד לבניהם, כי השולען [בתי ספר] או בתי לימוד אשר יהי' לרצון לכת האחד לא יהי' לרצון לכת השני והשלישי, ע"כ ההכרח להניח הדבר על דעת הבע"ב אשר כל כת וכת יעמדו להם בתי לימוד לפי רצונם וחפצם שולען [בתי ספר] או בתי תלמוד תורה, ויחזיקו מלמדים ולעהרער [מורים] כרצונם וחפצם, כי בענין לימוד הלשונות ומדעים הנצרכים הלא כבר ישנם חקי המדינה, ובעני הדת והאמונה אין לשום אדם להעמיד תקנות, וכ"א יש רשות לכל עדה ועדה וגם לאבות יחידים לעשות בזה כפי יד ה' הטובה עליהם.

השולגעזעטען [בחוקי בתי הספר] של הקאנגרעס נראה בפירוש שלא נעשה אלא להכת החדשים, אשר אצלם לימוד תוה"ק רק טפל, ורק ללמד קצת בתורת קעננטניס [ידיעה] ולא לקיים כלל, ע"כ די להם בלימוד שעות מועטות לשבוע כמו שקצבו בהשטאטוטען [בתקנות], גם אין צריך להם יראי ה' וימצאו לעהרער [מורים] בעלי מדעות כרצונם, וגם בעניני ההשגחה יכולין לסמוך על השולבעהארדען [רשות בית הספר] שיהי' להם ע"פ חוקי הקאנגרעס. אבל אנו אין אנו יכולין לקבל השולגעזעטען [חוקי בתי הספר] שלהם כהנ"ל, ונתנהג בענין הלימוד כפי אשר יעזור לנו ה'. וגם הראבבינער שולע [בית ספר לרבנים] שלהם הוא ג"כ לכת החדשים אשר הם רוצים רק שהרב יהי' נראה דורש אף אם אינו נאה מקיים, גם אין צריך לו שיהי' בקי כ"כ בתוה"ק לפסוק שאלות, כי אין להם שאלות כלל, ורק להראות כיהודים מחזיקין רב או פרעדיגער [מטיף] שלמד גם תוה"ק קצת בתורת קעננטניס [ידיעה] אף אם אין לו יראת ה' כלל, אבל שרידי עם ה' צריך להם שיהי' הרב בקי היטב בתוה"ק ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ויהי' ירא ה' מרבים שיהי' לו נאמנות, ויהי' יכולין לסמוך על הוראותיו בלי שום חשש.

והנה הגם אשר כמה מהערות הנ"ל, ואפשר רובם, כבר מוזכרין בהפראטעסטען [במחאות] והבקשות אשר הערכנו בעה"י לפני המלך יר"ה והמיניסטער ובהצייטונג [ובעתון] 'מאדיאר זשידא', עכ"ז סדרנו את הערות הנ"ל לפני כבוד אחב"י אשר לא ראו את הפראטעסטע [המחאות] והבקשות הנ"ל, ואשר לא קראו את הצייטונג [העתון] הנ"ל, ולזאת סדרנו וערכנו בעה"י את כל הטענות הנ"ל שיהיו למזכרת לפני כבוד אחב"י, ולהצדיק עצמנו שלא יחשבו עלינו אשר רק באיזה עלילות באנו לעורר על חוקי הקאנגרעס. והגם שיש עוד כמה הערות וטענות (על חוקי הקאנגרעס) אשר לא הוזכרו בהקונטרס הזה, עכ"ז גם בהטענות והערות האלו אשר בקונטרס הזה יש בהם להראות אמיתת דברינו לפני כל העולם. וכל איש ישר בין אם הוא מאחב"י הארטאדאקסען בין אם הוא מאחב"י החדשים יבין ויודה על האמת אשר חוקי

הקאנגרעס יש בה נגד דת תוה"ק ונגד האמת והיושר, ואשר כל איש יהודי הרוצה ומחוייב להתנהג בדרכי תוה"ק ובמנהגי אבותינו הקדושים ז"ל, אי אפשר לו לקבל עליו חוקי הקאנגרעס שלהם בשום אופן, כי הם סובבים רק להשכיח ח"ו תוה"ק מזרעינו, ועל קיום תוה"ק מוכרחים ומחוייבים אנחנו גם למסור נפשינו בעת הצורך ח"ו, ובדברי חוקים האלו לא יהיו יכולין להכריח אותנו על שום דבר מהם, כי אנחנו לא קבלנו עלינו שום דבר מהם לא בתחילה ולא בסוף, ואנחנו מכת היהודים המחזיקים תוה"ק כמסודר בהארבעה שלחני ערוך, ע"כ נפרדים וחלוקים אנו מהכת שלהם, ולא עלינו נאמרו החוקים שלהם. וה' יעזור לנו להביא מחשבותינו הטובות אל הפועל להחזיק ולקיים כל דברי תורתנו הקדושה ומנהגי אבותינו הקדושים ז"ל כראוי, ולגדל את זרעינו וזרע זרעינו עד עולם על ברכי תורתנו הקדושה ולעבודת ה' כראוי בלי שום מניעה אכ"ר.

אלה הם הטענות של כבוד היהודים יראי ה' ממדינת אונגארן וזיעבענברגען יצ"ו נ"י ויזרח כשמש בצהרים, והנה אחינו ורעינו מורינו ורבותינו מכל הערות של הקונטרס הזה תראו ותבינו בעין שכלכם שהגעמיינדא שטאטוט [תקנות הקהל] וגם הוואהל שטאטוט והשול שטאטוט תקנות הבחירות ותקנות בית הספר] של הקאנגרעס הכל נעשה רק לצד החדשים ונגד תוה"ק ונגד האמת והיושר וסובב געוויסענסצוואנג [כפיית מצפון] חזק ועול מסים וממשלה עלינו ח"ו, וע"כ אם נקבלם ח"ו עלינו אזי אנחנו עומסים אותם על עצמינו לחוקים ח"ו, ובזה נסכים ח"ו גם על קאנגרעס העתיד, אשר לפי הוואהלשטאטוט [תקנות הבחירות] אשר הכינו לעצמם כהנ"ל יפעלו להם תמיד שיהי' בהקאנגרעס הרוב בצידם, ויעשו הכל כרצונם כי מי ימחה בידם, ובזה מוסרים אנחנו בעצמינו ח"ו את תורתנו הקדושה ומנהגים הקדושים של ההילות והחברות בידם לדורי דורות, ויהי' כאלו אנחנו מודים ח"ו בקודמין בכל הדברים אשר יעשו, וכאלו אמרנו ח"ו נעשה ונשמע ונקבל עלינו כל ההריסות והקלקולים אשר עתידים לעשות לנו ולבנינו. ע"כ אחינו ורבותינו יהיו נא נגד עיניכם דמי אבותינו אשר נשפכו על קידוש שם ה' הקדוש ועל קיום תורתו הקדושה, וה' יאיר עינינו בזכותם ובזכות תוה"ק אכ"ר.

*

לקונטרס הנ"ל צורף המכתב שלפנינו ובו פנייה לכל הקהלות לעמוד על נפשם ולפנות אל המלך שלא יאשר תקנות ה'קונגרעס', ועליו חתומים גדולי הדור וראשי היהדות החרדית בארץ הגר, מהר"ם א"ש, מהר"ם שיק, רבי אלי' קורלנדר, רבי שמואל פרענקל לאחר מכן אב"ד דאראג בעל האמרי שפר ורבי יצחק רייך שעמד לאחר מכן בראש המרכז הארצי של הקהלות האורתודוקסיות. – המכתב הוא בלשון אידיש-דייטש, ותורגם ע"י הגב' חיה בתיה מרקוביץ.

בעה"י

הסכנה הגדולה המאיימת על עניינינו הקדושים ביותר, על המשך קיום היהדות שבאה לנו בירושה מאבותינו, על ידי אישור ההחלטות של הרוב בקונגרס, ידועה לכם היטב. הרוב בקונגרס מסרב לקבל את ההלכה, שהיא הנורמה המחייבת את הפרט ואת הציבור של היהודים בתור בסיס של התארגנות הקהילה. רוב זה החליט החלטות ההורסות למעשה את חופש המצפון, ועל ידן ניתן יהיה לחייב את היהודי שומר המצוות לשלם מסים לקהילה שלא מציעה לו דבר לקיום חובותיו הדתיים. כמו כן הן מחייבות אותו לתרום להחזקת מוסדות שאינם עולים בקנה אחד עם אמונתו הדתית, המבוססת על הש"ס והפוסקים. הרוב בקונגרס החליט החלטות לפיהן יש להניח מחלוקות בענייניהן הדתיות של הקהילות בפני בית דין לבוררות, שלגביו אין ודאות שהינו בלתי מפלגתי או מוסמך לדון. כמו כן החליט הרוב בקונגרס החלטות המהוות חריגה ישירה מהסמכויות שהוענקו לקונגרס בעת זימונו, ומימוש ההחלטות תאיים באופן חמור על קיום התורה והמצוות. בנוסף תיצור הקמה של רשויות אזוריות ושל לשכה ארצית, כפי שהחליט הרוב בקונגרס, נטל כספי חדש שיעיק על מעוטי יכולת בנוסף על המסים הארציים והקהילתיים הקיימים. מלבד זאת יפגע הדבר באופן חמור באוטונומיה שלנו.

מאחר והחלטות הרוב בקונגרס אמורות להיות מונחות בפני המלך יר"ה לאישור, כפי שנודע לנו מהתבטאות של שר הפולחן שהתפרסמה בעיתונות, וזאת חרף מחאתם של תשעים חברי קונגרס אורתודוקסיים - חוב קדוש וחיוני הוא שהקהילות, הרבנים וצירי הקונגרס שומרי התורה יפנו אל המלך יר"ה בבקשות שלא יאשר את ההחלטות של הרוב בקונגרס. על כן אנו מבקשים מכם להגיע לכאן עד לכל המאוחר ביום 15 לחודש ולחתום על בקשה שחברה ברוח המחאה של תשעים חברי הקונגרס האורתודוקסיים, או לחתום על ייפוי הכח הרצוף בזה ולשלחו עד ליום הנ"ל אל מר איגנץ רייך בפעסט, צווימאהרנעגאססע מס' 15.

כל יהודי נאמן בהונגריה וזיבנברגן, הממלא את חובתו בפני השי"ת ואינו רוצה לשאת באחריות הכבדה שלא נקט עתה באמצעי שאמור להציל את עתידנו - חייב ליטול חלק בבקשה הנ"ל. סכנה חמורה מאין כמוה מתקרבת. קדשינו, שלמענם סבלו אבותינו לעג וקלס באומץ המבוסס על האמת ושלמענם מסרו בשמחה את נפשם, נתונים בסכנה חמורה. הבה נעשה את המוטל עלינו על מנת להצילם! רק אז נוכל לקוות שנזכה לתמיכתו של השי"ת, תמיכה שעמדה לימין היהודים כבר פעמים רבות בעת סכנה חמורה, וזכות אבות טוביל אותנו להבנת התורה ולקיום מלא של מצוות ה'.

הק' מנחם באאמו"ה מאיר אש זצ"ל   הק' משה שיק מברעזאוו

הק' אלי' קורלאנדר   הק' שמואל פרענקל מב"ח   יצחק ברמ"א רייך

הרב יצחק נחמן שטראה
ברוקלין

מו"ה אהרן סג"ל ברייער שו"ב מפרעשבורג פרק לתולדות משפחות שישא וברייער במאטערסדארף

"הרבני המופלג חריף ובקי ... ויגע בתורה עד יום מותו", כך נחרט עלי מצבת מו"ה אהרן סג"ל ברייער שו"ב מפרעשבורג (קטעים מנוסח מצבתו מתוך ספר "פנקס המוהל' חתם סופר" עמ' רס"ד). מו"ה אהרן נפטר בפרעשבורג ביום כ"ב כסלו שנת תרל"ד, הוא היה יליד מט"ד ונולד שם בערך בשנת תקנ"ד (בהמעטריקל כתוב שהיה יליד מט"ד ושנפטר כשהיה בן שמונים שנה). לפי מסורה משפחתית שם משפחתו המקורי הוא "שישא", והוא שינה את שמו ל"ברייער" על שם משפחת אמו. היה מתלמידי הגאון בעל החתם סופר זצ"ל, ושימש כשו"ב בקהלת פרעשבורג (הובא בפנקס המוהל הנ"ל).

ברשימת המצבות דק"ק פ"ב נזכר ששם אמו היתה רבקה, (גרופע 7 רייע 6 מס' 58, וכך רשום שם: "כ"ב כסלו תרל"ד – מ' אהרן בן רבקה – Breuer Aron". וכתוב על הצד XII.12. 1773, בהמעטריקל כתוב כ"א כסלו תרל"ד 11 דעצעמבער, אבל ברור שהמדובר באותו איש וכנראה שנפטר בליל כ"ב ובהמעטריקל כתבו התאריך הלועזי, ועפ"ז כתבו התאריך כ"א כסלו וברשימת המצבות עשו להיפך והוא דבר המצוי).

זוגתו מרת שרה גליקל בת הינדל נפטרה בשנת תר"ס כשהיתה בת צ"ה שנים (שם ברשימת המצבות מס' 56, "ב' ניסן תר"ס – שרה גליגל – בת הינדל א"מ אהרן סג"ל – Breuer Soro Glikl") ונטמנה סמוך לבעלה בביה"ח החדש בפ"ב. (אבי' היה הרבני הצדיק המפורסם ר' שמואל דייטש חתן הגאון ר' מרדכי טאסק זצ"ל).

והנני בזה להשתדל לברר סדר יחוסו ומקור משפחתו בק"ק מט"ד, והקשר למשפחת הלויים שישא ולמשפחת ברייער שהם מהמשפחות הותיקות והעתיקות בק"ק מט"ד אשר ישבו שם במשך מאות שנים, ורבים מבני המשפחה שמשו כאלופי, קציני וראשי העדה, ואף יצאו מביניהם רבנים ודיינים שפעלו בקהלת מט"ד ובקהלות אחרות.

זכרו של מו"ה אהרן סג"ל ברייער מפ"ב נמצא בפנקסי קהילת מט"ד, ומפורש שם שהוא מקרובי משפחת ברייער ממאטערסדארף וכפי שנפרט להלן.

מו"ה אהרן סג"ל ברייער מפ"ב אחד מן המקבלים מהקרון
קיימת על שם הקצין הר' גאטליב בן ר' יעקב ברייער

אחד מנכבדי משפחת ברייער בק"ק מט"ד היה היקר הר"ר גאטליב בן הר' יעקב (בנו של מו"ה משה ברייער ראש הקהל דק"ק מט"ד וראש משפחת ברייער). שנפטר בלא זרע של קיימא, הוא הניח מעזבונו קרן קיימת אשר מהרווחים שלה חילקו מעות לצדקה לבני המשפחה ובפרט לתלמידי חכמים עניים כסיוע להכנסת כלה וכדומה,

הקרן קיימת התנהלה תחת פיקוחו של רבניה הגדולים דק"ק מט"ד, ובפנקס הקרן קיימת תמצא אישורים בכתב ידם של כמעט כל הגאונים הגדולים רבני ק"ק מט"ד ובתוכם הגאון בעל החת"ס ובנו הגאון ר' שמעון סופר.

והנה בפנקס הקרן קיימת של ר' גאטליב ברייער, נרשם שר' אהרן ברייער מפ"ב היה מבין אלו שקיבלו לפעמים מהקרן קיימת. ובאחד המקומות כתוב מפורש שהוא

קרוב המשפחה. על דף ההוצאות דשנת תרכ"ו, תרכ"ז, תרכ"ח, רשום: לר' אהרי ברייער קרוב למשפחה מק"ק רג"ל מק"ק פ"ב - 5 [זהו],

מפנקס ר' גאטליב ברייער משנת תרכ"כ בההוצאות דשנת תרל"ב נרשם: למו"ה איצק דייטש עבור ר' אהרן ברייער מק"ק פ"ב זאממט פארטא 12.20 זהו. ובההוצאות דשנת תרל"ט נרשם: להכלה גינענדל בת מ' אהרי ברייער ז"ל מק"ק פרעשבורג - 12 זהו.

הורי מו"ה אהרן סג"ל ברייער בק"ק מט"ד הר"ר יוסף סג"ל וזוגתו מרת רבקה לבית ברייער

מזה שמו"ה אהרן סג"ל ברייער אימץ לעצמו את שם משפחת אמו, יש לשער שאביו נפטר עליו בקטנותו והוא נתגדל אצל משפחת אמו, מרת רבקה, שהיתה לבית ברייער. ועל פי מה שמצאתי בפנקסי קהלת מט"ד ברור אצלי שאמו מרת רבקה היתה בתה של הר"ר גאטליב בן מו"ה זלמן ברייער זצ"ל ואשת ר' יוסף בן ר' אהרן סג"ל שישא ז"ל וכפי שיבואר לפנינו.

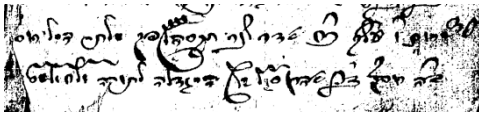
האלמנה מרת רבקה בת ה' גאטליב, כנראה היא אלמנת ר' יוסף סג"ל

בפנקס הקרן קיימת של ר' גאטליב ברייער נמצא רשום בשנת תקע"ב-תקע"ג: לאלמנה רבקה בת ה' גאטליב לויט פשר מבד"צ. ובהרשימות דשנת תקע"ד-תקע"ה נמצא רשום אודות נתינה שניתן: לסיועת אלמנה רבקה אשת יוסף סג"ל לבתה מילכה.

רישומים בפנקס ר' גאטליב ברייער

כנראה שהאלמנה מרת רבקה בת ה' גאטליב היא אלמנת ר' יוסף סג"ל, וההוכחה לזה הוא מהסענסוס [מפקד] דשנת תקס"ח, שבה נרשמו שמות כל בני הקהלה, (באותו הסענסוס נזכרו רק שמות הבעלי בתים ולא שמות נשותיהם, ובמקרה שנרשם שמות אחת הנשים ברור הדבר שמדובר באלמנה) וכך נרשם בהסענסוס: רבקה אשת [כלומר אלמנת] יוסף [בן] אהרן ובביתה ב' בנים וג' בנות [שטרם נישאו].

זמן פטירת הר' יוסף בן הר' אהרן סג"ל שישא
ולידת בנו שנקרא על שמו

מפנקס הנימולים של ר' יעקב פלענק

בפנקס הנימולים של מו"ה יעקב פלענק נמצא הרישום הזה: יום ו' עש"ק כ"ח אדר שני תקס"ה לפ"ק מלתי הילד יוסף ב"ה יוסף ב"ה אהרן

סג"ל ז"ל. וא"כ ברור הדבר שר' יוסף בן ר' אהרן סג"ל נפטר בין קיץ תקס"ד לאדר תקס"ה והשאיר אחריו אשתו מעוברת [אם לא שנפטר אחר הלידה וקודם המילה]. ועל פי הסענסוס הנזכר לעיל היה לה עוד בן קטן וג' בנות קטנות, אחת מבנותיה מרת מילכה התחתנה כנראה בסמיכות לשנת תקע"ה, ואז קיבלה אמה סיוע מהקרן קיימת של גאטליב ברייער כנזכר לעיל.

הילד יוסף בן ר' יוסף סג"ל הנ"ל נפטר בילדותו כאשר היה בן ה' שנים ומצא מנוחתו בביה"ח במט"ד, וז"נ מצבתו: פ"נ הילד יוסף ב"כ יוסף סג"ל י"נ ונקבר ביו' ב' כ"ג סיון תק"ע לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה. (מרשימת מצבות במט"ד שקיבלתי מאת ידידי הר"ר בעריש וועבער שיחי, מצבה זו נזכרת גם במאמרו של גרינוואלד ביודישע פאלקסקונגע עמ' 499 מס' 27).

מו"ה אהרן בן הר' יוסף סג"ל שישא ודודו האלוף

ר' מרדכי ליב סג"ל שישא שירשו ב' חלקים מבית אחד

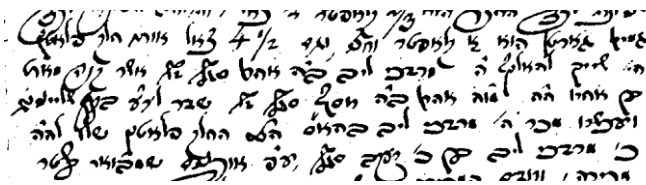
מפנקסי קהילת מט"ד עולה כי שם בנה השני של מרת רבקה אלמנת הר' יוסף סג"ל היה אהרן.

מו"ה אהרן בן ר' יוסף סג"ל ודודו האלוף ר' מרדכי ליב בן ר' אהרן סג"ל נזכרו כמה פעמים ביחד בפנקסי הקהלה. בהפנקס הנקרא "דאס גאלדענעס בוך", ושם רשימת חובות מיסים וכדומה (דף ר"פ ע"ב והוא משנת תקפ"ד בערך) נרשם: מו"ה אהרן ב"ה יוסף סג"ל מילידי קהלתנו יצ"ו שלע"ע דר בק"ק שלייונג. ושם (דף רפ"ז ע"ב, משנת תקפ"ז בערך) נרשם: ר' מרדכי ליב בהא"ס מחמת בן אחיו מו"ה אהרן שלייונג.

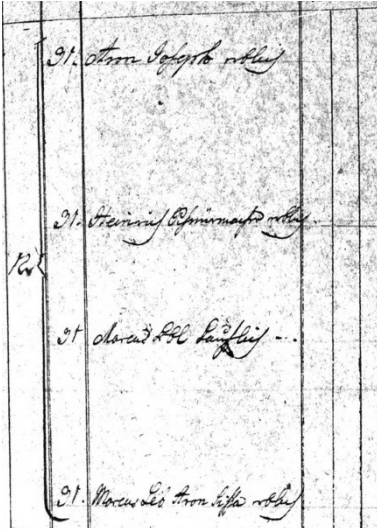
כתב נוסף שנזכרים בו מו"ה אהרן סג"ל ברייער ודודו ר' מרדכי ליב בן הר' אהרן הוא שטר אודות חלק אחד מבתי ק"ק מט"ד: חלק הקרקע ששייד עכשיו (קודם

המכירה בשנת תקפ"ד)

להאלוף ה' מרדכי ליב ב"ה אהרן סג"ל שקנה אותו מבן אחיו ה"ה מו"ה אהרן ב"ה יוסף סג"ל.

קטע מפמ"ד: האלוף ה' מרדכי ב"ה אהרן סג"ל... אשר קנה מאת בן אחיו ה"ה מו"ה אהרן ב"ה יוסף

מספר הבתים: אהרן בן יוסף ומרדכי ליב
בן אהרן שישא

הבית הנ"ל אשר מתחלה היה חלק ממנו ברשותו של מו"ה אהרן בן ר' יוסף סג"ל, נמצא זכרו בהארכיוו של הנסיכים לבית אסתרהזי, אשר תחת חסותם חיו יהודי שבע הקהלות. ברשימה שנעשתה כנראה בסמיכות לשנת תק"ע, מס' 12 (דף 31 והוא חלק אחד מבית מס' 12), ד' חלקי הבית, כאשר חלק אחד [מד' חלקי הבית] שייך לאהרן [בן] יוסף ובא לו בירושה, וחלק אחד [מד' חלקי הבית] שייך למרדכי ליב [בן] אהרן שישא ובא לו בירושה. (האישים האחרים שיש להם חלק בהבית הם מרדכי ליב שקנה חלקו, הוא מרדכי ליב בן יעקב סג"ל. והיינריך שנירמאכער שבא לו בירושה, ואולי הוא היה חתן ר' אהרן סג"ל שישא אבי ר' יוסף ומרדכי ליב).

נראה לי כדבר ברור כי מו"ה אהרן זה הוא מו"ה אהרן סג"ל שאימץ לעצמו את השם ברייער על שם משפחת אמו מרת רבקה שעבר לדור בק"ק פרעשבורג ושימש שם כשו"ב בהקהלה. א) בנו הראשון נקרא בשם יוסף מרדכי, ומסתבר שקרא אותו על שם אביו [בהוספות השם מרדכי על שם זקנו של זוגתו ה"ה הגאון ר' מרדכי טאסק]. ב) בנו השני נקרא בשם יועץ משה, השם יועץ הוא שם נדיר, ואבי מרת רבקה אלמנת ר' יוסף סג"ל היה הר"ר גאטליב ברייער אשר השם קודש שלו היתה יועץ. ג) בתו של מו"ה אהרן אשת חתנו הר' אברהם פעלדמאן היתה שמה שווארצל, ג"כ שם שאינו מצוי כ"כ, ואשת הר"ר גאטליב ברייער הנ"ל היתה שווארצל. ד) למו"ה אהרן היה בת בשם גנענדל, גם הוא שם שאינו מצוי, ואצל נכדי הר"ר גאטליב ברייער מצינו את השם גנענדל.

יחוסו של מו"ה אהרן סג"ל ברייער

לפי הנ"ל הרי יחוסו כדלהלן:

- א. מו"ה אהרן סג"ל ברייער
- ב. בן ר' יוסף סג"ל שישא וזוגתו מרת רבקה ברייער
- ג. בן ר' אהרן סג"ל שישא
- ד. בן ר' מרדכי ליב סג"ל שישא וזוגתו טשארנא
- ה. בן ר' אהרן סג"ל שישא
- ו. בן הר"ר יצחק סג"ל שישא
- ז. בן ר' יעקב סג"ל שישא

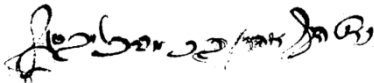

- א. מו"ה אהרן סג"ל ברייער
- ב. בן ר' יוסף סג"ל שישא וזוגתו מרת רבקה ברייער
- ג. בת הר"ר גאטליב ברייער וזוגתו מרת שווארצל
- ד. בן מו"ה זלמן ברייער
- ה. בן מו"ה משה ברייער וזוגתו מרת מילכה בת הר"ר יועץ גאטליב בן ר' זלמן.
- ו. בן מו"ה אלעזר ברייער
- ז. [בן הר' יעקב]

וכעת נביא קצת פרטים על אבותיו הנ"ל:

ר' אהרן בן ר' מרדכי ליב סג"ל שישא
 אבי האחים מרדכי ליב ויוסף סג"ל
 (בערך תפ"ד - אחר תקמ"ב)

בית הנ"ל שבא לירושה למו"ה אהרן בן יוסף סג"ל [שכנ"ל הוא מו"ה אהרן סג"ל ברייער מפ"ב] ולדודו הר' מרדכי ליב, מאת זקנו [של ר' אהרן סג"ל ברייער] ואביו [של ר' מרדכי ליב] שכנ"ל היה שמו אהרן. אותו בית נרשם בשנים שלפי זה כהבית ששייך לאהרן [בן] מרדכי ליב.

חתימת אהרן בן מרדכי ליב

אהרן בן מרדכי ליב זה נמצא חתום בפנקס העתיק של קהילת מט"ד - הנקרא "דאס שווארצע בוך" על שם כריכה השחורה שלו - ב' פעמים, וחותרם את עצמו בשנת תקל"ח כך: **הק' אהרן ב"כ מרדכי ליב סג"ל.**

בספרי הבתים נזכר אהרן [בן] מרדכי ליב וזוגתו שינדל, אך בהסענסוס דשנת תקל"ג נזכר זוגתו בשם העססעל, ובהסענסוס דשנת תקמ"ב נזכר זוגתו בשם שרל, וכנראה שהיה לו ג' זיווגים וקשה לקבוע איזה מהם היתה אָם בניו.

שמו נמצא בהסענסוס דשנת תקמ"ב כבן שישים שנה, וזוגתו שרל (כנראה זיווג שלישי) בת 49, בן אחד בשם יעקב ובת אחת בשם לאה. [ולפי"ז נולד בשנת ת"פ בערך].

בהסענסוס דשנת תקל"א נרשם שמו ומשפחתו כך: אהרן [בן] מרדכי ליב באוונגארן משנת ת"פ, אשתו, ב' בנים 15, 12, ב' בנות 10, 1, סוחר. [זה שכתוב שהוא באוונגארן משנת ת"פ הכוונה מזמן לידתו בשנה ההיא].

ובהסענסוס דשנת תקל"ג ישנו רישום כזה: אהרן [בן] מרדכי [ליב], זוגתו העססל [כנראה זיווג שני שלו], בן אחד למעלה מגיל 16 ובת אחת למטה מגיל 16. [וכנראה שרישום זה הוא הרישום של ר' אהרן בן ר' מרדכי ליב סג"ל שישא, היות שנמצא שמו בהרשימה דשנת תקל"א ובהרשימה דשנת תקמ"ב, א"כ על פי החשבון גם ברשימה דשנת תקל"ג נמצא שמו, וזהו הרישום היחיד המתאים לו].

ר' מרדכי ליב בן ר' אהרן סג"ל שישא (הראשון)
(ת"ס - אחר תק"ד)

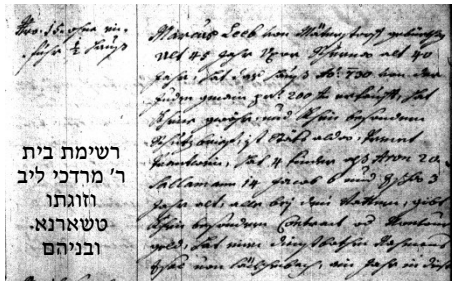
צַתַר זַחְרָזִי לִיב עַל

אָפּטע צעפּיסחעסל ... זאָר וואָרען
אָפּטע פּאַר צעפּיסחעסל ... אָפּ
אָפּטע צעפּיסחעסל ... אָפּ
אָפּטע צעפּיסחעסל ... אָפּ
אָפּטע צעפּיסחעסל ... אָפּ

הדף ב'שווארץ בוך' של מרדכי ליב בן אהרן סג"ל
שישא הראשון

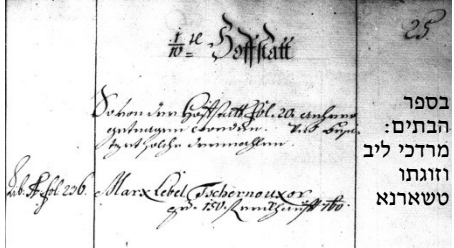
ר' מרדכי ליב סג"ל שישא (הראשון)
אבי הר' אהרן (זקנו של מו"ה אהרן
סג"ל ברייער מפ"ב) נזכר כמה
פעמים בפנקס העתיק דקהלת
מט"ד, ה"שווארץ בוך", ושם דף פ'
ע"ב הוא הדף שלו שעליו נרשם
החיובי מיסים שלו כאשר
התשלומים מתחילים מפסח שנת
תפ"ב.

שמו נמצא בהסענסוס דשנת תפ"ה כמרדכי [בן] אהרן, ובשנת תצ"ה כמרדכי ליב
[בן] אהרן, וברשימת הבתים דשנת תצ"ח
כמרדכי ליב (הבתים הסמוכים לביתו
מצוינים כ"הבית שאצל ביתו של מרדכי
[בן] אהרן").

רשימת בית
ר' מרדכי ליב
וזוגתו
טשארנא
ובניהם

בשנת תק"ד מפורט כל בני משפחתו כך:
בית מס' 15 חצי בית מרדכי ליב, יליד
מט"ד בן 45 זוגתו טשארנא בת 40 בנו
אהרן בן 20, בנו זלמן בן 14, בנו יעקב בן
6, בנו ישי בן 3, יש לו משרת
מלאקענבאך בשם יצחק.

בספר
הבתים:
מרדכי ליב
וזוגתו
טשארנא

בניו הנזכרים למעלה היו כולם בני
קהילת מט"ד ונמצאים זכרם בפנקסי
הקהלה.

מרדכי ליב זוגתו טשארנא נזכרים גם

בספרי הבתים של הנסיכים לבית אסתרהזי, בשנת תק"כ.

ר' אהרן בן הר"ר יצחק סג"ל שישא
אבי ר' מרדכי ליב סג"ל שישא
(בערך ת"כ - בערך תע"ח)

ר' אהרן סג"ל שישא אבי ר' מרדכי ליב סג"ל שישא נזכר בהרשימות בפנקס השחור
של הקהלה משנת תס"ה עד שנת תע"ה, ומשנת תע"ח ואילך לא נמצא שמו, וע"כ
נראה שנפטר בין שנת תע"ה ותע"ח.

שמו של ר' אהרן בן הר"ר יצחק סג"ל שישא נזכר לראשונה בפנקס הקהלה אצל חשבונות שקיבל הש"ץ דהקהלה ר' בנימין וואלף מבני הקהלה ושם כותב הש"ץ הנ"ל "גם קבלתי מן כמ' אהרן סג"ל טאהץ (=מס שניתן על משקאות חריפים) - ארבע' זהו" (פנקס הקהלה דף כ' ע"ב).

שמו נמצא ברשימת משלמי מיסים בפנקס העתיק של הקהלה כמה פעמים החל משנת תס"ה ועד תע"ה (הרשימה שלאחריה היא משנת תע"ח, וא"כ כנראה שנפטר בינתיים).

נקרא כמר אהרן סג"ל, ולא מצינו זכרו בין טובי הקהלה כשאר אחיו. היה לו בת שנשאת לבר אוריין הר"ר אהרן בן הר"ר יעקב צבי, א' מנכבדי הקהלה ואלופיה. בני הר' אהרן בן הר"ר יצחק סג"ל שישא:

הר' הרש סג"ל שישא.

הר' מרדכי ליב סג"ל שישא [הנזכר למעלה].

הר' יצחק בער סג"ל שישא.

חתנו הר"ר אהרן בן הר"ר יעקב צבי ממגורשי וויען זצ"ל אשת בתו חיידל.

הר"ר יצחק בן ר' יעקב הלוי שישא

(ש"ץ בערך - תס"א)

הוא הראשון ממשפחת סג"ל שישא שמצינו זכרו בפנקסי הקהלה.

כידוע שקהלות הקדושות בישראל התנהלו בראשות אלופים קרואים וטובים. בדרך כלל היה קרואי העדה שבעה במספר והם הנקראים שבעה טובי הקהל.

בפנקס ק"ק מט"ד (דף כ' ע"א נדפס להלן ומשמ צילום חתימתו כאן) ישנו רישום מיום ו' עש"ק ט"ב אדר תנ"ח בנידון נתינת זכות חזקת הקהלה לר' יאקב בהר"ר משולם פייבל גיסו של ראש הקהל כהר"ר שלמה בהמ"צ [בן הר' משה צבי]. ושם נרשם כי הראש הקהל ביקש מיתר אלופי וטובי הקהלה שיתנו חזקת הקהל בק"ק מט"ד לגיסו הנ"ל אע"פ שהוא ימשיך לדור במקום אחר.

אלופי וטובי הקהלה נענו לו בחיוב ועל רישום זה חתמו ששה ראשי וטובי הקהלה הנותרים. הרביעי מבין החותמים חותם את עצמו **יצחק בא"א יעקב סג"ל**. סדר

החתימות בקהלת מט"ד היה הראשון ר"ה

ואחריו ב' טובי הקהל ואחריהם ב' טובי העיר.

ולפי זה נמצא שר' **יצחק בן ר' יעקב הלוי**

החותם רביעי היה א' מב' **טובי העיר בשנת תנ"ח**.

ארבעה בני הר"ר יצחק סג"ל שישא ז"ל היו מתושבי ק"ק מט"ד ורובם גם מראשי וטובי הקהלה. בחתימתם חותמים כולם בן הר"ר יצחק סג"ל ז"ל. בתקופה ההיא הקפידו מאד על התוארים, והתואר הר"ר השתמשו בו רק לבר אוריין ולמי שנתעטר

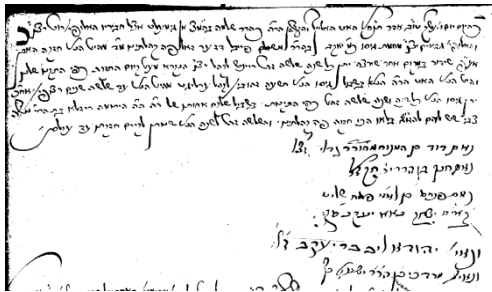
חתימת ר' יצחק ב"ר יעקב סג"ל

בסמיכות חבר. עכ"פ זה ברור כי הר"ר יצחק סג"ל הנ"ל היה א' מחשובי הקהלה בעת ההיא.

הרשימה שחתם עליו הר"ר יצחק בן ר' יעקב סג"ל שישא:

כהיום יום ו' עש"ק ט"ב אדר תנ"ח האט האלוף והקצין הר"ה כהר"ר שלמה בהמ"צ אן גימעלט אצל חביריו האלופי' רר"ט יצ"ו והאלופי' גבאים יצ"ו מחמת גיסו כמ' יאקב בהר"ר משולם פייבל דז ער זאל פה קהלתינו מ"ד מהיום הנ"ל חזקה האבן אע"פ שידור במקום אחר שירצה יתן כל שנה שלשה זהו' רייניש לקהל יצ"ו הנקרא מעו' קיום החזקה כפי התקנו' שלנו והיו' הנ"ל האט הר"ה הנ"ל בשביל גיסו הנ"ל תשעה זהובי' לקהל ערליגט מהיום הנ"ל עד שלשה שנים רצופי' אח"כ יתן גיסו הנ"ל כל שנה ושנה שלשה זהו' כפי התקנות בשביל שלקח אחותו של ר"ה הר"ה היתומה ריזלא בת הר"ר משה צבי שיש להם בלאו הכי חזקה פה קהלתינו והשלשה זהו' לשנה הנ"ל שנותן לקיום חזקתו עד עולם.

נאם דוד בן המנוח מהור"ר גדלי' זצ"ל

נאם חנן בן הר"ר יצחק ז"ל

נאם פנחס בן לא"א פסח שלי"ט

נאם יצחק בא"א יעקב סג"ל

ונאו' יהודא ליב בר יעקב ז"ל

ונא' מרדכי בן הר"ר ישעי' כ"ץ

באנפאי חתמו האלופי' רר"ט ואלופי' גבאים דק"מ מ"ד יצ"ו כדחזי לעדו' ולראי' מהימנ' באתי על החתום יום ו' ט"ב אדר תנ"ח
נאם בנימין זאב ש"ץ ונאמן דק"מ מ"ד לע"ע.

חשבון המיסים של הר"ר יצחק בן הר' יעקב סג"ל שישא

בפנקס הקהלה העתיק של קהלת מט"ד היה רושמים חיובי המיסים של כל א' מאנשי הקהלה. באותו פנקס בדף ד' ע"ב נרשם עניני המיסים של הר"ר יצחק הלוי שישא משנת תנ"ח עד ראשית שנת ת"ס לפ"ק. חשבונות וסכומי' אלו נמחקו על ידי העברת קיום עליהם. למטה מזה ביום ב' ח"י כסליו תס"א נרשם כי הכל נשלם ע"י יורשיו ובניו. וכנראה שהר"ר יצחק נפטר בשנת ת"ס או אולי בתחלת שנת תס"א.

מס ... ר' איצק סג"ל ... ..

כהיום יום ב' ח"י כסלו תס"א לפ"ק האבן יורשי ובניו של המנוח ר' איציק סג"ל ביצאלט הכל וואז ער בקהל איז חייב גיוועזן הן מס לשררה הן מעו' צדקה לעדו' ולראי' מהימני' באנו על החתנו' ביום הנ"ל פה ק"מ מאטרשדארף

משה בן מוהר"ר אלעזר שלי"ט

דוד בן א"א המנוח מהור"ר גדלי' זצ"ל

בני הר"ר יצחק סג"ל שישא:

אהרן סג"ל שישא [הנזכר למעלה].

יוסף סג"ל שישא.

מנכבדי ק"ק מט"ד, כמה שנים היה ממונה בהקהלה, ולפעמים היה גם הגבאי צדקה. מצינו זכרו בפנקסי ומסמכי הקהלה משנת תס"ב עד שנת תצ"ח. כמה פעמים חותם עם ז' טובי העיר על תקנות הקהלה וכדומה.

ישי סג"ל שישא.

מנכבדי ק"ק מט"ד, כמה שנים היה א' מטובי העיר ולפעמים היה גבאי צדקה בהקהלה, ופעמים ממונה בהקהלה. מצינו זכרו בפנקסי ומסמכי הקהלה משנת תס"ב עד שנת תפ"ג, וכנראה שנפטר סמוך לאותו זמן.

משה סג"ל שישא.

הוא אבי זקנו של הר' שמעון סג"ל שישא בן ר' אברהם סג"ל שישא משאפראן [וזהו סדר היחס: ר' שמעון ב"ר אברהם ב"ר מאיר ב"ר אלעזר ב"ר אהרן ב"ר יצחק ב"ר משה סג"ל שישא]. (ודלא כמו שהעליתי בתולדות משפחת שישא שכתבתי בשנת תש"ע לפ"ק קודם שבא לידי כמה מהמקורות. בעיקר טעותי היתה בזה כי לא עלה על דעתי שר' אהרן בן ר' איצק שישא בעל האשה החשובה מרת מלכה קראסל"ס היה מבוגר הימנה יותר מעשרים שנה, וכנראה שהיא היתה זווג שני שלה, וטעות לעולם חוזר).

הר"ר יועץ גאטליב ברייער ז"ל

אבי מרת רבקה אשת ר' יוסף סג"ל שישא

(תצ"ב - תקנ"ז)

הר"ר יועץ גאטליב ברייער אשר נקרא ג"כ בשם ר' גאטליב סעמניץ, נולד בשנת תצ"ב בק"ק מט"ד לאביו מו"ה זלמן בנו של הראש חתימת ר' גאטליב בן מהור"ר זלמן ברייער זצ"ל הקהל מו"ה משה ברייער, ונפטר ביום י"ז אייר שנת תקנ"ז לפ"ק. היה אחד מגבאי החברה קדישא וגם גבאי צדקה בהקהלה. נוסח מצבתו נשתמר והנני להעתיקו פה:

פ"נ איש נדיב הלך בתמים מעשיו היו שלמים אכל מיגיעת כפיו עמד בצדקתו ימים ושנים אשר הי' חי, בה' הי' מבטחתו ביתו פתוח לרבים עסקיו הי' באמונה לתורה ותפילה השכים והעריב, גצ"ד וח"ק (גבאי צדקה וחברא קדישא), הי' שמו נודע בשערים, כ"ה יועץ המכונה גאטליב בן מו"ה זלמן זצ"ל נפטר בשם טוב ינ"ב בש"ק י"ז אייר ונקבר ביום א' ח"י אייר תקנ"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

בפנקס חברא קדישא דק"ק מט"ד בדף נ"א ע"א חותם ראשון כגבאי ראשון של החברא, בשעת התחדשות אלופי גבאים דח"ק ח"י אדר שני תקנ"ו, בשמו: **גאטליב בן מהור"ר זלמן ברייער זצ"ל.**

ובקטע שלאחר זה נמצא כתוב:

מצוה לקיים דברי המת ה"ה המנוח הר"ר גאטליב במו"ז אשר צוה בצוואה שלו על בנו ליתן לתוך קופת ח"ק דגמילות חסדים עבור אחוזת קבר של סך שנים עשר זהו' דהיינו עבור המעות הנ"ל מחויבי' הגבאים דח"ק לקנות כלי של כסף, ובא בנו הקצין ה' לאזר בהג"ל הנ"ל והוסיף עוד מדלי' סך ששה זהו' יחדיו ח"י זהו' ועבור המעות קנה א טאטץ של כסף לבני ח"ק משקלו = 10 לויט ג' קוויניל אויגשבורגער פיין ולראי' מהימנא באנו עה"ח יום ב' וי"ו טבת שנת בלע המות לנצח (תנ"ח) לפ"ק.

[Handwritten Hebrew text, likely a legal document or will, with a signature and date. The text is written in a cursive style and includes a date "ב' וי"ו טבת" and a signature "אברהם בן יצחק".]

בנו של הר"ר גאטליב ברייער, הקצין ר' אלעזר ברייער, נדב בעכרל [גביע] של כסף מצופה זהב להחברא קדישא לעשות בו קידוש כפי שנרשם בפנקס החברא קדישא:

כהיום בשעת התחדשות אלופי' גבאים בח"ק ח"י אדר שני תקנ"ו לפ"ק וב[ה]אסף כל בני חברא קדישא נדב לב הקצין ה' לאזר ב"ה גאטליב סעמניץ ונתן במתנה גמורה לחברא קדישא א בעכרל של כסף מצופה זהב משקלו ה' לויט ג' קווינטל דהיינו על תנאי זה שבכל שבת ושבת כ"כ בימים טובים זאל דש בעכרל הנ"ל ... ווערדין לבבהכנ"ס החדשה לעשות קידוש בו לפני המקום ב"ה והבעכרל הנ"ל יהי' שייך לח"ק לחלוטין ול.. ע"ע לאות לזכון ובתנאי זה דש כל ... תיכף נמסר ווערן בעש"ק ליד הגבאי דבני ח"ק.

בהסענסוס דשנת תקמ"ב נרשם הר"ר גאטליב ברייער כבן חמישים שנה וזוגתו שווארצל בת 45 ובנם יודא בן עשר (ולי נראה שבן זה נרשם שם בטעות שלא במקומו), בנם לאזר בן 21 ובתם רבקה בת 18. ועל פי זה נולד הר"ר גאטליב בשנת תצ"ב בערך.

רישום הר"ר גאטליב ברייער, זוגתו שוורצל ובתם רבקה בהסענסוס דשנת תקמ"ב

[כנראה שגם מרת גנענדל אשת הר"ר מנחם דייטש-פרויענקירכן ממט"ד היתה ממשפחת הר"ר יועץ גאטליב ברייער, בת בנו הר"ר אלעזר. עפ"י המסמכים היתה מרת גנענדל הנ"ל בת למשפחת ברייער, והיה לה בן בשם יועץ גאטליב, ובת בשם שווארצל, ב' שמות שאינם מצויים אף בין תושבי מט"ד. (מרת שווארצל בת גנענדל הנ"ל היתה אשת זקני הר' דוד ברייער ממט"ד, אשר בנו הר' שלמה זלמן היה אבי מרת שווארצל הי"ד אשת אבי זקני הר' דוב שטראה הי"ד מגבאי השיף שול בויען). לכאורה גם התו' מו"ה איצק ברייער מפרעשבורג (עי' פנקס המוהל 'חתם סופר' עמ' תשע"ב) שייך למשפחה זו, אבל לעת עתה לא עלה בידי לברר הקשר.]

מו"ה זלמן בן מו"ה משה ברייער (- תצ"ח לערך)

מו"ה זלמן בנו של הראש הקהל מו"ה משה ברייער זצ"ל, היה אחד מנכבדי קהילת מט"ד, שמו מופיע בין בני הקהלה משנת תע"ב והלאה, ואיזכור אחרון ממנו הוא בשנת תצ"ח. כנראה שנפטר זמן קצר לאח"ז.

חתימתו נמצא כמה פעמים בה"שווארץ בוך" וחותרם את עצמו שלמה המכונה זלמן בן הר"ר משה שלי"ט, וברור הדבר אשר הוא בנו של הראש הקהל בימים

חתימת ר' שלמה המכונה זלמן ברייער

ההם מו"ה משה ברייער בנו של מו"ה אלעזר זצ"ל.

בקונטרס 'תולדות משפחת ברייער' ביררתי שמו"ה זלמן ברייער הנ"ל הוא אבי מו"ה אלעזר חתן הגאון בעל הפנים מאירות ואבי הגאון מו"ה אלעזר קאליר בעל המחבר ספר אור חדש. [ההוכחה העיקרית הוא כי על מצבת מו"ה אלעזר אבי האור חדש כתוב שהוא בנו של מו"ה זלמן ממ"ד, והיחיד מבין תושבי מט"ד שהתואר מו"ה זלמן ממ"ד מתאים לו הוא מו"ה זלמן בן מו"ה משה ברייער.]

בן נוסף של מו"ה זלמן היה הר"ר הרש ברייער אבי מו"ה אליעזר - ליזר ברייער שנזכר במכתבו של הגאון החתם סופר זצ"ל (איגרות סופרים, כתיבי החתם סופר מכתב א'), אבי מו"ה אלעזר יעקב ברייער, אבי הרה"ג ר' בנימין וואלף ברייער אב"ד טאב.

מו"ה משה ברייער ר"ה דק"ק מט"ד וזוגתו מרת מילכה

בת הר"ר יועץ גאטליב בן הר' זלמן ז"ל

ממשפחת הגאון בעל עבודת הגרשוני זצ"ל

אבי מו"ה זלמן ברייער הנ"ל, מו"ה משה ברייער ז"ל ראש הקהל דק"ק מט"ד, היה חתן הר"ר יועץ גאטליב בן הר' זלמן ז"ל.

זוגתו מרת מילכה בת הר"ר יועץ היתה בת למשפחה מיוחסת (כדלהלן), היא נפטרה בק"ק מט"ד בשנת תק"ג וזה נוסח מצבתה:

פ"ט אשת חיל בשמה הלכה. בטוב לב בדרך ישרה כנעמה. ותקם בעוד לילה לתפילת דומה. כפיה פרשה לעני ולאביון וליתומה. צדקתה יהלך לפניה ה"ה מרת מילכה בת הר"ר יועץ ז"ל י"ג לילה יום ג' י"ט טבת תק"ג לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

אחות מרת מילכה, מרת לאה היתה אשת הר"ר שניאור זוסמאן בן הר"ר ברוך מחשובי הקהלה במט"ד. בנו של הר"ר שניאור זוסמאן, הר' גרשון, היה חותן הגאון ר' אהרן בן ר' יצחק אב"ד ק"ק רעכניץ מחבר הספר בית אהרן שנדפס בזולצבאך בשנת תקמ"ו.

והנה בהסכמת הגאון ר' אלעזר קאליר לספר הנ"ל מכנה את ר' גרשון חותן המחבר כך: **ש"ב האלוף הקצין הישיש המהולל כהר"ר גרשון מ"ד זצ"ל מווינא למשפחת הגרשוני דודי זקני הגאון הגדול בעל עבודת הגרשוני**. ועל פי הנ"ל קרוב לוודאי שהקרבה למשפחת בעל עבודת הגרשוני הוא מצד הורי האחיות מילכה ולאחיות בנות הר"ר יועץ בן הר' זלמן ז"ל, אם הקרבה הוא על ידו או על ידי זוגתו לא עלה בידי לברר, אבל לפי סדר השנים כנראה (אבל אינו ברור כי קשה לקבוע סדר הדורות על פי חשבון השנים) שאחד מהם היה בן אחיו או בן אחות העבודת הגרשוני.

הרב המאוה"ג המנוח המפורסם מוהר"ר אלעזר ז"ל

אב"ד ור"מ דק"ק מאטיסדארף במדינת הגר

הגאון ר' אלעזר קאליר זצ"ל בספרו אור חדש פרשת אמור מביא חידוש בשם אביו מוהר"ר אלעזר וז"ל: **בשם כבוד אדוני אבי ומורי הרב המופלג החכם המנוח כמוהר"ר אלעזר זלה"ה, נכד הרב המאוה"ג המנוח המפורסם מוהר"ר אלעזר ז"ל שהיה אב"ד ור"מ דק"ק מאטירש דארף במדינת הגר**.

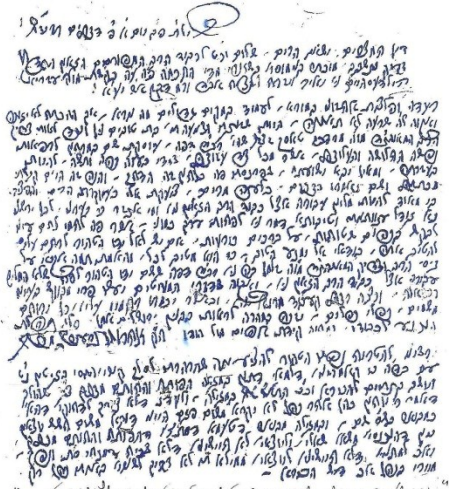
והעולה מזה הוא שמו"ה אהרן ברייער סג"ל מפ"ב הנהו נכד הרב המאוה"ג המנוח המפורסם מוהר"ר אלעזר ז"ל שהיה אב"ד ור"מ דק"ק מט"ד, כי זקנו הר"ר גאטליב ברייער היה אחיו של מוהר"ר אלעזר אבי הגאון בעל האור חדש זצ"ל.

[לפי השערתי האב"ד מוהר"ר אלעזר ז"ל אב"ד מט"ד הוא אבי מו"ה משה ברייער אבי מו"ה זלמן ברייער ז"ל].

בשולי המאמר:

עוד על רבי אהרן סג"ל ברייער וצאצאיו

מה שהובא למעלה בראש המאמר מספרי פנקס המוהל חת"ס על המסורת המשפחתית שהוא לבית שישא, זה עפ"י מה שכתב ידידי צאצאו יבלח"ט הרב משה מנחם עקשטיין [שמסר גם את צילומי המצבות דלהלן] במבוא לספר 'שיח אברהם': "שמעתי מהר"ר שחחה בונם נויפלד שליט"א נכד ר' אליעזר נויפלד ז"ל (הנזכר להלן), דשם משפחתו הי' שישא והחליפו לברייער ע"ש משפחת אמו, דהיתה לבית ברייער מלפנים כדי להנצל מהצבא".

נוסיף כאן עוד כמה פרטים עליו וצאצאיו מתוך חיבורי (בכתובים, עדיין לא מושלם) על אישים בפרשבורג.

בספר רבי עזריאל הילדסהיימר נדפסו

מכתבים בדברי תורה מרבי אהרן אליו, ונדפסו מחדש בשלימות ב'שיח אברהם' מתוך צילומי כתיביו. באחד המכתבים משנת תרל"ז הוא מציינ "שאני טרוד בעבודת שחיטת עופות פה קהילתינו יחי", ואני יושב בלחץ ודחק, שידוע שעבודתי מרובה מפרנסתי". תשובה אליו גם בשו"ת בן יהודה (סי' לה).

במפקד משנת תר"ח בפרשבורג: ארון ברייער יליד MACSED מאטערסדארף בן 49, שוחט, אשתו קרולין ילידת פ"ב בת 40, הילדים ילידי פ"ב: בת רגינה 16, בת קאטאלינה 12, בת קארולינה (!) 10, בת נאענעט 5, בן יוזעף 10, בן גוטליב 8, בן איגנאץ 3, בן יאקאב 10 חדשים.

רבי אהרן (ארון ברייער, נשוי) יליד מאטערסדארף נפטר בשנת תרל"ד בן פ' שנה ומנו"כ בבית החיים החדש. על מצבתו נחרט: "פ"נ / הרבני המופלג חריף ובקי בתורה הישיש / מו"ה אהרן ברייער זצ"ל / אבל כבד ומספד מר עשו איתו / הגה ויגע בתורה עד יום מותו / רבים וכן

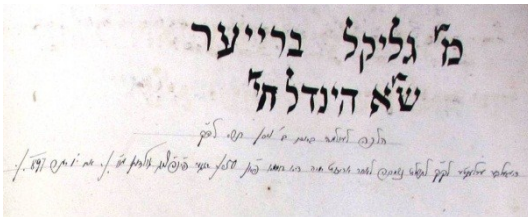

שלמים הביעו תהלתו / נפלאות עשה לפניו ילך צדקתו / נו"נ יום עש"ק כ"ב כסליו תרל"ד לפ"ק / ש"א רבקה / תנצבה".

בקרבתו קבורה אלמנתו מרת שרה גליקל שהאריכה ימים אחריו ונפטרה בשנת תר"ס. היא היתה בתו של רבי שמואל דייטש מפרשבורג [ראה עליו בפקס המוהל חת"ס עמ' רסגה. שם גם תמונתו וצילום מצבתו] חתנו של הרב"ד בפרשבורג רבי מרדכי טאסק [עליו שם עמ' לז-ח, עם תמונתו וצילום מצבתו].

על מצבתה נחרט: "פ"ט / האשה החשובה הצדקת והמפורסמת / מר' שרה גליקל ע"ה / אשת מו"ה אהרן ברייער סג"ל ז"ל / אשת חיל עטרת תפארת משפחתה / דרכיה דרכי נועם ונתיבותיה שלום ורדפה צדקה וחסד / ותמכה לומדי תורה כל ימיה / נפטרה בשט ובשכיבה טובה ב' ניסן שנת תר"ס לפק ושם אמה הינדל הנצבה

רישום מרת גליקל ברייער ב'ספר החיים'

ב'ספר החיים' של חברת מחזיקי תורה בפ"ב: מ' גליקל ברייער ש"א הינדל חי'(!) הלכה לעולמה ביום ב' ניסן תר"ס, דיזעלבע ערלעגטע לק"ק לתועלת נשמתה לאחר אריכות ימיה... אם 1 יענר 1897].

מצאצאיו:

בנו רבי יוסף מרדכי ברייער. "הילד יוסף מרדכי בן התו' מהו' אהרן מט"ד סג"ל [ברייער] נימול ג' אלול תקצ"ז ע"י הדיין רבי שמעון אופנהיים ורבי יאקב דייטש. אמו לבית דייטש. במאטריקל הנישואין: "הב' יוזעף מרכוס ברייער יליד פרשבורג (23) מועמד לרבנות בן ארון ברייער שוחט וקארולינה בפרשבורג, נשא בשנת תר"כ בניקלשבורג את הבתולה רוזי קאניץ ילידת ניקלשבורג (22) בת גרשון קאניץ סוחר (נפטר) ופאני".

בנו הב' יועץ משה גוטליב ברייער. "הילד יועץ משה המכונה גדליעב ב"ר אהרן שוחט ברייער" נימול ט"ו אלול ת"ר ע"י רבי הרש יפה ורבי יאקב דייטש (במסמכים

הלועזיים: בן קארולינה לבית דייטש). הב' "יועץ משה המ' גאטליעב ברייער ב"מ אהרן סג"ל" נפטר י"ג סיון תרכ"ט בן כ"ח שנה ומנו"כ בבית החיים החדש.

בנו "הילד אברהם צבי המכונה אברהם הרש ב"ר אהרן ברייער סג"ל" נימול י"ד סיון תר"ד ע"י רבי יאקב דייטש ורבי דוד צבי עהרנפלד. 'אברהם בן אהרן ברייער' נפטר כחודש לאחר מכן ביום ט"ז תמוז תר"ד.

בנו הב' יצחק חיים סג"ל ברייער. "הילד יצחק חיים המכונה איצק חיים בן מו' אהרן ברייר הלוי" נימול כ"ו אלול תר"ה ע"י רבי יאקב דייטש (במסמכים הלועזיים: בן קארולינה לבית דייטש). "הב' יצחק חיים סג"ל ב"ר אהרן וגליקל" נפטר ב' דסוכות תרל"ו ומנו"כ בבית החיים החדש.

בנו "הילד לאזר יעקב בן מו"ה אהרן ברייער" נימול י"א אב תר"ז ע"י רבי יאקב דייטש ורבי דוד צבי עהרנפלד.

בתו מרת קרינדל לאה [קאטארינה' ילידת תקצ"ו לערך] אשת רבי זעליג שטיינר בן רבי מנחם מענדל שטיינר (קאדלבורג) ומרת דבורה [ראה עליהם בפנקס המוהל חת"ס עמ' ערה]. "הילד זעליג ב"ר מענדל שטיינר" נימול י"ד אב תקצ"ב ע"י רבי הרש יפה. נישאו בשנת תרכ"ב כפי שנרשם במאטריקל הנישואין: "הב' זיגמונד

שטיינר יליד פרשבורג (33) סוחר בן עמנואל שטיינר בפרשבורג ואלנורה, עם הבתולה קאטארינה ברייער ילידת פרשבורג (!20) בת ארון ברייער שוחט בפרשבורג וקארולינה (השושבינים: הורי הכלה, [אחיו] מוריץ [משה צבי] שטיינר)". רבי זעליג נפטר כ"ד כסלו תרנ"ח ומנו"כ בבית החיים החדש. לידו נקברה אלמנתו קרינדל לאה שטיינר בת אהרן ושרה גליקל (קאטאלין אלמנת זיגמונד שטיינר) ילידת פרשבורג לבית ברייער שנפטרה י"א אד"ב תר"ע בת ע' שנה.

בתו מרת שווארצל אשת רבי אברהם ב"ר שמעון צבי פלדמן שו"ב בבודאפעסט תלמיד בעל ה'כתב סופר'. נישאו בשנת תרל"א כפי שנרשם במאטריקל הנישואין: "הב' אברהם פלדמן יליד אונגוואר (26) מועמד לרבנות בן שימון פלדמן ורעזי, עם הבתולה לוטי ברייער ילידת פרשבורג (25) בת ארון ברייער שוחט לשעבר וקארולינה" נפטר י"ג תמוז תרפ"ב ומנו"כ בבודאפעסט. ראה

עליו עוד 'החת"ס ותלמידיו' עמ' תעו ובמבוא לספר 'שיח אברהם'. זוגתו מרת "שווארצל בת שרה גליקל א"מ אברהם פלדמן שו"ב בבודאפעסט" נפטרה י"א שבט תרע"ד ומנו"כ בבית החיים החדש בפרשבורג.

בתו מרת אסתר אשת רבי אליעזר ב"ר דוד ניפלד, תלמיד ה'כתב סופר בפרשבורג. נישאו בשנת תרל"ה כפי שנרשם במאטריקל הנישואין: "הב' לאזאר ניפלד סוחר (24) יליד וגר בפרויענקירכען, עם הבתולה נעטי ברייער ילידת פרשבורג (25) בן ארון ברייער וקארוליין".

בפרשבורג נולד להם הבן רבי אהרן ניפלד [ביום כ"ט כסלו תרל"ז]. תלמיד ה'שבט סופר, נפטר י"ז טבת ת"ש ומנו"כ בווען]. לאחר מכן התגוררו בווען, שם נפטרה מרת אסתר

ביום י' אייר תר"פ. גם בעלה מנו"כ שם.

בתו מרת גנענדל אשת רבי שמעון זינגר. "שמעון זינגר בן ראדל" נפטר בן ע"ד שנה ביום ט' תמוז תרפ"ד ומנו"כ בבית החיים החדש. לידו קבורה זוגתו "גנענדל ב"ר אהרן ושרה גליקל ברייער, א"ר שמעון זינגר" נפטרה בת פ"ד שנה ביום כ"ג אד"א תרצ"ה. מצאצאיהם: בנם רבי אהרן זינגר [יליד תרמ"ב. תלמיד בעל ה'שבט סופר'. גר בפרשבורג עדיין בשנת ת"ש]; בנם "מיכאל זינגר ב"ר שמעון וגנענדל, נכד של מ' אהרן ברייער" [נפטר ז' אלול תרנ"ז בן י"ב שנה ומנו"כ בבית החיים החדש]; בנם רבי יצחק זינגר [יליד תר"נ. גר בפרשבורג ונהרג עקה"ש בשנת תש"ב. זוגתו מרת פיגלה הי"ד בת רבי דוד שטרויס מסערדאהעל, חתנו של רבי אהרן שמואל אסאד אב"ד סערדאהעל. מצאצאיהם: בנם רבי אהרן שמואל זינגר ברעננה; בנם רבי שמעון זינגר הי"ד; בתם מרת טשארנא אשת רבי בנימין זאב ב"ר משה ווייס בבני-ברק].

בתו מילכה (עמליה) בת 'ארון ברייער וקארולינה' נולדה ז' אלול תר"א.

במאטריקל הנישואין מצאנו בת נוספת: הבתולה רגינה ברייער ילידת פרשבורג (26) בת ארון ברייער שוחט וקארולינה ברייער נישאה בשנת תרל"ז להב' עמנואל רייס לילד ציפער 29 בן יאקב רייס ומארי רייס.

ש. יוסט - ברוקלין

עוד על משפחת רבי יהושע פאלק ביכלר אב"ד סעטשין

בנוגע למאמרים ב'עלי זכרון' 28 ו-29 על משפחת ביכלר. ברצוני להוסיף עוד ידיעות עפ"י הרישומים (מאטריקל) של הישוב פאסטא Paszto שבדקתי לאחרונה כשחפשתי מידע נוסף על משפחת רבי דוד ביכלר אב"ד פאסטא המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' נט. ב'עלי זכרון' שם בעמ' ס-סא רשומים 6 מצאצאיו משני זיווגיו. אני מצאתי לו 11 צאצאים מזיווגו הראשון, ו-5 צאצאים מזיווגו השני. כמו כן היה חידוש בעיני למצוא שגם אחיו רבי חנוך [שמוזכר ב'עלי זכרון' שם עמ' נט שגר בבאלאש-יארמוט] ורבי משה [שמוזכר שם עמ' סד-סה] גרו בפאסטא. כמו כן מצאתי קצת מידע על משפחת אחיו רבי אשר אנשל [שמוזכר שם עמ' סה שגר בבאלאש-יארמוט] שמצאתי שגר בישוב פאנטשאל Fancsal. לתועלת הקוראים הנכבדים אעתיק את הידיעות שמצאתי ברישומים, שכידוע רשומים שם בדרך כלל השמות הלועזיים. >הערת המערכת: במאמר זה השלמנו הרבה פרטים ותאריכים מדויקים שמסר לנו הרב דוד שלמה הלוי יונגרייז כותב המאמר הבא. לאהבת הקיצור רובם לא הוזכרו בשמו ועמו הסליחה.<

חמיו של רבי יהושע פאלק ביכלר אב"ד סעטשין

עד היום לא היה ידוע לנו מי היו הוריה של הרבנית יטל אשת רבי יהושע פאלק ביכלר [מוזכרת ב'עלי זכרון' 28 עמ' נג]. ברישום הנישואין של בנה רבי מאיר [מרקוס Markus, המוזכר ב'עלי זכרון' 29 עמ' כא-כב] רשום ששם אמו: יולי דיאמנט Juli Diamant. וכך רשום גם ברישום הפטירה של בנה רבי משה >וכן ברישום הפטירה של בנה רבי דוד רשום שם אמו יולי דיאמנט נולדה ביאבאדי, וראה במאמר הבא את רישום פטירתה שלה.< ברישום הפטירה של בנה רבי חנוך רשום שנולד בישוב יאבאדי Jobbagyi ליד טשעטשע. ביאבאדי גרה משפחת דיאמנט שכנראה הרבנית יטל היא בת משפחה זו. ורבי יהושע פאלק כנראה גר שם לאחר נישואיו.

נראה לי שחמיו של רבי יהושע פאלק הוא רבי יעקב ליב הלוי דיאמנט וחמותו שמה מרת צארטל. וזאת על פי מצבה בטשעטשע של רבי יוסף הלוי דיאמנט מיאבאדי. רבי יוסף היה בן רבי יעקב ליב דיאמנט וצציליה לבית שנעלער Czecilia Schneller. הוא נשא לאשה את ברבלה לבית שנעלער Borbala Schneller וגר ביאבאדי. בפנקס המוהל של רבי פאלק מופיע: 'יום א' כ"ג שבט [תקצ"ה] מו"פ [=מלתי ופרעתי] ילד דוד ב"ג [=בן גיסי] ר' יוסף כפר יאבאד'. ז"א שהיה לו גיס ששמו רבי יוסף בכפר יאבאדי, וכיון שאשתו של רבי יהושע פאלק היא לבית דיאמנט מיאבאדי, אין ספק שרבי יוסף הלוי דיאמנט מיאבאדי הוא גיסו, ואביו רבי יעקב ליב הלוי דיאמנט הוא חמיו של רבי פאלק. מסייע לזה העובדא שלרבי פאלק

היו שני נכדים ששמם יעקב ליב, אצל בנו רבי דוד [נולד בשנת תרי"ז], ואצל בנו רבי אנשיל [נולד בשנת תרי"ב]. וכן היו לו בת ששמה צילי, ראה להלן, ונכדה ששמה צילי/צארטל. רבי יוסף נפטר ביום ח' תמוז תרנ"ז ומנו"כ בטשעטשע. וזה נוסח מצבתו: זאת מצבת קבורת / איש תם וישר ירא אלקים / וסר מרע ה"ה הישיש והנכבד / כ"ה יוסף ע"ה / בן מו"ה יעקב ליב דיאמאנט / הלוי מיאבבאדי / נפטר בשם טוב ובשיבה טובה / לדאבון נפש בניו ובני משפחתו / ביום ה' ח' לירח תמוז / בשנת תרנ"ז לפ"ק / תנצב"ה / ושם אמו מרת צארטל.

>רבי פאלק מזכיר במכתבו מיום כ"ח סיון תקצ"ו [עלי זכרון' 18 עמ' כד] את חמיו בברכת החיים: 'חמי נ"י'. בפנקס המוהל שלו הוא מזכיר כמה גיסים, אחד מהם הוא רבי דוד, 'יום ד' ז' ניסן [תקפ"ז] מ' [=מלתין] ילד חיים ב"ג [=בן גיסין] ה' דוד בכפר ס"י, במכתב הנ"ל הוא כותב: 'שידוך יתומה מגיסי ר' דוד ז"ל'.

צאצאי רבי דוד ב"ר פאלק ביכלר אב"ד פאסטא

צאצאיו מזיווגו הראשון מרת גאלדא

זיווגו הראשון היתה מרת גאלדא (טערקא/גוסטי) בת יאקוב הערץ Jacob Hercz: (א) בנם רבי אהרן ביכלר (תקצ"ט-תרע"ה) אב"ד יאסבערין [ראה עליו ב'עלי זכרון' 7 עמ' ב-יט, 28 עמ' ס]. <על בתו, בעלה ובתם ראה במאמר הבא.>

(ב) בנם מארטון Marton נולד בשנת תר"ד לערך. מארטון ביכלר בן 35 נשא לאשה ביום 3 יולי 879 [י"ב תמוז תרל"ט] בפאסטא את אננא לבית זיידנער Anna Seidner בת 38. <ראה בסוף המאמר הבא רישום לידה בבאלאש-יארמוט: גיזלה בת מארטון ביכלר נולדה ביום 15 יוני 1880 [ו' תמוז תר"מ], אולי היא בתם.>

(ג) בתם בעטי Betti נולדה בבעטשקע Becske בשנת תר"ה לערך [שם כיהן אביה כאב"ד בין השנים תקצ"ט-תר"ז]. בעטי בת 19 נישאה ביום 21 אוקטובר 863 [ח' חשון תרכ"ד] לדאוויד בן מאטיאש הערץ David Hercz יליד טאר Tar בן 24. מצאתי להם 5 ילדים. <ראה רישום של שלשה מהם במאמר הבא.> ב-5 מאי 874 [י"ח אייר תרל"ד, ל"ג בעומר] נישאה בזיווג שני ליוזעף בן יאקוב פליישמן Josef Fleischman מ-זשומביק Zsombik בן 45. <אולי בנו של רבי יעקב חיים פליישמן אב"ד זשאמבעק Zsambek.>

ד) בנם הילד לאזאר Lazar נולד בבעטשקע בשנת 845 [תר"ה]. נפטר בפאסטא בשנת 857 [תרל"ז] בן 12 שנים. >לפי הרישומים שמסר הרב ד"ש יונגרייז: נפטר בן 11 שנים 20 מרץ 858 [ה' ניסן תרל"ח]<.

ה) בנם פאלק Falk נולד ביום 14 יולי 849 [כ"ד תמוז תר"ט].

ו) בתם צילי/סורטעל/צארטל Cilli/Szortel נולדה ביום 4 ספטמבר 850 [כ"ז אלול תר"י]. נישאה בשנת 867 [תרכ"ז] ל-לאסלו צינער Laszlo Cziner. מצאתי להם 5 ילדים. >רישומם ראה במאמר הבא.<

ז) בנם פיליפ Philip נולד ביום 15 יוני 852 [כ"ח סיון תרל"ב]. נפטר בן 9 חדשים ביום 14 מרץ 853 [ד' אד"ב תרל"ג].

ח) בתם מילי/מירל Milli/Mirel נולדה ביום 2 מאי 854 [ד' אייר תרל"ד]. נפטרה בשנת 884 [תרמ"ד]. >בעלי זכרון' 28 עמ' סא נכתב שנישאה לרבי יהושע הרצוג [שאגב שמו הלועזי: Simon Herzog]. כן כתוב שם שנפטרה בחודש סיון תרמ"ז. מצאתי להם 6 ילדים. לא מצאתי את רישום הלידה של בנם חיים יהודה ליב המוזכר שם, כנראה היה ילדם השביעי.

ט) בנם פיליפ Philip נולד ביום 6 מאי 856 [א' אייר תרט"ז]. נפטר בן 8 שנה 8 יולי 857 [ט"ז תמוז תרל"ז].

י) בנם יאקוב Jakob נולד ביום 19 נובמבר 857 [ב' כסלו תרל"ח]. יש לשער שהוא רבי יעקב ליב המוזכר >בעלי זכרון' 28 עמ' סא, 29 עמ' כ.

יא) בנם זיגמונד Sigmund נולד ביום 9 פברואר 860 [ט"ז שבט תר"כ]. יש לשער שהוא רבי יהושע זליג אב"ד אירשא, מוזכר >בעלי זכרון' 28 עמ' ס, 29 עמ' כ. >שמו הלועזי היה אכן 'זיגמונד'<.

צאצאיו מזיווגו השני מרת הינדל (האני) בת רבי יהודה אסאד:

א) בתם טערקא Terka [כנראה ששמה היה 'גאלדא', גם אשתו הראשונה של רבי דוד - מרת גאלדא - רשומה ברישומים אחדים בשם 'טערקא'] נולדה ביום 15 מרץ 864 [ז' אד"ב תרכ"ד] נפטרה בת שנה ביום 28 אפריל 865 [ב' אייר תרכ"ה].

ב) בתם יולי/יטל Juli/Yittel נולדה ביום 1 ינואר 866 [י"ד טבת תרכ"ו]. נישאה בשנת 885 [תרמ"ה] ליעקב הירשפלד Jakob Hirsfeld. אחרי שנתאלמנה ממנו נישאה בשנת 891 [תרנ"א] לבן דודה הבחור מאיר בישיץ. [מוזכרים >בעלי זכרון' 28 עמ' סא].

ג) בנם יהודה Juda נולד ביום 10 ינואר 868 [ט"ו טבת תרכ"ח]. [מוזכר >בעלי זכרון' 28 עמ' ס, 29 עמ' יט-כ]. >צאצאיו ראה במאמר הבא.<

(ד) בנם יונאס Jonas נולד ביום 30 מרץ 869 [י"ח ניסן תרכ"ט]. ביכלער יאנוש נפטר בן 28 יום ביום 30 יוני 869 [כ"א תמוז תרכ"ט]. >כנראה שמו היהודי 'יונה' על שם בעלה הראשון רבי יונה רייכהארט. כנראה יש כאן טעות ברישום חודש הלידה או הפטירה.<

(ה) בתם נעטי Netti נולדה ביום 4 מאי 874 [י"ז אייר תרל"ד]. נפטרה בת 4 ימים ביום 28 מאי 874 [י"ב סיון תרל"ד]. >כנראה יש כאן טעות ברישום היום, או שנולדה ב-24 או שנפטרה ב-8.<

בנוגע לילדים של רבי דוד ביכלר יש להעיר שלא מצאנו שהיה לו בן בוגר שנקרא על שם אביו רבי פאלק. אבל נראה שהיו לו שלשה בנים בשם פאלק שאף אחד מהם לא שרד: פאלק שנולד בשנת 849 [תר"ט], פיליפ שנולד בשנת 852 [תר"ב], ופיליפ שנולד בשנת 856 [תרט"ז].

צאצאי רבי [חיים] חנוך ב"ר יהושע פאלק ביכלר

רבי [חיים] חנוך (הענריק/היינריך Henrik/Heinrich) ביכלר (תקע"א-תרמ"א) ב"ר יהושע פאלק [מוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' נט, 29 עמ' יט] >על פטירתו ומצבתו ראה במאמר הבא.< אשתו מרת אסתר/נעטי לבית מייזנער Esther/Netti Meizner. צאצאיהם:

(א) בנם וילמוש/וולף Vilmos/Wolf נולד בבאלאש-יארמוט [הוא רבי זאב וואלף (תקצ"ה-תרע"ב), רה"ק בפאסטא, המוזכר ב'עלי זכרון' שם]. נשא לאשה בשנת 857 [תר"ז] את אליזבט לבית דומן Elizabeth Doman, לא מצאתי להם ילדים. לאחר פטירתה נשא בזיווג שני ביום 25 ספטמבר 862 [א' תשרי? תרכ"ג] את באבי (באבעטא/ברבלה) בת מארטון וייס Weisz Babi מפאסטא בת 22. >רישום נישואיהם ראה במאמר הבא.< שמה היהודי של אשתו זו שנפטרה בשנת תרס"ו נכתב [כנראה בטעות] ב'עלי זכרון' שם: 'חיה ליבא' ואלו על מצבתה כתוב 'חיה בילא'. מצאתי להם 7 ילדים. >רישומם ראה במאמר הבא.<

(ב) בתם מאלי/מילצי Maly נולדה בטשעטשע בשנת תקצ"ה בערך. מילצי בת 20 נישאה ביום 12 אפריל 855 [כ"ד ניסן תרט"ו] למור/מוריק/מוזעס בן יוזעף אולמער Moritz/Mozes Ulmer מרעצק בן 24. מצאתי להם 6 ילדים. >רישום שנים מהם ראה במאמר הבא.<

(ג) בנם פנחס נולד בשנת 842 [תר"ב] לערך. פנחס בן 22 נשא לאשה בבאלאשא-יארמוט ביום 30 לנובמבר 864 [א' כסלו תרכ"ה] את יולי מייזנער Julie Meisner בת פרידמן מייזנער ורוזי מילר. >רישום 3 מילדיהם ראה במאמר הבא.< בזיווג שני נשא פנחס בשנת 898 [תרנ"ח] את יהודית לבית הולר Judit Holler.

(ד) בתם באבי Babbi נישאה בשנת 865 [תרכ"ה] לשימון קאהן Simon Kohn.

ה) בנם איגנאץ Ignacz נולד בשנת 847 [תר"ז] בערך. נשא לאשה בשנת 875 [תרל"ה] את לינה לבית מייזנער Lina Meisner.

ו) בתם פייגלא Fogele נולדה ביום 5 יולי 848 [ד' תמוז תר"ח].

ז) בנם פאלק Falk נולד ביום 10 אוגוסט 849 [כ"ב אב תר"ט].

ח) בנם גאבור Gabor נולד ביום 26 מאי 851 [כ"ד אייר תר"א]. גאבור ביכלר בן 26 כנראה נשא לאשה ביום 2 יולי 878 [א' תמוז תרל"ח] את אסתי/עמא בת פערנעץ לוסטיג Ema Lustig מסעגעד בת 21.

ט) בתם פאני Fany נולדה בפאסטא ביום 5 יוני 854 [ט' סיון תר"ד]. פאני בת 18 נישאה ביום 10 יולי 872 [ד' תמוז תרל"ב] לבן דודה פאל Pal בן 22 בן רבי חיים Jacob ביכלר [ב"ר יהושע פאלק] מלורינצי Lorinci > עליו ועל צאצאיו ראה בהמשך. מצאתי להם 2 ילדים. >רישומם ראה במאמר הבא.

צאצאי רבי משה ב"ר יהושע פאלק ביכלר

רבי משה (מוזעס/מור/מוריץ) ביכלר (תקפ"א-תרנ"ז) ב"ר יהושע פאלק [מוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' סד-סה]. אשתו פאני לבית שמידל Fani Schmiedl >פטירתה ומצבתה ראה במאמר הבא. כנראה שהיא בת או נכדה של מרת גיטל שמידל בת רבי חנוך ביכלר המוזכרת ב'עלי זכרון' 28 עמ' נב.

צאצאיהם:

א) בנם פאלק Falk נולד ביום 11 יולי 850 [ב' אב תר"י]. >שמו היהודי: רבי יהושע. על נישואיו [בזיור"ש] ומצבתו ראה במאמר הבא.

ב) בתם מארי/מילי Mary/Mili נולדה בפאסטא ביום 29 אפריל 852 [י' אייר תר"ב]. מילי בת 22 נישאה ביום 15 מאי 873 [י"ח אייר ל"ג בעומר תרל"ג] לד"ר מור בן שאמועל שאנפעלד Dr. Mor Schonfeld בן 26. מצאתי להם 4 ילדים. >שמה היהודי: מירל. נפטרה ביום י"ב טבת תרע"א. רישום שתי בנותיה ומצבתה ראה במאמר הבא.

ג) בתם הילדה בעטי Betti נולדה ביום 13 אוקטובר 853 [י"א תשרי תר"ד]. נפטרה בת 3 שנים ביום 3 דצמבר 856 [ו' כסלו תרי"ז].

ד) בנם ליאופולד Leopold נולד ביום 27 אוגוסט 855 [י"ג אלול תרט"ו]. >לפי רישום אחר: ב' אלול תרט"ו 2 אוגוסט 855 < נפטר ביום י"ז אב תרמ"ז >לפי הרשום על המצבה, ברישומים (מטריקל) כתוב שנפטר בן 31 ביום 8 אוגוסט 887 [י"ח אב תרמ"ז], אולי זה יום הקבורה < ומנו"כ בפאסטא. הוא הבחור אברהם יהודא המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' סה ותמונת מצבתו ב'עלי זכרון' 29 עמ' כא.

ה) בתם יוליה Julia נולדה ביום 15 יולי 857 [כ"ג תמוז תר"ז]. נישאה בגיל 21 ביום 22 אפריל 879 [כ"ט ניסן תרל"ט] לד"ר דאוויד אלטמן Dr. David Altman מקראסנא בן 28. מצאתי להם 3 ילדים. <רישומם ראה במאמר הבא>.

ו) בנם הילד יאקוב Jacob נולד ביום 11 אוגוסט 863 [כ"ו אב תרכ"ג]. נפטר בן שנתיים ביום (29) [28] פברואר 866 [י"ג אדר תרכ"ו].

צאצאי רבי אשר אנשיל ב"ר יהושע פאלק ביכלר

רבי אשר אנשיל (אנטאל/אנטון Antal/Anton) ביכלר (תקפ"ב-תרנ"ה) ב"ר יהושע פאלק [מוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' סה, 29 עמ' כא]. אשתו מרת פראדל (פאני) לבית בלומנטל Fradel/Fani Blumenthal. ברישומים כתוב שגרו בפאנטשאל Fancsal. כפי שמוזכר ב'עלי זכרון' שם, הוא קבור בבאלאש-יארמוט. לא ידוע לי עדיין מי היו הורי אשתו, היכן היא קבורה ומה נוסח מצבתה. בנוסף לשני ילדיהם [פאלק שהיו לו 6 (ולא 5) ילדים, ומשה <מור>, נולד בשנת 855 <שהיו לו 5 (ולא 4) ילדים] המוזכרים ב'עלי זכרון' 28 עמ' סה-סו, יש להוסיף שמצאתי בדינדיאש רישום פטירה של בנם הילד הערמאן/הערש Herman/Hersh ביכלר שנולד בפאנטשאל Fancsal, בן של אנטון/אנשל Anton/Anshel ביכלר מפאנטשאל, נפטר בשנת 848 [תר"ח] בגיל שלש. לא ידועה לי הסיבה מדוע נרשמה פטירתו בדינדיאש, אולי הוא נפטר שם. כמו כן מצאתי להם בן ובת נוספים: בנם יעקב לבל Jakob Lobel נולד ביום 6 ינואר 852 [י"ד טבת תרי"ב]. נפטר בשנת 894 [תרנ"ד]. בתם לעני Leni נולדה ביום 2 פברואר 854 [ד' שבט תרי"ד].

רבי חיים ב"ר יהושע פאלק ביכלר וצאצאיו

רבי חיים בנו של רבי יהושע פאלק המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' סד שנימול ע"י אביו בסודיטץ ביום ט"ו תמוז תקע"ז מכונה בלועזית יאקוב ביכלר בעט/ברביאל לבית בראון Jacob Buchler Beti Braun. נשא לאשה את <נולדה בשנת תקע"ט בערך>. גרו בלורנצי Lorinci ומנ"כ בטשעטשע Csecse. מצבתו כנראה לא שרדה. וזה נוסח מצבתה [חסר החלק העליון]: ... / אשת היקר מ"ה חיים ביכלר] / זצ"ל שנפטרה לדאבון בניה וכל משפ[חתה] /

הלכה לעולמה ביום ה' ט"ו אייר] / בשנת תרל"ט לפ"ק / תנצב"ה ושם אמה ריזל.

צאצאיהם:

(א) בנם רבי אליעזר (לאדיסלאוס/לאסלו Ladislaus/Laslo) נולד בשנת 836 [תקצ"ו] בערך. אליעזר בן 21 נשא לאשה בלורניצי ביום ט"ז חשוון תרי"ח 3 נובמבר 1857 את רוזא/רוזי בת 18 בת שאמועל ויוזעפינא וואהל Rosie Wohl מ-באטאן bathan. הורי החתן גרים עכשיו בסאנטו.

צאצאיהם: (1) בנם מארקוס Markus נולד ביום ט' אדר א' תרי"ט 13 פברואר 859. נשא לאשה את חני לבית פרידמן Hani Friedman. נפטר בשנת 923 [תרפ"ג] נקבר ביאבאדי Jobbagyi או בטשעטשע Csece.

(2) בתם יולי Juli נולדה ביום (י"ט) [ו'] אלול תר"כ 24 אוגוסט 860. (3) בתם חיי גאלדה (אראנקא Aranka) נולדה ביום ש"ק י"ח אלול תרכ"ב 13 ספטמבר 862. נפטרה בת 11 שנים ביום כ"ב חשוון תרל"ד (12 נובמבר 873) ומנו"כ בטשעטשע. וזה נוסח מצבתה: פ"נ / הילדה / חיי גאלדה / בת אליעזר ביכלער / מתה ביום ד' כ"ב חשוון (תרל"ג) [תרל"ד] לפ"ק / תנצב"ה שם אמה רוזא. (4) בנם פאל Pal נולד ביום 7 יולי 864 [ג' תמוז תרכ"ד]. (5) בנם יענו Jeno נולד ביום 18 מאי 866 [ד' סיון תרכ"ו]. (6) בתם רוזינקא Rozinka נולדה ביום 9 אוגוסט 868 [כ"א אב תרכ"ח]. (7) בנם יודא Juda נולד

ביום 16 מאי 870 [ט"ו אייר תר"ל]. נפטר בשנת 875 [תרל"ה]. (8) בנם הערמאן Herman נולד בשנת 14 ספטמבר 873 [כ"ב אלול תרל"ג]. (9) בתם לענורא/לונירי Lenora/Loniri נולדה ביום 18 אוגוסט 875 [י"ז אב תרל"ה]. (10) בנם פערענץ Ferencz נולד ביום 14 אוגוסט 877 [ה' אלול תרל"ז]. (11) בנם דיולא Gyula נולד ביום 5 יוני 880 [כ"ו סיון תר"מ] ונפטר באותה שנה.

(ב) בנם רבי דוד. נולד בשנת 839 [תקצ"ט] בערך. דוד ביכלר מלורניצי בן 24 נשא לאשה בבאלאשא-יארמוט ביום 19 אפריל 863 [ל' ניסן תרכ"ג] את רוזא/רוזי שמידל Rosa/Rozi Schmidl בת 19 בת יוזעף שמידל ורגינה בלאו. היא היתה זיווגו השני. לא מצאתי את זיווגו הראשון.

צאצאיהם: (1) בתם רעבעקא Rebeka נולדה ביום 17 אפריל 865 [כ"א ניסן תרכ"ה]. (2) בנם יוזעף נולד ביום 10 פברואר 1867 [ה' אדר א' תרכ"ז]. (3) בתם סידי Szidi

נולדה ביום 25 יולי 870 [כ"ו תמוז תר"ל]. (4) בנם פאל Pal נולד ונפטר בשנת 871 [תרל"א]. (5) בתם יוצ'י Jutzi נולדה ביום 21 אוגוסט 872 [י"ז אב תרל"ב]. נפטרה בשנת 873 [תרל"ג]. (6) בנם לייזר/לוזי Laizer נולד ביום 22 ספטמבר 875 [כ"ב אלול תרל"ה]. (7) בתם בלאנקא Blanka נולדה ביום 7 דצמבר 880 [ה' טבת תרמ"א].

(ג) בתם מאריא Marie נולדה בשנת 843 [תר"ג-תר"ד] בערך. מארי בת 18 נישאה בלורניצי ביום (ד') [ז'] טבת תרכ"ב 10 דצמבר 1861 ללואיז/לוזי בן שאמועל ווייס Luize Weisz מבאניא בן 25. בנם הערמאן Herman נולד בשנת 863 [תרכ"ג].

(ד) בתם האני Hani נולדה בשנת 843 [תר"ג] בערך. האני בת 18 נישאה בלורניצי ביום כ' סיון תרכ"א 29 מאי 1861 לקארולי רייך בן 24 מאפץ, אמו בעטי רייך [כנראה ממשפחת רבי קאפל רייך מבודאפעסט].

צאצאיהם: (1) בתם יולי Juli נולדה ביום 15 מרץ 862 [י"ג אדר"ב תרכ"ב]. (2) בתם פירושקא Piroška נולדה בשנת 864 [תרכ"ד]. נישאה בשנת 888 [תרמ"ח] לאדולף גולדברגר Adolf Goldberger. (3) בנם שאמו Samu נולד בשנת 866 [תרכ"ו]. (4) בנם הערמאן Herman נולד בשנת 868 [תרכ"ח]. (5) בתם גולדע נולדה ביום 17 נובמבר 876 [א' כסלו תרל"ז]. מהרב ד"ש יונגרייז.

(ה) בתם רוזי Rosi נולדה בשנת 848 [תר"ח] בערך. רוזי ביכלר בת 18 נישאה (רישום הנישואין בלורניצי ובטשעטשע) ביום י"ב אדר תרכ"ו 27 פברואר 1866 לליאופולד/ליפוט בן שאמועל אולמער ורעגי לבית וואהל Leopold Ulmer בן 28. >ליפוט אולמער בן 42 שנים נפטר ביום 28 אפריל 879 [ה' אייר תרל"ט]. ביכלר רוזא אשת אולמער ליפוט בת 78 נפטרה ביום ז' אייר תרפ"ו 21 אפריל 1926 (מרישומי הפטירות בפאסטא שנמסרו ע"י הרב ד"ש יונגרייז).

צאצאיהם: (1) בתם רגינא Regina נולדה ביום 28 נובמבר 866 [כ' כסלו תרכ"ז]. רגינא בת 25 נישאה ביום 8 ספטמבר 891 [ה' אלול תרנ"א] ליאקוב בן יוזעף רוזנפלד ולעווי יוהנה Jakob Rozenfeld בן 23. (2) בנם מיקשא Miksa נולד ביום 12 אוגוסט 868 [כ"ד אב תרכ"ח]. (3) בתם האני Hani נולדה ביום 15 אפריל 870 [י"ד ניסן תר"ל]. (4) בתם יולי Juli נולדה ביום 19 ינואר 872 [ט' שבט תרל"ב]. יולי בת 24 נישאה ביום 19 אוגוסט 1896 [י' אלול תרנ"ו] לד"ר שאנדור בן אהרן רוטמאן ושוורץ רוזא, אלמן בן 36. (5) בנם אנטאל Antal נולד ביום 12 מרץ 873 [י"ג אדר תרל"ג]. (6) בנם הערמאן Herman נולד ביום 10 נובמבר 875 [י"ב חשון תרל"ו]. (7) בתם גיזעלא Gizella נולדה ביום 10 פברואר 877 [כ"ז שבט תרל"ז], בתם פאולינה Paulina נפטרה בת 5 בשנת 882 [תרמ"ב], לא ברור אם זו אותה בת.

(ו) בנם פאל Pal נולד ביום 4 מרץ 1850 [כ' אדר תר"י]. כאמור למעלה בהיותו בן 22 נשא לאשה ביום 10 יולי 872 [ד' תמוז תרל"ב] את פאני Fany בת דודו רבי חיים חנוך ביכלר. <רישום שני ילדיהם ראה במאמר הבא>.

(ז) בנם יוליוס Julius נולד ביום ג' סיון תר"ב. נפטר ביום י' אדר ב' תר"ג 20 מרץ 853.

(ח) בנם מוריץ Moritz נולד ביום 16 פברואר 854 [י"ח שבט תר"ד]. נפטר ביום 10 אוגוסט 854 [ט"ז אב תר"ד].

בן של רבי אהרן [ב"ר יהושע פאלק?] ביכלר

מצאתי רישום לידה: פאלק/פיליפ Falk/Filip ביכלר בן אהרן/אדולף Aron/Adolf ביכלר ופאני/פרימט לעווי Fani/Frimet Lowy. נולד בשנת 851 [תר"א] במיהאלי טעלעק Mihalytelek ליד יאסברין. אולי זה בן של רבי אהרן ב"ר יהושע פאלק המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' סו. <כנראה נכון. ב'עלי זכרון' 29 עמ' כב נראה שרבי אהרן הזה היה גר באיזור יאסברין, הוא עצמו נולד בשנת תקפ"ט>.

בת נוספת של רבי יהושע פאלק ביכלר אב"ד סעטשין

מצאתי ברישומי הנישואין של פאסטא בת נוספת של רבי יהושע פאלק ביכלר [בנוסף לעשרת הילדים המוזכרים ב'עלי זכרון' 28 עמ' נט-סו]. צציליה/צילי ביכלר Czecilia/Zilly Buchler בת 20 בת פיליפ Fulop ויולי July מפאסטא נישאה ביום 3 פברואר 852 [י"ג שבט תר"ב] לגבריאל בן יוזעף שווארץ Gabriel Schwartz מבאלאשא-יארמוט בן 26. צאצאיהם: א) בתם יולי Juli נישאה בשנת 878 [תרל"ח] למוריץ גלאזער Moritz Glaser. ב) בנם פערענץ שווארץ Ferencz Schwartz נולד בשנת 860 [תר"כ]. נשא לאשה בגיל 23 בשנת 882 [תרמ"ב] או 883 [תרמ"ג] בבודאפעסט את ליאונורה דויטש Leonora Deutch.

אחרי שמרת צציליה/צילי התאלמנה מבעלה הראשון [גבריאל שווארץ] היא נישאה בשנת 864 [תרכ"ד] בגיל 29 [לפי הגיל הרשום בנישואין הראשונים (20) היא היתה בזמן הנישואין השניים בת 32 או 33] לבחור אדולף ברצלר Adolf Berzeller. מרת צציליה/צילי ברצלר (ביכלר) נפטרה בבודאפעסט בשנת 907 [תרס"ז].

בן נוסף לרבי אהרן בן רבי מאיר בן רבי חנוך ביכלר

בנוסף לשלשת הילדים של רבי אהרן [ב"ר מאיר ב"ר חנוך] ביכלר ואשתו מרת מירל לבית מאוטנר Mirel Mautner המוזכרים ב'עלי זכרון' 29 עמ' יז-יח, מצאתי להם בן נוסף: לאסלו/ליפוט Laszlo/Lipot ביכלר, נשא לאשה בשנת 878 [תרל"ח] את יוהנה לבית הרמן Johanna Herman. מצאתי להם 3 ילדים: עטל/אילונקא Etel/Ilonka נולדה בשנת 880 [תר"מ]. סערען Szeren נולדה בשנת 882 [תרמ"ב]. מיקשה Miksa נולד בשנת 885 [תרמ"ה]. <ברישומי הפטירות בבאלאשא-יארמוט

מצא הרב ד"ש יונגרייז: ביכלר עטל בת 7 נפטרה ביום 13 דצמבר 1892 [כ"ד תשרי תרנ"ג] לפי זה נולדה בשנת 886 תרמ"ו, אולי זו עטל/אילונקא הנ"ל. - בנוגע לרבי מאיר [ב"ר אהרן ב"ר מאיר ב"ר חנוך] ביכלר מדיאנדיאש המוזכר ב'עלי זכרון' שם עם מצבתו, ראה פרטים נוספים עליו ועל צאצאיו במאמר הבא.

רבי אלעזר ביכלר מפילעק ב"ר אהרן מסערדאהעלי

מה שהסתפקתי ב'עלי זכרון' 19 עמ' ח בנוגע לבן נוסף של רבי אהרן ביכלר אב"ד סערדאהעלי, יש לאמת מרישום נישואין שאכן לאצי/לאיוש ביכלר (שאשתו היא טערעז לבית זלצברג) זהה לרבי אלעזר ביכלר בנו של רבי אהרן ביכלר אב"ד סערדאהעלי שקבור בפילעק. מהרישום עולה שנולד בשנת 828 [תקפ"ח] באותה שנה שאביו נפטר. >הערת המערכת: הרב ד"ש יונגרייז מסר לנו את רישום הנישואין בלורינוצי: החתן לאצי ביכלר בן 23 יליד סערדאהעלי בן אהרן רב בסערדאהעלי. הכלה טערא זלצברג בת יוזעפין זלצברג גרים ב-szutsi בת 19. הנישואין התקיימו ביום כ"א אלול תר"א 18 ספטמבר 851. בנוגע לילדיהם המוזכרים ב'עלי זכרון' שם (19 עמ' ח) נמצא רישום לידה: האבא ביכלר לאזאר האמא לבית זלצברג, בתם רעזי נולדה ביום 6 אפריל 865 [י' ניסן תרכ"ה]. - ברישומים שתחת יד הרב יונגרייז יש תאריכי לידה מדוייקים גם של שאר הילדים המוזכרים שם.

צאצאי מרת גיטל שמידל בת רבי חנוך ביכלר

מרת גיטל שמידל ובעלה רבי משה וצאצאיהם מוזכרים ב'עלי זכרון' 28 עמ' נב. רצייתי להוסיף שבפנקס המוהל של רבי פאלק מופיעים שלשה נכדים שלה בני בנה רבי שמואל שמידל: 'יום ה' כ"ג טבת [תקפ"א] מר"פ [מלתי ופרעתי] הילד משה ב"ה שמואל בן אחותי [ב'עלי זכרון' שם כתוב שנולד ביום כ"ג טבת תקפ"א, וזה טעות, וצ"ל שנימול ביום הנ"ל]. 'יום ג' א"ח שבועות [תקפ"ט] פ' [פרעתי] ילד אהרן [בן] ב"א ר' שמואל בר"ם'. 'יום ב' י"ג אדר [תקצ"ג] מר"פ [מלתי ופרעתי] הילד מרדכי [בן] ב"א ר' שמואל'.

צאצאי מרת חיילה בלומנטל בת רבי חנוך ביכלר

מרת חיילה בלומנטל ובעלה רבי ליב וצאצאיהם מוזכרים ב'עלי זכרון' 28 עמ' מו-נב. וכבר כתבתי על משפחה זו ב'עלי זכרון' 19 עמ' ז-ח. מצאתי בן נוסף שלהם בפנקס המוהל של רבי פאלק: 'עש"ק ד' ניסן [תקע"ח] מר"פ [מלתי ופרעתי] הילד הענא בן גיסי ר' ליב בר"ק'. כן יש להעיר שבנם רבי מאיר המוזכר ב'עלי זכרון' 28 שם בעמ' מז גדול מאחיו רבי שרגא המכונה פיבל המוזכר שם בעמ' מו. רבי מאיר נולד ביום כ' ניסן תקפ"ד ונימול גם הוא ע"י דוד: 'ש"ק כ"ו ניסן [תקפ"ד] מר"פ [מלתי ופרעתי] ילד מאיר ב"ג [בן גיסי] כ' ליב בר"ק'. ואילו בנם רבי שרגא המכונה

פייבל נולד ביום כ"ב חשוון תקפ"ז וגם הוא נימול ע"י דודו: 'יום ג' ה' כסלו [תקפ"ז] פ' [פרעתי] ילד פייבל ב"ג [בן גיסי] ר' ליב בר"ק שלב"ז [שלא בזמנו] וזמנו הי' למול כ"ט חשוון'.

חתני רבי דוד קליין מטשיטאר

ב'עלי זכרון' 28 מוזכר שלרבי דוד קליין ואשתו מרת גיטל היו ארבע בנות שהתחתנו עם נינים של רבי חנוך ביכלר [שני זוגות אחים]:

(א) בתם מרת מינדל אשת רבי יצחק גרינבוים בן מרת פיגא (אשת רבי שמשון גרינבוים) בת מרת חיילה (אשת רבי ליב בלומנטל) בת רבי חנוך [עלי זכרון' 28 עמ' מט].

(ב) בתם מרת פאני אשת אחיו רבי אהרן גרינבוים [שם עמ' נ].

(ג) בתם מרת הינדל אשת רבי משה ביכלר ב"ר אשר אנשל ב"ר יהושע פאלק ב"ר חנוך [שם עמ' סה].

(ד) בתם מרת מירל אשת אחיו רבי יהושע פאלק [שם עמ' סו].

רציתי להוסיף שרבי דוד קליין ואשתו מרת גיטל לבית שווארץ גרו בישוב טשיטאר Csitar [ליד באלאש-יארמוט וסעטשין], וידוע לנו על עוד שלש בנות שלהם:

(ה) בתם בעטי Betti. בזיווג ראשון אשת רבי פנחס שיק בן רבי דוד שיק אב"ד סעטשין מח"ס אמרי דוד. לאחר שהתאלמנה ממנו נישאה ליוזעף למברגר Josef Lemberger מסעטשין.

(ו) בתם רוזי Rozi אשת אדולף פליישמן Adolf Fleischman.

(ז) בתם יוהנה Johanna אשת יוסף/איזאק בלומנטל Josef/Izsak Blumenthal, בן רבי משה בלומנטל מבעטשקע Becske.

>בפנקס המוהל של רבי פאלק רשום: 'א' דר"ח אדר [תר"ב] איצק בכ"ה דוד טשיטאר'. אולי הוא בן של רבי דוד קליין.<

רב תודות להרב שניאור מורוסוב נין ונכד של הרבנית רחל רבקה יונגרייז בת רבי יהושע פאלק [מוזכרת ב'עלי זכרון' 23 עמ' טו-טז, 28 עמ' סו] מצד בנה רבי משה הלוי יונגרייז אב"ד קאשוי, על עזרתו. ולהרב שלמה וייס על עריכת המאמר לדפוס.

הרב דוד שלמה הלוי יונגרייז
ברוקלין

מצבות משפחת ביכלר בפאסטא

בהמשך למאמרים על משפחת רבי יהושע פאלק סודיטץ-ביכלר אב"ד סעטשין שהתפרסמו ב'עלי זכרון' גליונות 28 ו-29 באתי להוסיף בזאת עוד מידע מתוך צילומי המצבות בפאסטא ורישומי מאטריקל שם ובישובים שבסביבה.

הרבנית ייטל ביכלר-סודיטץ לבית דיאמנט

ראשית, בנוגע לאשתו של רבי יהושע פאלק סודיטץ-ביכלר אב"ד סעטשין, הרבנית ייטל ע"ה, שנפטרה ביום שישי י"ז אלול תרט"ו ומנ"כ בפאסטא [מוזכרת עם צילום ונוסח מצבתה ב'עלי זכרון' 28 עמ' נג], יש להוסיף שברישובם פטירתה בפאסטא כתוב: יולי דיאמנט בת 62 נפטרה 31 אוגוסט 855. ז"א שנולדה בשנת תקנ"ג בערך, שם משפחת נעוריה היה דיאמנט, ונולדה בכפר יאבאדי Jobbagyi שלידי סעטשין.

רבי חיים חנוך [ב"ר יהושע פאלק] ביכלר וצאצאיו

בנוגע לבנם הגדול רבי חיים חנוך העניך (הענריק Henrick) ביכלר (תקע"א-תרמ"א)

המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' נט ו-29 עמ' יט. שם אשתו עפ"י הרישומים היא מרת אסתר (נעטי) לבית מייזנער Netti Meizner. יש רישומים שהיא מכונה: אסתר יאבודי, כנראה שגם היא נולדה בכפר יאבאדי הנ"ל. ברישומי הפטירות כתוב שרבי חנוך נפטר בן 70 שנה ביום 3 מרץ 881 [ב' אד"ב תרמ"א], >יש כאן טעות של יום אחד, או שהכוונה שנפטר בלילה באור ליום ג' אד"ב כרשום על מצבתו. <וזה נוסח מצבתו שבפאסטא: פ"נ / גברא רבא פרי צדיק / המופלא בתורה ובראיה / אוהב המקום והבריות / החבר ר' חיים חנוך / בן הרב הגאון הקדוש / מו"ה פלק ז"ל / נפטר ונקבר ג' אדר שני תרמ"א / תנצב"ה. >בזה מתאשר ששמו המלא הוא אכן רבי חיים חנוך, כמו שנכתב ב'עלי זכרון' 29 עמ' יט עפ"י הרשום על גבי מצבת בנו רבי זאב וואלף. רשימת צאצאי רבי חיים חנוך ראה במאמר הקודם.

בנוגע לבנו הגדול רבי זאב וואלף רה"ק בפאסטא המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' נט, ועם צילום ונוסח מצבתו ומצבת אשתו ב'עלי זכרון' 29 עמ' יט. מצאתי את נישואיו <בזיווג שני> ברישומי הנישואין בפאסטא: החתן וילמוש בן העניק ביכלר מבאלאש-יארמוט בן 30, הכלה באבי בת מארטון וייס [היא מרת חיי בילא בת רבי אברהם מאיר וייס ומרת חנה לבית באגענגליק] מפאסטא בת 22, נישאו ביום 25 ספטמבר 862 [א' תשרי? תרכ"ג, יש כאן טעות ברישום השנה, כי נולד להם בן בסיון תרכ"ב, כנראה נישאו בשנת 60 [ט' תשרי?] או 61 [כ"א תשרי?]. >יש להעיר כי לפי זה נולד בשנת תקצ"ב [או תק"צ-תקצ"א], ואילו על מצבתו כתוב שנפטר בגיל 77 ז"א שנולד בשנת תקצ"ה<.

ברישומי הלידות והנישואין בפאסטא מצאתי את ילדיהם: (1) בנם איגנאץ נולד ביום 21 יוני 862 [כ"ג סיון תרכ"ב]. (2) בתם יולי נולדה ביום 8 אוגוסט 863 [כ"ג אב תרכ"ג]. יולי ביכלר נפטרה בת 9 חדשים 21 יוני 864 [י"ז סיון תרכ"ד] (מרישומי הפטירות). (3) בתם שארי נולדה ביום 6 יולי 866 [כ"ג תמוז תרכ"ו]. שארי ביכלר נפטרה בת שנה ביום 18 נובמבר 867 [כ' חשוון תרכ"ח] (מרישומי הפטירות). (4) בנם יען נולד ביום 28 ספטמבר 867 [כ"ח אלול תרכ"ז]. (5) בנם מיקשא נולד ביום 15 ספטמבר 870 [י"ט אלול תר"ל]. (6) בנם פערענץ נולד ביום 10 ספטמבר 871 [כ"ד אלול תרל"א]. (7) בתם מאריא/מארישקא נולדה ביום 10 יולי 1874 [כ"ה תמוז תרל"ד], ראה רישומי נישואיה בהמשך. (8) בנם מונדי נולד ביום 11 דצמבר 879 [כ"ו כסלו תר"מ].

ברישומי הנישואין בפאסטא מצאתי שני רישומי נישואין של בתם מאריא/מארישקא הנ"ל: (1) החתן שווארץ שאמו בן 28 מנאדי-ווארוד [גראסוורדיין] האבא שווארץ אברהם האמא פרקש האני, הכלה ביכלר מארישקא בת 20 [!]. האבא ביכלר וילמוש האמא וייס ברבלטא. הנישואין התקיימו ביום 14 אוקטובר 1890 [ל' תשרי תרנ"א]. מצאתי בפאסטא רישום לידה כנראה של בנם: האבא שומא שווארץ, האמא מארישקא ביכלר: בנם ?? נולד ביום 20 יוני 891 [י"ד סיון תרנ"א]. כנראה נפטר סמוך ללידתו ולכן לא רשום שמו. (2) החתן ווערנער פאלדיגעזא Poldigeza מבודפסט נולד ביום 29 יולי 1874 [ט"ו אב תרל"ד] האבא ווערנער העניק האמא נוסבוים רוזליא, הכלה ביכלר מאריא נולדה ביום 10 יולי 1874 [כ"ה תמוז תרל"ד] האבא ביכלר וילמוש האמא וייס ברטא. הנישואין התקיימו ביום 8 פברואר 1903 [י"א שבט תרס"ג].

לבתו [של רבי חיים חנוך] מאלי/מילצי ובעלה מור אולמער <המוזכרים במאמר הקודם> שנישאו ביום 12 אפריל 855 [כ"ד ניסן תרט"ו] מצאתי ברישומי הלידות בפאסטא שנים מילדיהם: (1) בנם יוזעף נולד ביום 2 ינואר 856 [כ"ד טבת תרט"ז]. (2) בתם האני נולדה ביום 13 יולי 858 [ב' אב תרל"ח].

לבנו [של רבי חיים חנוך] פנחס ואשתו הראשונה יולי לבית מייזנער >המוזכרים במאמר הקודם> שנישאו ביום 30 לנובמבר 864 [א' כסלו תרכ"ה] מצאתי ברישומי הלידות בבאלאשא-יארמוט שני ילדים: (1) ביום 4 לאוגוסט 865 [י"ב אב תרכ"ה] נולדה להם בת, כנראה לא שרדה. (2) בנם לודוויג נולד ביום 19 אוקטובר 867 [כ' תשרי תרכ"ח]. כן מצאתי רישום נישואין של בת נוספת שלהם ששמה יולי שנולדה בשנת תרכ"ט-תר"ל 869 לערך: החתן שאשענהויז מאייר בן 28 האבא מוזעס האמא לאה שולשריינער Schulschreier, הכלה ביכלר מילי האבא פינחס האמא מייזנער יולי, בת 21, הנישואין התקיימו ביום 4 נובמבר 1890 [כ"א חשוון תרנ"א].

לבתו [של רבי חיים חנוך] פאני ובעלה פאל ביכלר >המוזכרים במאמר הקודם> שנישאו ביום 10 יולי 872 [ד' תמוז תרל"ב] מצאתי ברישומי הלידות בפאסטא שתי בנות: (1) בתם יולי נולדה ביום 12 יולי 874 [כ"ז תמוז תרל"ד]. (2) בתם מילי נולדה ביום 14 אפריל 878 [י"א ניסן תרל"ח].

זיווגו הראשון של רבי דוד [ב"ר יהושע פאלק] ביכלר

רבי דוד ביכלר אב"ד פאסטא (תקע"ה-תרס"ח) המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' נט, 29 עמ' כ. אשתו הרבנית גאלדע נפטרה בר"ח ניסן תרכ"ב. וזה רישום פטירתה במטריקל: הרבנית הערץ גוסטי [היא הרבנית גולדע ביכלר לבית הערץ] נפטרה ביום א' דר"ח ניסן תרכ"ב 1 אפריל 1862 נולדה בסענט יאקאב מחוז העוועש, נפטרה בת 40 שנה ו-5 חדשים. ע"כ. יש להעיר שבחודש ניסן יש יום אחד ר"ח, כך שהכוונה היא לא' ניסן. וזה נוסח מצבתה: פ"נ / האשה הרבנית הצדקת יראת ה' / גאלדע / בת החבר ר' דוד? הלוי? ז"ל / אשת הרב הגאון מורה מ' רב ר' דוד / נפטרה בשם טוב יום ר"ח ניסן / תרכ"ב / תנצב"ה. >רשימת 11 צאצאיה ראה במאמר הקודם.<

בנוגע לצאצאי בנם הגדול רבי אהרן ביכלר (תקצ"ט-תרע"ה) אב"ד יאסבערין. בנוסף לבתו ושני בניו המוזכרים ב'עלי זכרון' 7 עמ' יח, 28 עמ' ס, מצאתי במטריקל של דיאנדיאש בת נוספת ששמה הלועזי הוא ליאונורה/לינה, נישאה לאבראהאם/אדולף ריינער וגרו בדיאנדיאש. ואלו הרישומים שמצאתי: לידה בדיאנדיאש: האבא ריינער אבראהאם בן 40, האמא ביכלר לינה בת 35 מדיאנדיאש, נולדה להם בת: בעלא, ביום 26 יולי 1907 [ט"ו אב תרס"ז]. פטירה בדיאנדיאש:

ריינער אדולף בן 57, אשתו ביכלר ליאונורה, נפטר ביום 25 יוני 1917 [ה' תמוז תרע"ז]. פטירה בדיאנדיאש: ביכלר ליאונורה, אשת ריינער אבראהאם, בת ביכלר אהרן ואסאד זאלי, בת 77, נפטרה ביום 20 ינואר 1942 [ב' שבט תש"ב].

מבתם [של רבי דוד ביכלר ואשתו הרבנית גאלדע] בעטי ובעלה דאוויד הערץ <המוזכרים במאמר הקודם> שנישאו ביום 21 אוקטובר 863 [ח' חשון תרכ"ד], מצאתי ברישומי הלידות של פאסטא שלשה ילדים: (1) בנם יאקוב נולד ביום 16 אוגוסט 866 [ה' אלול תרכ"ו]. (2) בתם נ...ני נולדה ביום 29 נובמבר 868 [ט"ו כסלו תרכ"ט]. (3) בתם מאטילדא נולדה ביום 22 דצמבר 861 [יש כאן טעות, כנראה 871, י' טבת תרל"ב].

מבתם [של רבי דוד ביכלר ואשתו הרבנית גאלדע] צארטל/צילי ובעלה לאסלו צינער <המוזכרים במאמר הקודם> שנישאו בשנת 867 [תרכ"ז], מצאתי ברישומי הלידות של פאסטא ששה ילדים: (1) בנם ?? נולד ביום 20 פברואר 869 [ט' אדר תרכ"ט, כנראה נפטר לפני הברית]. (2) בנם פערענץ נולד ביום 15 פברואר 872 [ו' אדר"א תרל"ב, כנראה נפטר לפני לידת בנם הבא]. (3) בנם פערענץ נולד ביום 28 אפריל 874 [י"א אייר תרל"ד]. (4) בתם יוליה נולדה ביום 16 אוגוסט 878 [י"ז אב תרל"ח]. (5) בנם מאטיאש נולד ביום 29 ינואר 881 [כ"ט שבט תרמ"א]. (6) בנם שאנדור נולד ביום 19 מאי 885 [ה' סיון תרמ"ה].

זיווגו השני של רבי דוד ביכלר, מרת הינדל בת המהרי"א

רישום פטירתה בפאסטא: האני אסאד אשת ר' דוד ביכלר נפטרה בת 63 שנים 24 פברואר 892 [כ"ו שבט תרנ"ב, יש כאן טעות ביום אחד או אולי זה תאריך הקבורה, כי על מצבתה כתוב שנפטרה ביום ג' כ"ה שבט תרנ"ב].

וזה נוסח מצבתה: פ"נ / הרבנית הצדקת אשת חיל / מרת הינדל / בת הרב הגאון קדוש עליון / מו"ה יהודא אסאד זצ"ל / בעלה הראשון היה הרב הגאון / הצדיק מו"ה יונה זצ"ל / אב"ד דק"ק [ק]אטה / בעלה השני הרב הגאון המפורסם / מו"ה דוד סודיטץ אב"ד דפה / נפטרה בנשיקה ביום ג' כ"ה שבט / תרנ"ב לפ"ק / תנצב"ה. <רשימת חמשת צאצאיהם ראה במאמר הקודם>.

מבנם רבי יהודה <המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' ס, 29 עמ' יט-כ, ובמאמר הקודם> שנולד ביום 10

ינואר 868 [ט"ו טבת תרכ"ח], ואשתו מרת יטא רבקה (אידה) בת רבי ישראל שטרן, מצאתי ברישומי הלידות בפאסטא את הילדים הבאים: 1) בנם הערמאן נולד ביום 19 אוגוסט 893 [ז' אלול תרנ"ג]. נפטר בן יומיים ביום 23 אוגוסט 893 [י"א אלול תרנ"ג] (מרישומי הפטירות). 2) בתם מארישקא נולדה ביום 7 אוקטובר 894 [ז' תשרי תרנ"ה]. >היא הינדל (מאריא) המוזכרת ב'עלי זכרון' 29 עמ' כ. < 3) בנם יענו נולד ביום 18 נובמבר 1896 [י"ג כסלו תרנ"ז]. 4) בתם רוזא נולדה ביום 23 דצמבר 1898 [י' טבת תרנ"ט]. 5) בנם אלבערט נולד ביום 3 מאי 1901 [י"ד אייר תרס"א]. >רבי דוד ביכלר כותב באגרת מיום ה' אייר תרס"ד 'צפונות' יב עמ' פו]: 'יש לי בן ת"ח גדול מטופל בבנים, ומחוסר פרנסה רל"צ...', הכוונה כנראה לבנו רבי יהודה.

רבי משה [ב"ר יהושע פאלק] ביכלר

רבי משה ביכלר (תקפ"א-תרנ"ז) מוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' סד-סה עם צילום ונוסח מצבתו. אשתו מרת פיגא/פיגלה בת רבי יצחק. ובלועזית: פאני לבית שמידל Fani Schmiedl. מצאתי ברישום אחד ששמה: פאני דיארמאטי Fani Gyarmati. נפטרה ביום כ"ה טבת תרס"ה ומנו"כ בפאסטא. וזה נוסח מצבתה: פ"ט / האשה הצדקת / פיגלה / בת החבר ר' יצחק / אשת / החבר ר' משה ביכלער / נפטרה ביום כ"ה טבת / תרס"ה / תנצב"ה. >רשימת ששת צאצאיהם ראה במאמר הקודם. מצאתי בפאסטא את רישום נישואי בנם הגדול רבי יהושע פאלק בזיווג שני [כשהיה בן 59] ואת מצבתו.

העתק רישום הנישואין בפאסטא: החתן ביכלר פאל אלמן נולד ביום 11 יולי 1850 [ב' אב תר"י] האבא ביכלר מור האמא שמידל פאני, הכלה גוטמן זאלי נולדה ביום 25 נובמבר 1869 [כ"א כסלו תר"ל] בפאסטא האבא גוטמן שאמו האמא דייטש רוזי ע"ה [נפטרה]. הנישואין התקיימו ביום 23 מאי 1909 [ג' סיון תרס"ט].

וזה נוסח מצבתו: פ"נ / איש תם וישר / מופלג במעשים טובים / כ"ה יהושיע ביכלר ע"ה / נפטר בשם טוב / י"ד שבט תרפ"ד לפ"ק / תנצב"ה / שם אמו פיגא BUCHLER PAL / >מה שכתוב על גבי המצבה 14 נואר 924 הוא טעות, כי במטריקל רשום שנפטר ביום

20 ינואר 1924 בן 73 שם אשתו גוטמן שארלוטה Sarlota. 20 לינואר 924 זה י"ד שבט תרפ"ד, ומה שכתבו במצבה 14 ינואר טעו עם י"ד שבט].

בנוגע לבתו [של רבי משה ביכלר] מרת מירל (מארי/מילי) >המוזכרת במאמר הקודם< שנישאה ביום 15 מאי 873 [י"ח אייר ל"ג בעומר תרל"ג] לד"ר מור שאנפעלד, מצאתי רישום שניים מילדיהם: האבא מור שאנפעלד האמא מילי ביכלר: (1) בתם בעטטא נולדה ביום 29 דצמבר 1874 [כ"ה טבת תרל"ה]. (2) בתם אילונאר נולדה ביום 27 ינואר 1876 [א' שבט תרל"ו].

וזה נוסח מצבתה בפאסטא: פ"נ / אשת חיל עטרת בעלה / כפה פרשה לעני / וידיה שלחה לאביון / ה"ה האשה החשובה / מ' מירל / בת החבר / ר' משה ביכלער / נ' י"ב טבת שנת תרע"א לפ"ק / תנצב"ה.

מבתו [של רבי משה ביכלר] יוליה ובעלה ד"ר דאווד אלטמן >המוזכרים במאמר הקודם< שנישאו ביום 22 אפריל 879 [כ"ט ניסן תרל"ט], מצאתי ברישומי הלידה של פאסטא שלשה ילדים: (1) בתם מרים נולדה ביום 18 מרץ 880 [ו' ניסן תר"מ]. (2) בנם נח נולד ביום 21 מאי 881 [כ"ב אייר תרמ"א]. (3) בתם שרה נולדה ביום 6 אוקטובר 882 [כ"ג תשרי תרמ"ג].

רבי ישראל הלוי פרקש חתן רבי אהרן ביכלר

ב"ר אליעזר ב"ר יהושע פאלק

מצאתי בפאסטא מצבות של רבי ישראל ב"ר אברהם הלוי פרקש ואשתו מרת יהודית בת רבי אהרן. בכיתוב הלוועזי שעל מצבתה כתוב שהיא לבית ביכלר, וכן רשום ברישומי הפטירות (מטריקל): "ביכלר יוליה אשת פארקאש איגנאץ נפטרה בת 71

שנה ביום 21 יולי 933". ז"א שנולדה בשנת תרכ"ב. >הערת המערכת: היא לא בתו של רבי אהרן מפילעק בן רבי אהרן אב"ד סערדאהעלי, כי היתה לו בת בשם יהודית יונגרייז-טננבוים שנולדה בשנת תרט"ו לערך, ראה 'עלי זכרון' 18 עמ' יא. כמו כן לא נראה עפ"י התוארים של אביה החרותים על גבי מצבתה שהיא בת הרב רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסבערין. נראה שהיא בת רבי אהרן בן רבי אליעזר מפילעק ב"ר יהושע פאלק המוזכר ב'עלי זכרון' 28 עמ' סא שנולד באדר תקצ"ט. >לשאלת המערכת, תשובת ש. יוסט: אכן היא בתו של רבי אהרן ב"ר אליעזר הנ"ל ומרת מארי גוטפרינד. רישום פטירתה נמצא בקיש-טערעניע Kisterenye <.

ברישומי הנישואין בלורינצי מצאתי את רישום נישואי הוריה: החתן אדולף ביכלר בן 23 האבא לאזאר ביכלר מפילעק האמא רוזי קאהן, הכלה מארי גוטפרוינד בת 20 האבא מוז. גוטפרוינד האמא קאטי גוטפרוינד מלוצין. הנישואין התקיימו ביום י' תמוז תרכ"א 18 יוני 861.

וזה נוסח המצבות:

פ"נ / האישה היקר והחשוב / הולך תמים ופועל צדק /

הח"ר ישראל / בן הח"ר אברהם הלוי ז"ל / נפטר בשם טוב בן ס"ה שנים / יום י"ב תשרי שנת תרע"א / תנצב"ה / ושם אמו ינטל / FARKAS IGNACZ / 15 אוקטובר 910 בן 65.

פ"נ / אשה חשובה / יהודית בת ה"ה / ר' אהרן ע"ה / נפטרה בשנת תרצ"ג / כ"ז לחודש תמוז / תנצב"ה / BUCHLER JULIA / 21 יולי 933 בת 71.

רבי מאיר ביכלר ב"ר אהרן ב"ר מאיר ב"ר חנוך [הראשון] וצאצאיו

בנוגע לרבי מאיר (מארטון) ביכלר (תר"ה-תרס"ט), בנו של רבי אהרן ב"ר מאיר ב"ר חנוך ביכלר וחתנו של רבי שרגא פייבל בלומנטל, המוזכר ב'עלי זכרון' 29 עמ' יז-יח עם צילום מצבתו בדיאנדיאש, מצאתי את רישום נישואיו בלורינצי: החתן מארטון ביכלר בן 27 האבא אהרן ביכלר האמא מילי מאוטנער גרים בעטשעג, הכלה חני בלומנטל מעטשעג בת 22 האבא פילי בלומנטל האמא הינדי באומל מעטשעג. הנישואין התקיימו ביום 10 פברואר 874 [כ"ג שבט תרל"ד].

ביום 17 אוקטובר 878 [כ' תשרי תרל"ט] נולד להם בנם שאמועל. מצאתי את רישום נישואיו בזיו"ש בדיאנדיאש: החתן ביכלר שאמועל אלמן נולד ביום 17 אוקטובר 878 [כ' תשרי תרל"ט] בדיאנדיאש האבא ביכלר מארטון האמא נאני בלומנטאל, הכלה שטאוב ערנסטינא נולדה ביום 17 ינואר 880 [ד' שבט תר"מ] האבא שטאוב נאטאן האמא גרוס מאריא. הנישואין התקיימו ביום 26 אוקטובר 913 [כ"ה תשרי תרע"ד]. ביכלר שאמועל נפטר בן 44 בדיאנדיאש ביום 23 מרץ 922 [כ"ג אדר תרפ"ב].

כן מצאתי בלורניצי רישום הלידה של עוד ארבעה מילדי רבי מאיר ביכלר: האבא מארטון ביכלר, האמא נאני בלומנטל, גרים בעטשעג: בתם אילונה נולדה ביום 26 דצמבר 884 [ח' טבת תרמ"ה, אולי נפלה כאן טעות בהעתקה ויש להקדים את שנת לידתה, ראה בהמשך]. בנם יענו נולד בעטשעג ביום 5 מרץ 889 [ב' אד"ב תרמ"ט]. בתם הערמין נולדה בעטשעג ביום 11 פברואר 890 [כ"א שבט תר"נ]. בתם לאורה נולדה בעטשעג ביום 10 יוני 891 [ד' סיון תרנ"א].

מצאתי את רישום נישואיה של בתם הערמין הנ"ל בדיאנדיאש: החתן קורלנדר מנדל נולד ביום 15 מאי 887 [כ"א אייר תרמ"ז] האבא קורלנדר מרקוס האמא דסקל זאלי, הכלה ביכלר הערמין נולדה ביום 11 פברואר 890 [כ"א שבט תר"נ] בדיאנדיאש האבא ביכלר מרטון האמא בלומנטל נאני. הנישואין התקיימו ביום 8 ספטמבר 908 [י"ב אלול תרס"ח].

כמו כן מצאתי רישום לידות בדיאנדיאש: האבא רוס יעקב, האמא ביכלר אילונא לידת עטשעג בת 20 [ז"א שנולדה בשנת תרמ"א, נראה שהיא בתו של רבי מאיר ויש להקדים את שנת לידתה כנ"ל: 1] בנם ארתור נולד ביום 18 פברואר 901 [כ"ט שבט תרס"א]. 2) בתם אננא נולדה ביום 15 אפריל 902 [ח' ניסן תרס"ב].

כמו כן מצאתי בדיאנדיאש את רישום הנישואין של ארתור רוס הנ"ל: החתן רוס ארתור נולד בדיאנדיאש ביום 18 פברואר 901 [כ"ט שבט תרס"א] האבא רוס יאקוב האמא ביכלר אילונא נולדה בעטשעג, הכלה Chaar אננא נולדה בראקווא 17 נובמבר 908 [כ"ג חשוון תרס"ט] האבא Chaar מיקשא האמא הרצפלד לאנקא. הנישואין התקיימו ביום 11 אוקטובר 934 [ב' חשוון תרצ"ה].

שאר הצאצאים של רבי אהרן ביכלר ב"ר מאיר ב"ר חנוך [הראשון]

בנוגע לאחיו ולאחותו של רבי מאיר הנ"ל, היינריך המוזכר שם ('עלי זכרון' 29 עמ' יח) שנולד בשנת 852 [תר"ב], ומרת דבורה (בערטא) המוזכרת שם שנישאה בזיווג ראשון בשנת 874 [תרל"ד] לפערענץ פולאטשעק. מצאתי את רישום לידתם בעטשעג: האבא אדולף ביכלר האמא מארי מאוטנער: בנם היינריך נולד ביום כ"ה תמוז תר"ב. בתם דעבורא נולדה ביום כ"ד שבט תרס"ז 4 ינואר 856.

כן מצאתי בדיאנדיאש את רישום נישואי בת של מרת דבורה: החתן בארטא אימרי נולד ביום 6 אפריל 887 [י"ב ניסן תרמ"ז] האבא בלייך איגנאץ האמא קליין בערטא, הכלה פולאטשעק איילינא נולדה ביום 14 ינואר 884 [ט"ז טבת תרמ"ד] האבא פולאטשעק פערענץ האמא ביכלר בערטא. הנישואין התקיימו ביום 23 אוגוסט 910 [י"ח אב תר"ע].

ברישום הפטירה של אביהם רבי אהרן (אדולף) ב"ר מאיר ביכלר שנפטר ביום כ"א תמוז תרנ"ב ומנ"כ בב' יארמוט ('עלי זכרון' 29 עמ' יז) רשום שגר ב-ניר רומאני.

בת של רבי שמואל הילמן ביכלר מפילעק ומרת בילא בת רבי שרגא פייבל בלומנטל

מצאתי רישום נישואין בעטשעג, שהכלה היא כנראה בתם של רבי שמואל הילמן ביכלר מפילעק [בן רבי אהרן מפילעק בן רבי אהרן אב"ד סערדאהעלין] ואשתו מרת בילא בת רבי שרגא פייבל בלומנטל, המוזכרים ב'עלי זכרון' 18 עמ' יב (יש להשלים בנוסח מצבתה שם בעמ' יג: שמואל / קנית עולמיק בצדקתיד), 19 עמ' ז, 28 עמ' מו. וזה לשון הרישום: החתן הערצל יענו נולד ביום 10 דצמבר 876 [כ"ד כסלו תרל"ז] בלורניצי האבא הערצל לאיוש האמא שלזינגר זילי, הכלה ביכלר הערדאני נולדה בעטשעג ביום 19 פברואר 889 [י"ח אד"א תרמ"ט] האבא ביכלר הערמאן האמא בלומנטל בילא. הנישואין התקיימו ביום 19 מאי 1908 [י"ח אייר ל"ג בעומר תרס"ח].

רבי אשר פאזאשני-פרשבורג וצאצאיו

ב'עלי זכרון' 28 עמ' סב מוזכר רבי אשר בן הינדל פאזשאני שנפטר בן ע"ה שנים ביום ג' טבת תרנ"ה ומנו"כ בסעטשע היא טשעטשע >לפי זה הוא יליד תק"פ לערך<. שם אשתו היא מרת רייצל כפי שעולה ממצבת בנו רבי חיים המוזכר שם עמ' סא שנפטר בן ע' שנה ביום ה' אייר תרע"ט ומנו"כ בפילעק. מצאתי במאטריקל של פאסטא עטשעג וטשעטשע רישומים של משפחת רבי אשר פאזשאני. יש לציין שברישומים אחדים רשום שם משפחתו: פרשבורג. >כידוע שפאזשאני הוא שמה ההונגרי של העיר פרשבורג<.

רישום פטירתה של אמו מרת הינדל: פרשבורג האני אלמנה בת 75 נפטרה ביום א' אדר תרכ"ט 12 פברואר 869. בלשון הקודש רשום: הינדל בת פערל אשת רבי חיים. מרישומים אלה עולה שנוולדה בשנת תקנ"ד לערך. בעלה רבי חיים נפטר לא יאוחר משנת תר"ט שאז נולד נכדו בנו של רבי אשר הקרוי על שמו.

רישום פטירתה של אשתו של רבי אשר מרת רייצל בפאסטא: ביכלר רוזליא בת ביכלר אדאם בת 94 אשת המנוח פאזשאני אדאם, נפטרה ביום ט"ז אדר ב' תר"ע 27 מרץ 910. רוזליא זו היא מרת רייצל אשת רבי אשר, שכידוע אדאם הוא כינוי בלועזית לשם אשר. והיא ילידת שנת תקע"ו לערך. >על זהות אבי מרת רייצל, ראה להלן בשולי המאמר<.

צאצאיהם:

א) בתם בעטי ילידת תר"ג לערך. רישום נישואיה בטשעטשע: החתן קליין עמנואל בן 25 מסעטשין, הכלה פאזשאני בעטי בת אדאם ורוזי בת 18. הנישואין התקיימו ביום 8 ינואר 861 [כ"ו טבת תרכ"א].

ב) בתם מילי ילידת תר"ו לערך. רישום נישואיה בטשעטשע: החתן מייזנער פערענעץ מווייטצען בן 25, הכלה פאזשאני מילי בת 20. הנישואין התקיימו ביום 28 נובמבר 865 [י' כסלו תרכ"ו].

ג) בנם רבי חיים יליד תר"ט לערך נפטר ה' אייר תרע"ט ומנו"כ בפילעק. צילום ונוסח מצבתו ומצבת אשתו מרת מירל בת רבי אליעזר ביכלר מפילעק ב"ר יהושע פאלק בעלי זכרון' 28 עמ' סא-סב.

ד) בנם קארולי יליד תרי"ב-ב"ג לערך. מתעודת לידה שהונפקה לו בשנת 902 [תרס"ב]: קארולי, נולד בחודש ספטמבר 852 [אלול תרי"ב-תשרי תרי"ג], האבא פאזשאני אדאם ז"ל האמא ביכלר רוזליא בת 86, רשום בסעטשע.

מכאן רישום 4 לידות בטשעטשע: האבא אדאם פרשבורג האמא רוזי ביכלר:

ה) בתם פעפי נולדה ביום 28 אוקטובר 854 [ו' חשון תרט"ו]. רישום נישואיה בטשעטשע: החתן פישער מוריץ מלאשאנץ בן 26 האבא פישער יאקוב, הכלה פרשבורג פעפי בת 23 האבא אדאם האמא רוזי. הנישואין התקיימו ביום 19 דצמבר 876 [ג' טבת תרל"ז].

ו) בנם פאול Paul נולד ביום ט"ו ניסן תרי"ז 9 אפריל 857. רישום נישואיו בעטשעג: החתן פאזשאני פאל בן אדאם בן 24 מעטשעג, הכלה שטערן האני בת אברהם מדיאנדיאש בת 18. הנישואין התקיימו ביום 9 יוני 880 [כ"ט סיון תר"מ]. רישום נישואין בפאסטא של שתי בנותיהם שנישאו לשני אחים: (1) החתן ברעזניץ יענו מלורניצי נולד 18 מאי 880 [ח' סיון תר"מ] האבא ברעזניץ יוזעף האמא שפיצר לעני, הכלה פאזשאני רוזא נולדה בעטשעג ביום 20 אוגוסט 885 [ט' אלול תרמ"ה] האבא פאזשאני פאל האמא שטרן האני. הנישואין התקיימו ביום 24 ינואר 905 [י"ח שבט תרס"ה]. (2) החתן ברעזניץ ארמין נולד ביום 14 ינואר 882 [כ"ג טבת תרמ"ב] האבא ברעזניץ יוזעף האמא שפיצר לעני, הכלה פאזשאני עטל נולדה ביום 28 מרץ 889 [כ"ה אד"ב תרמ"ט]. הנישואין התקיימו ביום 25 אוגוסט 909 [ח' אלול תרס"ט].

ז) בתם זאלי נולדה ביום כ' אלול תר"כ (3) [7] ספטמבר 860.

ח) בנם משולם זוסמאן נולד ביום כ"ד כסלו תרכ"ב 27 נובמבר 861.

מכאן רישום 3 לידות בעטשעג: האבא אדאם פאזשאני האמא רוזי ביכלר:

ט) בנם אדולף נולד ביום 27 דצמבר 863 [י"ז טבת תרכ"ד].

י) בתם לאני נולדה ביום 9 מאי 865 [י"ג אייר תרכ"ה].

יא) בנם רבי יהודה (יונאש) נולד ביום 3 נובמבר 868 [י"ח חשון תרכ"ט]. >אמו היתה אז בת 52!<. רישום נישואיו בפאסטא: פרשבורגר יונאש בן 23 האבא (אדולף) [אדאם] האמא ביכלר רוזא, הכלה קרעץ בעטי [חיה בילא] בת 19 האבא

קרעץ יוזעף האמא אדאם רעגינא. הנישואין התקיימו ביום 17 נובמבר 891 [ט"ז חשון תרנ"ב]. מצאתי רישום לידת בנם: פאזשאני יוזעף [בלה"ק:]: יהושע המכונה זעליג, האבא פאזשאני יונאש [בלה"ק:]: יהודה, האמא קרעץ בעלא [בלה"ק:]: חיה בילא. <אין תאריך הלידה>. רבי יהודה ב"ר אשר נפטר ביום א' תמוז תש"ב ומנו"כ בפאסטא. רישום פטירתו בפאסטא: פאזשאני יונאש, בן 73, האבא פאזשאני אדאם האמא ביכלר רוזליא, נפטר ביום 16 יוני 942 [א' תמוז תש"ב]. מצבתו בפאסטא כתובה בלוועזית ובלה"ק: פאזשאני יונאש, יהודה בן אשר, נולד 868 נפטר 942. מצבת בנו בפאסטא: אשר בן יהודה פאזשאני נולד 899 [תרנ"ט] נפטר 932 [תרצ"ב].

רישומים של אישים ממשפחת ביכלר שעדיין לא הצלחנו לזהותם:

נישואין בקישקערעש: החתן ביכלר איגנאץ נולד בקונסנטמיקלוש ביום 25 אפריל 871 [ד' אייר תרל"א] האבא ביכלר אנטאל האמא דייטש אלגדולנא לעני, הכלה בערגעל קארולינא מקישקערעש נולדה ביום 1 מרץ 878 [כ"ו אד"א תרל"ח] האבא בערגעל יאקוב האמא שאהן מאריא. הנישואין התקיימו ביום 12 יולי 897 [י"ב תמוז תרנ"ז]. בתם יולאן נולדה בקישקערעש ביום 23 ינואר 908 [כ' שבט תרס"ח].

נישואין בלורניצי: החתן קלמן דיאמנט נולד בקארטאל בן 30 האבא אברהם דיאמנט [אין שם האמא], הכלה בעטי ביכלר בת 17 האבא מוזעס ביכלר גרים ב- העהאלום Hehalom [אין שם האמא]. הנישואין התקיימו ביום אדר"ח אייר תרי"ג 9 מאי 853 [9 במאי היה ביום ב' דר"ח]. <אם נולדה בשנת תקצ"ו לא מסתבר שהיא בת של רבי משה ב"ר פאלק שנולד בתקפ"א, אולי לרבי חנוך היה בן בשם מוזעס>.

לידה בדיאנדיאש: האבא הופמן דוד בן 44 <יליד תרי"ז לערך> האמא ביכלר רעזי מלורניצי בת 36 <ילידת תרכ"ה לערך>, בנם בעלא נולד ביום 7 אוקטובר 901 [כ"ד תשרי תרס"ב].

פטירה בדיאנדיאש: הופמן יאקוב <יליד תרמ"ה בערך> בן הופמן דוד וביכלר רוזא, בן 53, נפטר ביום 26 ינואר 1938 [כ"ד שבט תרצ"ח].

לידה בלורניצי: האבא ביכלר הענריק [אולי ב"ר אהרן ב"ר מאיר ב"ר חנוך] האמא רוזא וויינער מווייטצען, בתם מארגיט נולדה ביום 3 אפריל 890 [י"ג ניסן תר"נ].

לידה: האבא גרינפלד יאקוב מפוטנאק בן 29 האמא ביכלר אירען בת 24 מפילעק <ילידת תרל"ה בערך> גרים בעטשעג, נולדו להם בת ובת [אולי תאומות, בלי שם] 26 יולי 899 [י"ט אב תרנ"ט].

נישואין בדיאנדיאש: החתן בוקור אנדור נולד ביום 1 אוקטובר 884 [י"ב תשרי תרמ"ה] האבא ביכלר ליפוט [נפטר] האמא מונטאג מאלווינא, הכלה ניימן אירען נולדה ביום 26 מאי 895 [ג' סיון תרנ"ה] האבא ניימן יאקוב האמא פרעססלער פעפי. הנישואין התקיימו ביום 22 יוני 913 [י"ז סיון תרע"ג]. [אולי ליפוט זה הוא בן רבי

אהרן ב"ר מאיר ב"ר חנוך, ראה במאמר הקודם שנולד לו בן מיוהנה לבית הרמן בשנת 885].

נישואין בפאסטא: החתן זינגר יענו נולד ביום 12 מרץ 887 [ט"ז אדר תרמ"ז] ביאסלאדאני האבא שווארץ הערמאן האמא ביכלר אידה, הכלה זילארד עללא נולדה ביום 28 אוגוסט 891 [כ"ד אב תרנ"א] האבא שלזינגר יוזעף ז"ל מנייטרא האמא שטילער פאולא מבאלאש-יארמוט. הנישואין התקיימו ביום 8 יוני 910 [א' סיון תר"ע].

פטירה באפץ: הילד דיאמנט ?? בן דיאמנט מיקשא וביכלר רגינה, בן 6 שנים, נפטר ביום 15 נובמבר 901 [כ"ג חשוון תרס"ב].

רישומי פטירות בבאלאשא יארמוט:

ביכלר יאקוב בן 42 נפטר ביום 15 יוני 894 [י"א סיון תרנ"ד] [נולד בשנת תר"ב] [אולי זה רבי יעקב ליב ב"ר דוד ביכלר שנולד ביום 19 נובמבר 857 [ב' כסלו תרי"ח] ואם כן היה בן 36].

ביכלר עטל בת 7 נפטרה ביום 13 דצמבר 892 [כ"ד תשרי תרנ"ג]. >לפי זה נולדה בשנת תרמ"ו. אולי זו בתו של לאסלו/ליפוט Laszlo/Lipot ביכלר [ב"ר אהרן ב"ר מאיר ב"ר חנוך], שנשא לאשה בשנת 878 [תרל"ח] את יוהנה לבית הרמן Johanna Herman. בתם עטל/אילונקא Etel/Ilonka נולדה בשנת 880 [תר"מ]. ראה במאמר הקודם.<

ביכלר רוזליא בת 6 ימים, נפטרה 14 יוני 891 [ח' סיון תרנ"א].

ביכלר אדולף בן שנתיים וחצי, נפטר ביום 18 דצמבר 891 [י"ז כסלו תרנ"ב]. [נולד בשנת תרמ"ט].

ביכלר אדולף בן שנה, נפטר ביום 20 נובמבר 892 [א' כסלו תרנ"ג]. [נולד בשנת תרנ"ב].

ביכלר לאוקא בת 3 שנים, נפטרה ביום 8 נובמבר 892 [י"ח חשוון תרנ"ג] [נולדה תרמ"ט-תר"נ].

מצבה בפאסטא: פרומט בת שרל, עקשטיין מארגיט אשת ביכלר ארנו נולדה 899 [תרנ"ט] נפטרה 26 פברואר 925 [ב' אדר תרפ"ה]. רישום פטירתה: עקשטיין מארגיט אשת ביכלר ארנו שיחיה, בת 25, אביה עקשטיין מור אמה האאס רוזליא.

רישום לידות בבאלאש-יארמוט:

האבא ביכלר היינריך האמא רגינה H..elsch, בתם זאלי נולדה ביום 22 מרץ 851 [י"ח אדר ב' תרי"א].

האבא אדולף וואהל האמא זאלי ביכלר, בתם פעפי נולדה ביום ה' שבט תר"כ 29
ינואר 860. בנם הערמאן נולד ביום י"ח חשון תרכ"ב 22 אוקטובר 861.

האבא לאזאר ביכלר האמא נעטי וויינער, בנם משה אהרן נולד ביום י"א כסלו
תרכ"ו 7 דצמבר 859.

האבא ביכלר מור האמא קליין אננא, בנם אנדור נולד ביום 13 אפריל 896 [ל' ניסן
תרנ"ו]. >זה רבי אשר אנשל ב"ר משה ביכלר והינדל לבית קליין המוזכר ב'עלי
זכרון' 28 עמ' סה-סו.<

גיזלה בת מארטון ביכלר נולדה ביום 15 יוני 880 [ו' תמוז תר"מ]. >אולי היא בת של
רבי מאיר ב"ר אהרן ב"ר מאיר ב"ר חנוך, ראה למעלה שהתחתן ביום 10 פברואר
874 [כ"ג שבט תרל"ד] וביום 17 אוקטובר 878 [כ' תשרי תרל"ט] נולד להם בנם
שאמועל. או שהיא בת של מארטון ב"ר דוד ביכלר שהתחתן ביום 3 יולי 879 [י"ב
תמוז תרל"ט] ראה במאמר הקודם.<

- התודה להרב שלמה וייס על עריכת המאמר לדפוס -

דוד שלמה הלוי יונגרייז - ברוקלין

בשולי המאמר:

רבי חיים חנוך ואביו רבי יהושע פאלק ביכלר

בנוגע לבנו הגדול של רבי יהושע פאלק - רבי חיים חנוך - שהסתפקתי ב'עלי זכרון'
29 עמ' יט אם השם 'חיים' נוסף לו עקב מחלה או שהיה שמו המקורי, נראה כהצד
הראשון, כי היה לו אח בשם 'חיים' [מוזכר במאמר הקודם עם משפחתו וצאצאיו],
וראה בספר 'פנקס המוהל חתם סופר' להרב העורך רבי מא"ז קינסטליכער שליט"א
(בבירורים סי' טז, עמ' תרפז) בענין נתינת שמות זהים לאחים.

כמו שנכתב למעלה בגוף המאמר ברישומי הפטירות כתוב שנפטר בן 70 שנה 3 מרץ
881 [ב' אד"ב תרמ"א, יש כאן כאמור למעלה טעות של יום אחד, או שהכוונה
שנפטר בלילה באור ליום ג' אד"ב כרשום על מצבתו]. לפי זה נולד בשנת תקע"א.
[והיה גדול מאחיו רבי דוד שנוולד בשנת תקע"ה]. ולפי זה יש להקדים את פטירת
זקנו רבי חנוך הראשון ללא יאחר משנת תקע"א, ולא רק בסביבות תקע"ג כפי
שהגיע לזה הרב לייבל רייניץ במאמרו ב'עלי זכרון' 28 עמ' מו, עיין שם.

אם רבי חנוך השני נולד בשנת תקע"א היה נראה להקדים גם את שנת לידת אביו
רבי פאלק שמקובלת לשנת תקנ"ג, כי לא מסתבר כל כך שנוולד לו בן כשהיה רק
בגיל 18. תאריך זה נקבע כנראה ע"י אגרת בנו רבי דוד ביכלר (צפונות יב עמ' פו)
שכתב ש'אבי מו' לא חי רק נ"ו שנים, וכיון שנפטר ביום כ"ח אדר תר"ט [ולא תר"ח
כחרוט בטעות על מצבתו, ראה אגרתו של המהר"א ב'עלי זכרון' 19 עמ' ד-ה] הרי
שנוולד בשנת תקנ"ג. אך כאמור נראה שיש להקדים את שנת לידתו. כמו כן, אחותו

גיטל נולדה בשנת תקל"ז [עלי זכרון' 28 עמ' מו] ואחיו רבי אהרן אב"ד סערדאהעלי נולד בשנת תקמ"ה [ראה 'עלי זכרון' 18 עמ' טז, 19 עמ' ג-ד], כך שגם מבחינה זו יש מקום להקדים את שנת לידתו. גם מהעובדא שמהר"י אסאד שנולד בשנת תקנ"ט היה תלמידו, נראה שיש להקדים את שנת לידת רבי פאלק, כי לא מסתבר כל כך שרבו הראשון של המהר"א היה גדול ממנו רק בשש שנים.

בת? של רבי אהרן ביכלר אב"ד סערדאהעלי

לפי המובא למעלה במאמר שמרת רייצל אשת רבי אשר פאזשאני נולדה בשנת תקע"ו 'לאדאם ביכלר'. הנה ב'עלי זכרון' 18 עמ' יח שיערנו שלרבי אהרן ביכלר אב"ד סערדאהעלי היתה בת בשם רייצל. נראה שמרת רייצל זו אשת רבי אשר פאזשאני היא בתו של רבי אהרן ביכלר אב"ד סערדאהעלי, ומה שכתוב ששם אביה הוא אדאם אולי צריך לתקן לאדולף, וכאמור היה לה בן בשם אדולף [כנראה 'אהרן' על שם אביה]. ולפי מה ששיערנו ב'עלי זכרון' שם עמ' יז שבתמוז תקפ"א נשא רבי אהרן ביכלר את זיווגו השני, יוצא שבתו זו מרת רייצל נולדה מאשתו הראשונה מרת רייצל, שכנראה נפטרה בלידתה ובתה נקראה על שמה, ראה 'עלי זכרון' שם עמ' יז-יח.

הרבנית הינדל רייכהארט-ביכלר

כפי שנכתב ב'עלי זכרון' 28 עמ' נט רבי דוד ביכלר נשא בזיווג שני את מרת הינדל בת רבו המהר"י אסאד אלמנת רבי יונה רייכהארט אב"ד קאטה. בספר רבותיה דיחזקאל (טירנויא תרצ"ז עמ' סה) כתב: "מה"ו יונה רייכהארד גאון וצדיק יסוד עולם... ובהיותו בן כ' שנה קיבל התרת הוראה מגאוני ארץ, ונתקבל לאב"ד קאטה במקום אביו הגה"צ מ' אריה ליב... ושמעו [של רבי יונה] הולך וגדול... ומחותנו הגאון המפורסם מ' אלעזר [פריינד] טרענשינר שהיה מקודם אב"ד קאטה ואח"כ בטשוז הציע אותו לחתן לפני רבינו הגאון המפורסם מהר"א בעת ההיא אב"ד סעניץ. וישמח רבינו מאד לקראתו להשתדך עם צדיק בן צדיק כי זה (שנתיים) [שלש שנים] אשר נתועדו [המהר"א ורבי אריה ליב] בפעם ראשון ר"ח אלול (תר"ה) [תר"ד] באסיפת פאקש... ויתן לו [לרבי יונה] את בתו הינדל ע"ה נערה יפה בת ט"ו שנה לאשה ונתקשרו בקשר אהבים והחתונה היתה שם בתחילת שנת תר"ח...". ע"כ מספר רבותיה דיחזקאל.

לפי זה נולדה בשנת תקצ"ב לערך, וכן כתבתי בהגדה של פסח אש דת יהודה (עמ' שמו). אך לפי הרישום של פטירתה: האני אסאד אשת ר' דוד ביכלר נפטרה בת 63 שנים 24 פברואר 892 [כ"ו שבט תרנ"ב, יש כאן כאמור טעות ביום אחד או אולי זה תאריך הקבורה, כי על מצבתה כתוב שנפטרה ביום ג' כ"ה שבט]. לפי זה נולדה בשנת תקפ"ט. ואם התחתנה עם בעלה הראשון בתחילת שנת תר"ח היתה אז בת 18-19 ולא בת ט"ו.

אגרות מהרבנית הינדל רייכהארט-ביכלר ומאביה המהר"י אסאד

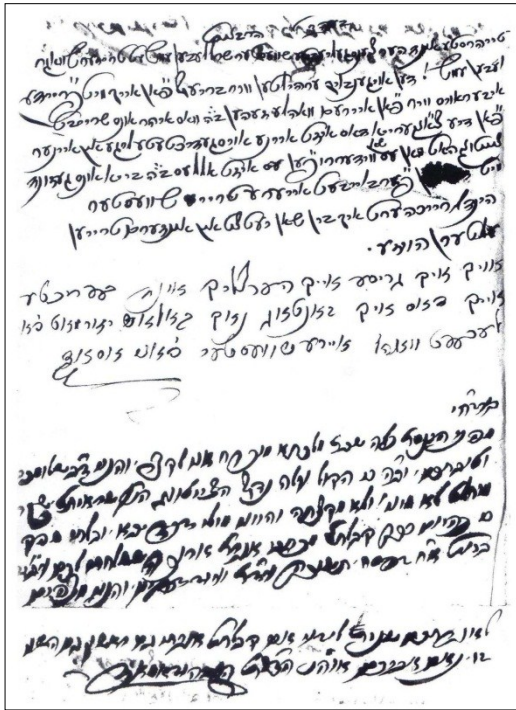
לפנינו שלש אגרות ממנה מתקופת אלמנותה מבעלה הראשון ושיבתה בבית הוריה לאחותה הרבנית שרל ולגיסה רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסבערין ובשולי האגרות הוספות מאביהם המהר"י א [צילום האגרות קבלנו מהאחים פרנקל-פלג מאשדוד].

בעה"י [יום ו' כ"ה ניסן תרכ"א]

טייהרסטע אונד הערצעניגעליעבטע שוועסטער הרבנית שרל לעבען עמ"ש עט טרייער שוואגר לעבען עמ"ש! [תרגום: אחות יקרה ביותר ואהובת לב הרבנית שרל

תחי' עמ"ש וגיס נאמן יחי' עמ"ש!]

דען אויגענבליק ערהילטען וויר בריעף פאן אייך מיט פריידע איבעראויס וויר פאן איירעם וואהלעזעהען ב"ה וואס איהר אונס שרייבט פאן די ע צאנקערייא דאס איזט איינע אויס-געדיכטעטעליגע אין איינער צייטונג האט האן עס שאן ווידערופען עס איזט אללעס ב"ה בייא אונס געזונד מיט ד... [מחוק] [אולי: די עזען] פערבלייבעט אייערע טרייע שוועסטער [תרגום: בזה הרגע קבלנו מכתב מכם. בשמחה התוודענו למצבכם הטוב ב"ה. מה שכתבתם לנו בענין המחלוקת, זה בדותא, בעתון אחד כבר הכחיש את זה. הכל ב"ה אצלנו בריאים. בזה אשר אחותכם הנאמנה] הינדל רייכהערט

אייך בין שאן יעטצט אין אונזערעם טרייען עלטערן הויזע. [תרגום: הנני כבר כעת בבית הורינו היקרים].

[הוספת אחותה מרת פרומט (פאני) אסאד-וויינער]

אויך איך גריסע אייך הערצליך אונד בעריכטע אייך דאס איך זאנטאג נאך באלאש יארמאט פא[רען] לעבעט וואהל איירע שוועסטער [תרגום: גם אני מוסרת לכם ד"ש לבבית. ומודיעה לכם שביום ראשון [כ"ז ניסן] אסע לבאלאש יארמאט. תרגישו טוב. אחותכם] פאני אסאד

[הוספת המהרי"א]

בעזה"י

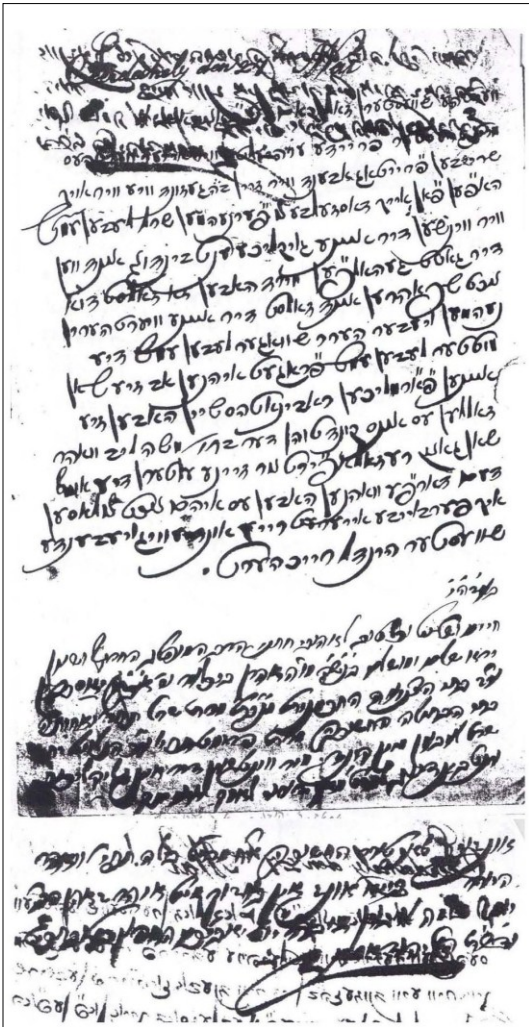
מפני הכנסת כלה שבת מלכתא מוכרח אני לקצר, והנני ד' [דורש] בשלומכם וטובתכם, וב"ה כי הקול עלה נדף הצייטונג [העתון] הנ"ל שראיתם, שקר מוחלט לא מינני ולא מקצתה והיינו מילי דכזיבא, ובלתי ספק כי כהיום כבר קבלתם מכתבי אגרת ארוכה ששלחתי לכם עב"ד ביום א"ח דפסח, תשובה עד"ת ועוד דברים, והננו מצפים לאגרתכם שנית לידע אם קבלתם אגרותי גם ראשון גם השני זו. נאם אביכם אוה"נ הדש"ת הק' יהודאסאד

*

Szerdahely den 27 may
[סערדאהעלי 27 מאי] [1861] [י"ח
סיון תרכ"א]

ווערטהע וועעסטערן
זאליקא [תרגום: אחותי
היקרה זאליקא (ש-רל)]

מיט גרויסער פריידע ערהיעלט
וויר אייער ווערטהעס שרייבען
פרייטאג אבענד וויר זיין ב"ה
געזונד וויע וויר אויך האפען פאן
איך דאסזעלבע צו פערנעהמען
שרל לעבען עמ"ש וויר ווינשען
דיר איינע גליקליכע ענטבינדונג
אונד ווען דיר גאטט געהאלפען
ווירד האבען זא זאלסט דוא ניכט
שפאהרען אונד זאלסט דיר איינע
ווערטהערין נעהמען ליעבער
הערר שוואגער לעבען עמ"ש דיע
מוטטער לעבען עמ"ש פראגעט
איהנען אב זיע שאן איינען
פארמליכען ראבינאטה-סשיין
האבען זיע זאללען עס אונס
קינד טוהן. דער בחו' משה ליב
וואהר שאן גאנץ רעזאלאפירט

נור זיינע עלטערן דיע אויף דעם דארפע וואהנען האבען עס איהם זיכט צולאסען [תרגום: בשמחה רבה קבלנו את מכתבכם החשוב ביום ששי בערב. אנו ב"ה בריאים, וכך אנו מקוים לשמוע מכם. שרל תחי' עמ"ש, אנו מאחלים לך לידה מאושרת, וכשד' יעזור לך אז אל תחסכי ותקחי לך מילדת טובה. מר גיסי יחי' עמ"ש, האמא תחי' עמ"ש שואלת אם כבר יש לך תעודת רבנות רשמית תודיע לנו. הב' משה ליב היה לו כבר החלטה סופית רק הוריו שגרים בכפר לא מרשים לו]. איך פערבלייבע אייערע טרייע אונד עוויגליבענדע שוועסטער [תרגום: אני נשארת אחותכם הנאמנה והאהבת לנצח] **הינדל רייכהערט**.

[הוספת המהרי"א]

בעזה"י

חיים ושלוש וכל טוב לאהובי חתני הרב המופלג החריף ושנון ירא שלם ומושלם בנש"ק מו"ה **אהרן ביכלער** נ"י אבד"ק יאסברין ע"ז בתי הצנועה החכמנית מנב"ת מרת **שרל תחי'** ואחותה בתי הבתולה החשובה מרת **פרומט תחי'** ע"כ הנלוים יחיו.

שרל לעבען מיין קינד, מיר ווינטשען דיר איין גליקליכע ענטבינדונג [תרגום: בתי שרל תחי', אנו מאחלים לך לידה מאושרת] מאן דעני לאמך יעני יתך [על פי מדרש שוחר טוב (תהלים מזמור כ ד"ה דבר אחר) וילקוט שמעוני (תהלים רמז תרפ ד"ה דבר אחר יענך): 'אמר ריש לקיש משל לאשה עוברת שהיא מקשה לילד, אמרין לה לית אנן ידעין מה נאמר לך, אלא מאן דעני לאמך בעידן קשיותה, יעני יתך בעידן קשיותך, כך כתיב ביעקב...'. עכ"ל המדרש, הובא בשו"ת רש"י סימן צד].

אונזער טאכטער החשובה א"ח מרת **בילה** [אשת רבי ליב שענמאן מסעמניץ] תחי' וואהר היער בייא אונז אין בעזוך מיט איהר זאהן הב' יוסף שלמה לעבען איבער יו"ט. [תרגום: בתנו החשובה א"ח מרת בילה תחי' היתה כאן אצלנו לביקור עם בנה הב' יוסף שלמה יחי' על יו"ט]. אביכם החפץ בטובתכם ודש"ת הק' **יהודאסאד**

*

סערדאהעלי 11 אוגוסט 862 [ט"ו אב תרכ"ב]

אללער טייהרסטע שוועסטער **זאליקאם** עט גוטער שוואגער לעבען עמ"ש!
[תרגום: אחות יקרה מכל **זאליקאם** (שרל) וגיסי הטוב יחיו עמ"ש!]

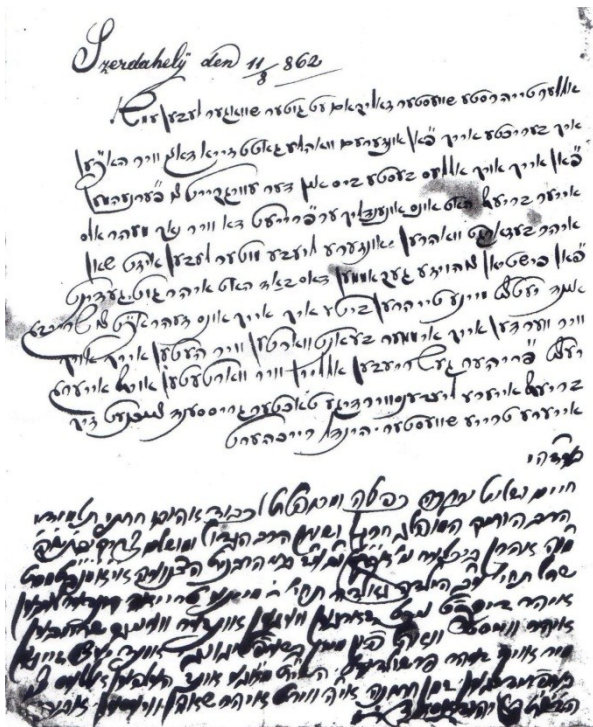
איך בעריכטע אייך פאן אונזערעם וואהלע גאטט זייא דאנן וויר האפען פאן אייך אויך אללעס בעסטע ביס אין דער עוויגקייט צו פערנעהמען. אייער בריעף האט אונס אונענדליך ערפרייעט דא וויר נאך מעהר אלס איהר בעזארגט וואהרען. אונזערע ליעבע מוטער לעבען איזט שאן פאן פישטיאן צו הויזע געקאממען דאס באד האט איהר גוט געדינט. אונד יעטצט מיינע טייהרען ביטע איך אייך אונס זעהר אפט צו שרייבען וויר ווערדען אייך איממער בעאנטווארטען וויר העטען אייך אויך יעצט פריהער געשריעבען אלליין וויר ווארטעטען אויף אייערען בריעף אייערע

ליעבענסווירדיגע טאכטער גריסענד. צייכנעט זיך אייערע טרייע שוועסטער
 [תרגום: אני מודיעה לכם ממצבנו הטוב תודה לקל. כן אנו מקוים לשמוע מכם הכל לטובה
 לנצח. מכתבכם שימח אותנו יותר בגלל שהיינו מודאגים יותר מכם. אמנו האהובה תחי'
 כבר חזרה הביתה מפשיטיאן, המרחץ השפיע עליה לטובה. וכעת, יקירי, מבקשת אני מכם
 לכתוב בתדירות גבוהה, אנחנו תמיד נשיב לכם. גם כעת היינו כותבים לכם קודם בעצמנו.
 אנו מצפים למכתבכם, את שלום בתכם האהובה אנו דורשים. חותמת אחותכם הנאמנה]

הינדל רייכהערט

[הוספת המהרי"א]

בעזה"י

חיים ושלום וברכה כפולה
 ומכופלת לכבוד אהובי
 חתני תלמידי הרב הותיק
 המופלג חריף ושנון הרב
 הגדול ומושלם צדיק
 ובנש"ק מו"ה אהרן
 ביכלער נ"י אבדק"ק י"ב
 ע"ז בתי הרבנית הצנועה
 אי"א מנב"ת מרת שרל
 תחי' ע"ב הילדה גאלדה
 תחי'.

מיינע טרייאה קינדער
 לעבען איהר דירפט ניכט
 זארגען וועגען אונזער
 וועניגס שרייבען איהר
 ווייסט וואהל פון מין
 בשעפטיגונג, אונד יעצט
 זיינען מיר אויך זעהר

פרשולדעט. השי"ת מאגע אונז העלפען אללעס צו בעפרידיגען. זמן חתונה אי"ה
 ווירט איהר שאהן וויעסען [תרגום: ילדיי הנאמנים יחיו, אינכם צריכים לדאוג בגין
 מיעוט כתיבתינו, הנכם מודעים היטב לעיסוקי [=טרדות]. וכעת אנו גם מאד שקועים
 בחובות. השי"ת יעזרנו למלאות רצון כולם. זמן החתונה אי"ה { של רבי דוד ביכלר עם
 הרבנית הינדל } כבר תדעו]. אביכם הדש"ת הק' יהודאסאד

שלמה וייס
 מערכת 'עלי זכרון', בני ברק

הוספות למשפחת ביכלר, בלומנטל, שמידל, ריינר

א. ב'עלי זכרון' 28 עמ' מז: רבי מאיר בלומנטל (ב"ר יהודה ליב בלומנטל חתן רבי חנוך העניך ביכלר הראשון).

קבלתי מהרב בנימין זאב גרינבוים תמונה מהמצבה של בתו מרת חנה אשת רבי יוסף פרידמן בשאלגא-טארייאן, וזה נוסחתה: פ"נ / חשך היום שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחולנו / נפלה עטרת ראשנו על אלה חשכו מאור עיינינו / הילולו בעלה בניה ובנותיה בזה יום בכל שנה / על פטירת אשה החשובה אשת חיל יראת ה' / מרת חנה בת ר' מאיר בלומענטאהל ע"ה / אשת ר' יוסף פריעדמאן הכהן נ"י / עלתה למרום י"ט כסליו תרצ"ג תנצב"ה / שם אמה ראכל. - רב יוסף פריעדמאן הכהן / נפטר ביום ג' סיון תש"ד / תנצב"ה.

ב. שם בעמ' נב: רבי ליב שמידל (ב"ר משה שמידל חתן רבי חנוך העניך הנ"ל) נולד בסביבות שנת תקע"ד, חי בק"ק קולארי, נפטר בבאלשא יארמוט כ"ג ניסן תרנ"ח.

קבלתי מהרב בנימין זאב גרינבוים תמונה מהמצבה שלו בבאלשא יארמוט, וזה נוסחתה: פ' נ' / הישיש הזקן והנכבד / כ"ה ליב שמידל ע"ה / היה גבור בארץ לעשות / רצון אביו שבשמים / והגיע לגבורות שחי / יותר משמונים שנה / נפטר בשם טוב ביום כ"ד / ניסן בשנת תרנ"ה לפ"ק / ת'נ'צ'ב'ה' / ושם אמו גיטל.

ג. ב'עלי זכרון' 29 עמ' כב אודות רישום הנישואין של ר' מאיר ב"ר יהושע פאלק ביכלר: - הכלה: רעזי ריינער מטשעטשע. בת האלמנה פאני לערנער. >החתונה התקיימה ביום ד' אדר תר"ב 24 פברואר 1852.<

בבית החיים בק"ק סעטשע יש שתי מצבות שהם כנראה מהורי הכלה הנ"ל. שם המשפחה של הכלה על שם המשפחה של אמה על שם בית אביה לערנער. ובזמן החתונה שנת תר"ב כבר היתה האמה אלמנה, כי האב מת בשנת תר"ט.

וזה נוסח מצבתם: פ"נ / איש תם וירא שמים / בר לבב ונקי כפים / מות ישרים ה' מותו / עדן עליון חבל נחלתו / ה"ה כהר"ר / יהודא המכונה ליב / בן כ"ה / זלמן ריינער / נחטף באבו ארבעים ותשע שנה חייתו / נפטר ונקבר י"ב מנחם אב תר"ט לפ"ק / תנצב"ה / שם אמו פעסל.

פ"ט / האשה הצנועה והחשובה / הכשרה מרת /

לאה פיגלה / אשת כ"ה יהודה המכונה / ליבל ריינער / בת מו"ה משה לערנער / מתולעש / ושם אמה מש... / נפטרה לדאבון בניה / ביום ש"ק ט"ו מרחשון / ונקברה ביום ט"ז / בשנת תר"ם לפ"ק / תנצב"ה.

חיים אריה רייניץ - ירושלים

רישום מרבי דוד ביכלר

וש"ב רבי שמשון גרינבוים

בפנקס רבי יצחק חיים גליקזון מקיש-גערעש, בו רשמו רבנים ונדיבי לב את הבטחתם לתומכו לעת עלייתו לארה"ק, [על פנקס זה ראה עוד בעלי זכרון' 8 עמ' כג, 10 עמ' מה, 23 עמ' נו, 26 עמ' יד ועמ' כו], מצאנו מכתב מרבי דוד סודיטץ-ביכלר, ובשולי העמוד מחתן דודתו רבי שמשון גרינבוים מ-לאטץ [המוזכר עם צאצאיו בעלה 28 עמ' מח-נב. חתן ר' ליב בלומנטל חתן ר' חנוך ביכלר (הראשון)]:

גם הלום בא האי גברא יקרא וטבא ירא ד' עד מאוד מלא ברכת ד' ה"ה הרבני המופלג בתורה מ"ה יצחק חיים נ"י באשר להקת נביאים גדולי הדור מעידי' עליו על גודל צדקתו ומי לא ילך אחריהם ובפרטות במצוה רבה כזה ולזאת באתי לעורר ג"כ לאנשי סביבותי שאין מכירי' כ"י הרבנים לסייע אותו כדי שיהי' לאל ידו להוציא מחשבתו הטובה מכח אל הפועל לגור בארץ הקדושה לעבוד ד' כאשר עם לבבו וגם אני נתתי לו מתנה על הוצאות ובלו נדר אעשה לו עוד עזר ליתן לו איזה [סיוע] ותרופה בכל שנה ושנה והמרחם עליו ירוחם מן השמים א"ד הכותב לכבוד בעלי

יראה היום יום א' דר"ח תמוז תריז"ל פק"ק פאסטאכא

הק' דוד בן הרב מו"ה פלק סודיטץ רב דק"ק פאסטאכא

*

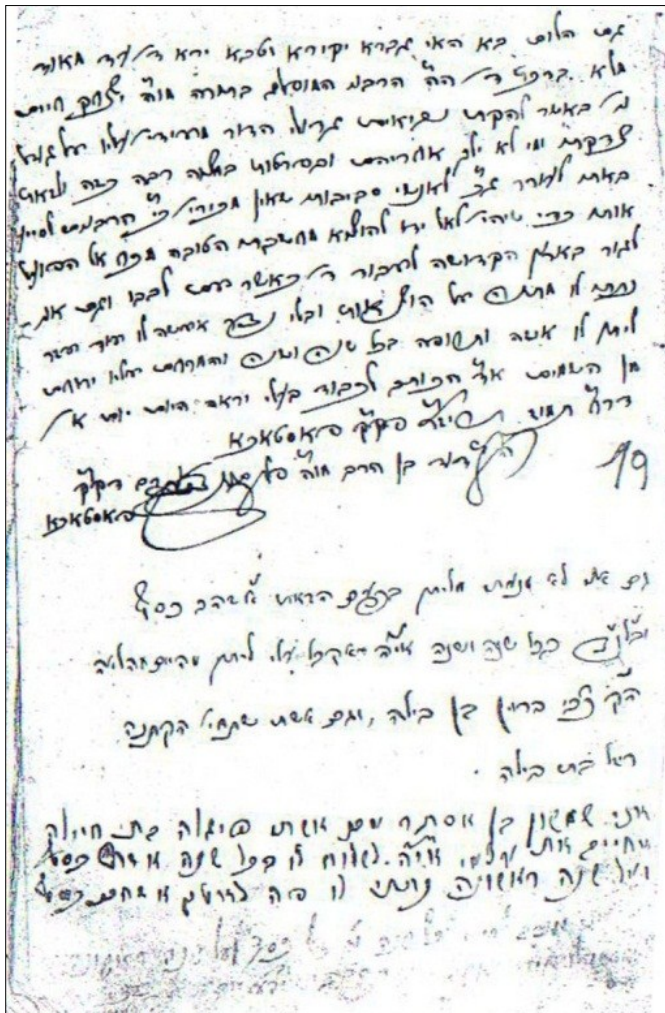
גם אני לא מנעתי מליתן בפעם הזאת א' זהב כסף ובלנ"ד בכל שנה ושנה אי"ה
אקבל עלי ליתן מהיום והלאה

הק' צבי ברזין בן בילה וגם אשתי שתחי' הקטנה ריזל בת בילה

*

אני שמשון בן אסתר שם אשתי פיגלה בת חיילה אחייב את עצמי אי"ה לשלוח לו
בכל שנה א' זהב כסף ועל שנה ראשונה נתתי לו פה לאטץ א' זהב כסף

בנימין זאב גרינבוים - בני ברק

הרב מנשה יוסף הלוי מילר
ר"מ ישיבת אמרי צבי - ירושלים

רבי ישראל יעקב גראס זצ"ל מקראלי

חתנו של הדיין רבי יצחק בעהם [הנקרא ר' איציק חסיד] מקראלי - ירושלים

ר' ישראל יעקב ב"ר משה אלכסנדר גראס ז"ל, נולד בערך בשנת תרי"ב, ונפטר בכ"ב אייר תרפ"ז בן שבעים וחמש. היה בעל בית המדרש החסידי בקראלי, מחסידי שינאווא ובאבוב, הוא היה יהודי מפואר שישב על התורה ועל העבודה יומם ולילה, והקדיש עצמו לאסוף כספי קופת "מאיר בעל הנס" בקראלי וסביבתה, עבור כולל אונגרן, "כולל שומרי החומות" שבירושלים.

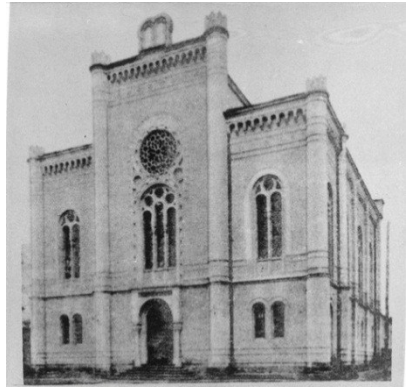
רבי ישראל יעקב גראס

אשתו מרת חיי' גאלדא בת הדיין רבי יצחק בעהם זצ"ל, היתה אחות ר' מנחם מענדל בעהם. ואשת ר' מנחם מענדל בעהם הצדקת חוה, היתה אחות של ר' ישראל יעקב. כך שר' מענדל ור' ישראל יעקב היו גיסים פעמים.

דודי ר' שלום פולק (בן פורת) ז"ל כותב בספרו על העיר קראלי (כת"י שנמצא תח"י), שר' ישראל יעקב נתייתם בן שש שנים ונתגדל בבית דודו (אחי אביו) החסיד והגביר המפורסם ר' יוחנן מאירבע (חסיד ה"דברי חיים"). בימי בחרותו נסע ר' ישראל יעקב עם

דודו בכל שנה ושנה לצאנז להסתופף בצל קדשו של הגאון הצדיק בעל "דברי חיים" זצ"ל, ובעצתו התחתן עם בתו של רבי יצחק בעהם זצ"ל. ה"תנאים" היו בבית הצדיק מצאנז זצ"ל.

דודו הנזכר רבי יעקב יוחנן גראס זצ"ל ב"ר יוסף יהודה, היה מגדולי חסידי צאנז ומהיושבים שם ראשונה במלכות [ראה אודותיו בספר דרכי משה החדש, וכן נזכר בספר האיש הדומה למלאך ה' בעמוד קמו, ובספר רבינו הקדוש מראצפערד עמ' מג. וראה בספר תהלת חיים נדפסו מכתבים אליו מר' חיים מצאנז בעמ' לו ובעמ' עז].

בית הכנסת הישן בקראלי

אחר שחותנו רבי יצחק בעהם עלה לארה"ק, מסר לרבי ישראל יעקב את בית מדרשו שהיה נקרא על שמו "ר' יצחק חסיד", וישב שם על התורה ועל העבודה יומם ולילה.

בהקדמת המוציא לאור לספר שו"ת דברי יואל (להאדמו"ר רבי יואל טייטלבוים זצ"ל מסאטמאר) עמ' כ"ג, כתוב: "בשנת תרפ"ה נקרא רבינו (רבי יואל טייטלבוים זצ"ל) לכהן פאר כאב"ד בקראלי, באחד ממכתבי שבו הוא מתייעץ עם ידידו הנאמן וחסידו הנלהב מו"ה לייבל" פאשקעס ע"ה, הוא כותב בין השאר: "והנה היה בכאן אתמול יום ש"ק, החסיד הישיש מו"ה ישראל יעקב נ"י עם בנו מקראלי וכו' והפצירו בי עד בוש, אבל עדיין לא יכולתי לומר להם שום דבר ברור ודחיתי הדבר עד תשלום הארבעה שבועות וכו' שאף אם דעתי נוטה לילך לקראלי, עכ"ז א"א להחליט הדבר בבירור וכו', עכשיו עומדים לנגדי כל אלו הספיקות, ועוד נוסף הנה באו רוב הפצרות אנשי קהל עדתינו וכו' שלא לזוז ממקומי וכו', ול"ע הנני נבוך מאוד ואיני יודע מאומה באיזה אופן לשות עצות בנפשי וכו' ", ורבינו מבקשו שיחווה דעתו בענין זה. והנה ר' ישראל יעקב הנ"ל שרבינו מזכירו במכתבו, הוא הרה"ח המפורסם מו"ה ישראל יעקב גראס מקראלי, מותיקי חסידי צאנז, מופלג בזקנה ובחסידות, וכשהתיישב בקראלי בימי המלחמה הראשונה יסד את ביהמ"ד החסידים וניהל את ביהמ"ד הנ"ל כל הזמן. והערצתו כלפי רבינו היתה בהפלגה יתירה, ונסע לארשווא לשחר פני קדשו אודות הרבנות, והיה מראשי העומדים במערכה להביא את רבינו לקראלי. סוף דבר ה' שרבינו נענה להם וקיבל עליו את משרת הרבנות, ובאדר תרפ"ו עלה על כס שבתו בקראלי, והעיר קראלי נתרומם קרנה בכל העינים, וביאתו של רבינו עשתה רושם בכל מדינת ראמעניא, כתל תלפיות שהכל פנו אליו". עד כאן האמור בהקדמת שו"ת דברי יואל.

אשתו מרת גאלדא ע"ה בתו של ר' יצחק חסיד היתה צדקת מפורסמת, לא החסירה מעולם תפילה בצבור אפילו בימי חול, ואפילו בימי חולשתה הקשים כששכבה כבר במיטתה בשנותיה האחרונות.

בנו של ר' ישראל יעקב שבא עם אביו לדבר עם רבי יואל זצ"ל, הוא ר' יצחק גרוס שהיגר אח"כ לארה"ב והיה חתנו של הקדוש ר' חיים יוסף קליין ה"ד, ר' יצחק גרוס נפטר ב"ט תשרי תשל"ו.

ר' יצחק גראס יחי
 ביהמ"ד ר' ישראל יעקב ז"ל (מקראלי)
 זוגתו רחל תחי' וז"ח יחיו
 ז"ל נבם הב' משה ע"ה שגורג בפלחמה ושהישיבה
 „זכרון משה" בכרונוס נתייהרה לזכרון שמו הטוב
 הנצחה בספר 'קובץ התוספות'

ומשפחתו בארה"ב ובארץ הקודש. (בן אחד שלו, משה, היה טייס במלחמת עולם השניה ונספה בקרב מטוסים מעל גרמניה, לזכרו יסדו ישיבה בשם "זכרון משה", וכל כספי ההענקה שקבלו מממשלת ארה"ב עבור בנם, הקדישו לישיבה שיסדו). ומשפחתו בארה"ב ובארץ הקודש.

נחמו נחמו עמי

המערכת משיט בזה כוס־נחומין לכל המתאבלים על מות כבוד דודנו הרב הגדול החסיד המפורסם מו"ה ישראל יעקב גראס זצ"ל בעיר קראל, באור ליום ג' חקת כ"ב אייר. — הוא היה פאר החסידים בבית המדרש העומד על זכרון חותנו, זקנו הרב הגדול מו"ה יצחק חסיד. זצ"ל.

נדפס בבית ועד לחכמים שנת תרפ"ז

אברהם והיתה גרה בירושלים ואף לה יש משפחה עניפה ב"ה.

על מצבתו בבית העלמין (החדש) בקראלי, כתוב:

איש חמודות צדיק תמים רב פעלים מופלג בחסידות / פ"נ / ויעבד ישראל את ד' באמת ובתמים / יראת ד' אצרו וחפצו כל הימים / עליונים כמלאכי מעלה, שמש באהבה ובמורא / קידש עצמו מנעוריו בנפש טהורה / במצות ד' עסקו יומם ולילה עד השלים נפשו ישראל עושה חיל / ה"ה הרב הגדול צדיק תמים וותיק וחסיד / מו"ה / ישראל יעקב / ז"ל / בן מו"ה משה אלכסנדר זלה"ה / מנהיג ומנהל בצדק בביה"מ ספרדים דפה קה"י / נפטר ונטמן ביום ב"ך לחו' אייר ת'ר'פ"ז לפ"ק / ושם אמו שרה / תנצבה

נוסח המצבה של אשתו מרת חי' גאלדא:

פ"נ / האשה החשובה הצדקת / מנשים באהל תבור

מרת חי' גאלדא
 ע"ה / בת הרב
 החסיד המפורסים /
 מו"ה יצחק בעהם
 זצ"ל / אשר קבע
 דירתו ונפטר
 בירושלים עה"ק /
 נפטרה בשם טוב י"ט
 סיון / ונקברה כ סיון
 / שנת נפלה
 ע'ט'ר'ת' ראשינו ל' /
 שם אמה פראדל /
 תנצבה

הרב שלמה יהודה הכהן שפיצור
מערכת 'עלי זכרון' בני ברק

לפני תשעים שנה (7)

תקציר ידיעות על מאורעות, קהלות ואישים מלפני כ-90 שנה, מתוך העתונות היהודית: Hagymony (מסורת) (להלן בקיצור Hag); Egeyloseg (אחדות) (להלן בקיצור: Egey); Juedische Presse (יידישע פרעסע) (להלן בקיצור: J.P.); Der Israelit (דער איזראעליט) (להלן בקיצור: Is).

מונקאטש - מודיעים לנו ממונקאץ' שהרבי ויז'ניץ [רבי ישראל הגר] בליווי בנו הרב מוישול דה סוס [רבי מנחם מענדל הגר אב"ד אויבער-ווישווא] ושאר בניו הגיע לשני ימי ביקור. הוא נתקבל בכבוד ע"י מאות ממעריציו בתחנת הרכבת. בימי שהותו בקרו אותו כמעט כל היהדות החרדית וגם חסידים ואנשי מעשה מקהילות אחרות. בעת עזיבתו לפולין ליוו אותו חברי בית המדרש הויז'ניצאי עד הגבול. חברי 'התאחדות החרדים' התאספו על פי הזמנת הרב מוישול בחדרו בכדי ללבן כמה נושאים הקשורים לחברתם. הרב דיבר במיוחד אודות הצעירים שבתקופתנו שרבתה הסכנה מבחוץ היכולה לערער את אופי דתיותם ובמיוחד הצביע על הסכנה שבציונות. (J.P. ג' אב תרפ"ה גליון 30 עמ' 206)

בארשא - רבי מנחם [מענדל] האגר, בנו של האדמו"ר מויז'ניץ נמצא במסע תעמולתי עבור אגודת ישראל באיזור מארמארוש. שותף עמו במסע מר זיסלה אלפונד פרנס קהילת אויברווישוב. לאחרונה נאמו שניהם באסיפה גדולה בבורשה. (J.P. ג' אב תרפ"ה גליון 30 עמ' 199)

קעזמארק - מקז'מארוק מודיעים על סיום על מסכת בבא מציעא בחברת 'תפארת בחורים'. בסעודת המצוה השתתפו הרב הראשי [רבי שמחה נתן] גרינבורג והרבנים [הדיינים שם רבי ישראל מאיר] גליק ו[רבי אברהם יעקב קאפל] זינגר ועוד מספר בעלי בתים צעירים. בדרשה שלו דירבן הרב את בני החברה להמשיך בלימוד התורה, כי רק בלימוד תשמר האחדות. (J.P. י' אב תרפ"ה גליון 31 עמ' 201)

קעטשקעמעט - נפטרה אנה קצ'קמטי לבית פוכס אלמנת [ר' נפתלי] הרץ קצ'קמטי, מייסד ונשיא הקהילה האורטודוכסית של קצ'קמט, בגיל 91 לאחר 20 שנות אלמנות. מוצאה ממשפחת רבנים: אביה פוכס וילמוש [רבי בנימין זאב וואלף] רבה של סערעד, אחות פוכס מור [רבי משה הרש] רבה של נאג'ואראד [גראסווארדיין]. מתאבלים עליה ילדיה בנה איזידור נשיא הקהילה האורטודוקסית, בנה מיהאלי קצ'קמטי בעל אחוזה, בתה הרמין אשת רונצ'לוי וילמוש סוחר יין, בנה קצ'קמטי אדולף יועץ מסחרי, קצ'קמטי וילמוש עורך Egey. נקברה ביום ראשון והספיד אותה ד"ר [רבי חיים יואל] דוהאני רבה של קישקונהאלאש. (Egy י"ח אב תרפ"ה עמ' 13) על הלוייה של (הנ"ל) אלמנת הרץ קצ'קמטי. הרב זוסמן ויקטור [רבי פישל] רבה החדש של הקהילה האורטודוכסית לא הצליח להגיע להלויה. לכן הגיע ד"ר שנדור

דוהאני [הנ"ל] ברכבו במיוחד לקצ'קמט. בהספדו המרגש הוא אמר שראה חובה להספיד את אחות מורו ורבו פוכס מור רבה של נאג'ואראד וזוה הוא מביע את זכרו ואת הוקרתו אליו בהספידו את אחותו. כמו כן מתאבלים מרה על הנפטרת הגדולה אחייניה: פוכס בנימין רבה הראשי של הקהילה האורתודוכסית בנאג'ואראד, [רבי נתן יוסף] רובינשטיין רבה הראשי האורתודוכסי של יאנושהאזא, [הרבנים הניאולוגים ד"ר קצ'קמטי ליפוט [יהודה הלוי] נאג'ואראד, ד"ר קצ'קמטי ארמין מאקו, ד"ר קצ'קמטי ז'גמונד נשיא קהילת בראשו וד"ר קצ'קמטי אדולף יו"ר הועדה לחינוך הדתי בקהילת פעשט] (Egy כ"ה אב תרפ"ה עמ' 11; Hag גליון 27 ח אלול תרפ"ה עמ' 5)

זילין - בשבת פ' עקב [י"ח אב] ב-זילינה בקהילה האורתודוכסית דרש האורח הרב אדוארד [רבי אלי] ריך מטירנווא [טירנא]. הוא היה אורח של הרב [מרדכי] קליין, והנהלת הקהילה הזמינה אותו לשאת דרשה כפי שזה מקובל בדרך כלל. לציבור היה עונג שבת מיוחד במינו בדרשת הרב האורח שעשתה רושם רב על כולם. (J.P. כ"ד אב תרפ"ה גליון 33 עמ' 218)

ניר-מעדיעט - הרבנות המחוזית האורתודוכסית של נ'רמג'ש בחרה ב-י"ט אב באסיפה כללית פה אחד ובהתלהבות רבתי את הרב שמואל דוד יונגרייז מ-פהרג'רמט, בנו של אנטאל [רבי אשר אנשיל הלוי] יונגרייז רב בפהרג'רמט וחתנו של הרב הראשי איגנאץ [רבי יצחק צבי הלוי] יונגרייז זצ"ל מקאשאוי, לרב ראשי מחוזי וכמנהל רישום המטריקל. (Hag ח' אלול תרפ"ה גליון 27 עמ' 5; J.P. ח' אלול גליון 35 עמ' 230)

באלאטאן-פירעד - בעת ביקורו כאן של הבישוף של פאפא אנטאל גזה ב"ט אב, התייצבה בפניו משלחת של הקהילה האורתודוכסית בראשות הרב גולדשטיין עזרא וסגן נשיא הקהילה שוורץ שמואל. הרב נאם בפני הבישוף וזה השיב על ברכותיו. (Egy כ"ה אב תרפ"ה עמ' 11; Hag גליון 26 כ"ד אב תרפ"ה)

וויען - ביום ד' כ"ב מנ"א נפטר מר מאיר פרוינד ז"ל [חותנו של רבי מרדכי גלבר מפרשבורג], בגיל 70, בסמרינג. הוא היה חבר ותיק בעדת ישראל' בווינה. מוצאו מפאקש, משם הגיע בצעירותו לפרשבורג ושם למד אצל הכתב סופר ושמר לו אמונים. הוא התחתן עם בתו של ר' משה פריי מסערדאהלי. ביתו בפרשבורג נחשב מהמכובדים ביותר. לפני כעשרים שנה הוא התיישב בווינה. הלוויה היתה ביום ששי והספידוהו [הדיין בוויען] הרב מאיר פליישמן ובנו הגדול מקס פריינד. (J.P. א' אלול תרפ"ה גליון 34 עמ' 225)

מאטעסאלקא - הרב פריז'ס [שלום] גרינבוים רבה של מאטעסאלקא התארס עם האנה שווארץ מיאנושי. (Egy כ"ה אב תרפ"ה עמ' 12)

קעטשעמעט - החברה 'תפארת בחורים' העומדת תחת פיקוחה של הקהילה האורתודוכסית של קצ'קמט ממלאת את תפקידה החינוכית בצורה הטובה ביותר. המורה לדת גליק וילמוש נכדו של הרב לשעבר של שאיוסנטפערט [רבי יצחק גליק]

וארדוטעלעק [רבי שבתי ברוינפלד] מוסר את שיעורי התנ"ך והדת פעם בשבוע לשביעות רצון כולם. (Egy ט' אלול תרפ"ה עמ' 17)

ווארשא - נפטר הרב יואל שרייבר [ה' אלול תרפ"ה] בווארשא. הוא היה בנו האחרון של הרב שמעון שרייבר רבה של קראקא שנותר עוד בחיים. היה צנוע ביותר, הציבור כמעט לא הכירו. גם במתן צדקה עשה את הכל ללא פרסום. הגם שמהבית היה מה'מתנגדים' התקרב לחסידות בכל מאודו. בלויתו השתתף המון רב. (J.P. ט"ו אלול תרפ"ה גליון 36 עמ' 236)

פרשבורג - נפטר השוחט והש"ץ דוד פטמן בגיל 58 [60] ביום ז' אלול. שימש כשוחט במשך 21 שנה. בהליתו הספידו: חתנו [השו"ב ר' שלמה] פרל בשם המשפחה, בהעדרו של הרב, הספידו הרבנים שמואל דונט ושמעון הירשער. (J.P. ט"ו אלול תרפ"ה; Hag גליון 1 כ"ט אלול תרפ"ה עמ' 7)

טשארנא - הנהלת חברת 'מחזיקי הדת' במחוזות שופרון, ואש, ג'ור ווספרם החליטה, לאחר הפסקה של שנים אחדות לחדש את פעילותה. הוחלט להכריז על אסיפה כללית בטשורנא ב-י' אלול. הועדה המבצעת של החברה אשר בשמה חתומים הרבנים הראשיים פרקש [רבי זאב וואלף] כהנא (טשורנא), מארק [רבי מרדכי מאיר] בינט (סומבאטהלי), וכן האדונים קארולי [ר' אלעזר עקיבא] פאשקוס (טשורנא), בנימין ברגר (בעלעד) ושמואל [ר' שמואל יהודה] שטיינר (פאפא) הודיעו את דבר חשיבות מטרות החברה. הם הצביעו על הכרזותיהם של ה'חפץ חיים' ושל רבה הקודם של אונסדורף [רבי שמואל רונברג] בנידון. וולף פפנהיים מוינה שולח את איחוליו וברכותיו לתנועה המתחדשת. (J.P. ח' אלול תרפ"ה גליון 35 עמ' 230; Hag ח' אלול תרפ"ה גליון 27 עמ' 6)

ביום י' אלול נערכה בצ'ורנא אסיפת חברת 'מחזיקי הדת' של מחוזות שופרון, ואש, ג'ור ווספרים. באותו זמן נערכה גם הישיבה הדו-שנתית של חברת 'מהדרי הש"ס' תחת נשיאות ר' בנימין בערגער [ר"מ בעלעד]. לאסיפת 'מחזיקי הדת' הגיעו רבנים ויראים של כל הסביבה בכדי להרים את הדגל לחזק הדת והאמונה, קרן התורה ויראה, להסיר מכשולים וכו'. האסיפה נפתחה ע"י מר קארל פאשקוס שבראשית דבריו הזכיר את ראשי החברה שהלכו לעולמם: ר' נחום גרינוואלד [טשארנא], ר' [אליעזר] שלמה שטיינער [סומבוטהעלי], ר' אברהם שיפף וכן את הרה"ג הצ' ר' יואל פעללנער זצ"ל [אב"ד בעלעד ואוהעל]. לגביו הוחלט להשתדל להוציא לאור את כתביו שעדיין נמצאים בכת"י. את הדרשה החגיגית נשא הרב [זאב וואלף] כהנא מצ'ורנא. רבנים שונים שלחו מברקי ברכה. על סדר היום הונחו הנושאים הבאים: להסיר המכשול של ספרי סת"ם פסולים, בדיקה יסודית של מצבי ההכשרים מיניהם (לשם כך הוקמה ועדה בהרכב של 6 רבנים). לדוגמא ציינו את הבעיה בייצור המרגרינה. הוכרז על פעילות עניפה בנוגע לצניעות בגדי הנשים. דובר על בעית היוקר של האתרוגים, וכן חיזקו את אירגון 'שומרי שבת'. כמו"כ דנו גם בנושא א"י והתמיכה באנשי הישוב הישן. נבחרה הנהלת החברה בראשות קרל פאשקוס כנשיא וסגניו בנימין בערגער מבעלעד וסאלומון [שלמה] שטיינער מג'ור.

בעת ובעונה אחת התכנסה גם האסיפה הרבע-שנתית של חברת 'תומכי התורה' ההונגרית. היר"ר הסגן הנשיא שמואל דונאט מג'ור נתן דיווח על פעילות החברה ובמיוחד הוא הדגיש את ההישג שבהכרת החברה ע"י הלשכה האורטודוכסית הארצית שהחברה תייצג באופן בלעדי את כל הישיבות שבמדינה. הוא דיווח על המגביות השונות שנערכו ותוצאותיהן. (J.P. ט"ו אלול תרפ"ה גליון 36 עמ' 236)

נייטרא - ב' אלול נערך סיום מסכת פסחים ע"י חברי צעירי אגו"י בהשתתפות הרב הראשי ארון [רבי אברהם אהרן] כ"ץ וכן הרב יוסף אדלר משוסבורג שהיה אורח בעיר [מולדתו]. (J.P. כ"ב אלול תרפ"ה גליון 37 עמ' 243)

קראלי - נבחר כרב הרב יואל טייטלבוים, אך בין השאר הוא התנה שהקהלה חייבת לבחור בדיין את מי שהוא מציע. הדיין הנוכחי ראה בזה פגיעה, ולכן יעשו בורות על כך. הדיין יאקב [רבי יעקב יחיאל] שוורץ בחר כבורר מצידו את הרב שאול בראך רבה של קאשוי שלפני כן כיהן בקראלי. (Hag גליון 27 ח' אלול תרפ"ה עמ' 5)

רעטע - נבחר הרב אלכסנדר וייס [רבי שלמה וייס] מנייטרא לרב, חתנו של הרב [אברהם] אהרן כ"ץ מנייטרא. בהרצאותיו לנוער ולבעלי בתים, וכן בשיעורים בישיבה בנייטרא הוא עשה לו שם, והוא גם מוכשר לשמש כרב. (J.P. גליון 35 ח' אלול תרפ"ה עמ' 232)

ביום ראשון י"ז אלול נכנס לתפקידו כרב הרב אלכסנדר וייס. הכתרתו נערכה בצורה חגיגית, הגיעו כל בני משפחתו ומכרים רבים מערי הסביבה. עוד בהיות הרכבת בתחנת גאלאנטה עלו אליה וברכו מר שמואל רגנר. ברעטע חיכה לרב תזמורת הנוער. ראשון המברכים שם היה הרב [שמעון] הירשער ממודור. משם נסעו לבית הכנסת שיירה של 30 מכוניות. ביניהם משלחות מתריסר קהילות. שם בירך את הרב החדש הרב מנחם ברזניץ מסעניץ והזכיר שסבו הרב מנדל שיינ זצ"ל היה שם רב לפני 50 שנה. אחריו נאם נשיא הקהילה גאבור פרענקל ולבסוף הרב ווייס נשא את דרשתו, וכאשר סיים בירך אותו חותנו הרב אהרן כ"ץ מנייטרא. בלילה בסעודה דרשו הרב קלמן וועבער מפיטאני, וולף פאפנהיים מוינה, מר ווייס אביו של הרב מטפולצ'אני, הרב [שמעון] הירשער סגן נשיא לשכת הרבנות הארצית ממודור ומר הרמן לוי מנובה זאמקי. (J.P. גליון 37 כ"ב אלול תרפ"ה עמ' 243)

פרשבורג - ב"ז אלול נערך מבחן ע"י הרב דוד ועסעלי בישיבה הקטנה שבהנהלת הרב ברוך לבל. הצטיינו התלמידים: א. אונגר, י' קוט (שניהם מפ"ב), ש. ליבוביץ (טורנא), א. הלפרט (טעצ'ו), מ. נישלס (סערדאהעלי) וי. קליין (קישווארדא). (J.P. כ"ב אלול תרפ"ה גליון 37 עמ' 243)

גאלאנטא - ב"ז אלול נערך מבחן בנוכחות הרב בנימין זיידל של תלמידי הת"ת שבהנהלת לאפולד דייטש בנו של הראב"ד לשעבר של טאפולצ'אני מנדל [רבי מנחם מאנדל] דייטש מירושלים [חותנו של הגר"ח זוננפלד בזיור"ש]. אגב, בסיום דרשת הרב זיידל איחל למנהל צאתך ובואך לשלום לרגל נסיעתו לא". (J.P. כ"ט אלול תרפ"ה גליון 38 עמ' 255)

קאשוי - הרב שמעון שרייבר מערלוי שהה פה בימים אלה לצורך ביקור במפעל הקפה פראנק שעומד תחת השגחתו. (J.P. כ"ב אלול תרפ"ה גליון 37 עמ' 243)

טשארנא - קהילת צ'ורנא בחרה את קליין ברנט [רבי דוב בער], חתנו של הרב [רבי זאב וואלף כהנא], כדיון. (J.P. כ"ב אלול תרפ"ה עמ' 244; Hag גליון 1 כ"ט אלול תרפ"ה עמ' 6; Egy כ"ט אלול תרפ"ה עמ' 22)

טירנא - לרגל חינוך העירוב בטירנאוה דרש בשבת פ' נצבים-וילך [כ"ג אלול] הרב [שמואל דוד הלוי] אונגר בבית הכנסת והודה בין השאר גם לשלושת נציגי החרדים בעירייה עבור השתדלותם בנושא הקמת העירוב בעיר. (J.P. כ"ט אלול תרפ"ה גליון 38 עמ' 255)

לעטשע - בשבת פ' נצבים-וילך דרש בלבוץ'א הרב של אונסדורף [רבי יוסף יונה צבי הלוי הורוויץ] לרגל הימים הנוראים הבאים. הוא הזכיר לציבור את חשיבות החיים הדתיים בימים אלה וכן בירך אותם על דבר בנית המקוה שיצליחו לסיימה בקרוב. דברי הרב שבישיבתו לומדים 200 בחורים עשה רושם רב. (J.P. כ"ט אלול תרפ"ה גליון 38 עמ' 255)

אויהעלי - הקמת מצבתו של הרב יואל פעללנער תתקיים ביום ג' של עש"ת. הקהילה והח"ק יארגנו את זה באופן המכובד ביותר לכבוד הנפטר הדגול. (Egy כ"ט אלול תרפ"ה עמ' 20)

בודאפעסט - הקמת המצבה של דיאמנט יעקב סגן הנשיא של הח"ק הקהילה החרדית של בודפשט תהיה בצום גדליה. - הנחת אבן הפינה למקווה החדש היתה בכ"ד אלול בהשתתפות קהל רב. (Hag גליון 1 כ"ט אלול תרפ"ה עמ' 6)

וויען - ביום ג' בין כסה לעשור התקיימה הקמת מצבה לת"ח מופלג ר' יצחק וייס מבאניהאד שהגיע לפני כמה עשורים משם לוינה וקבע את לימודו בביהמ"ד שיפשוהל. השתתפו הרבה תלמידים ומוקירים. כן השתתפו הרבנים [רבי ישעי'] פירסט ו[רבי יוסף] בוימגרטן, הנהלת בית המדרש האדונים ברנפלד, דנצינגר ופרומר ורובם תלמידים של המנוח. (J.P. כ"ט אלול תרפ"ה גליון 38 עמ' 261)

סלובקיה - במפקד בסלובקיה משנת 1921 מתברר שבפרשבורג היתה הקהילה הגדולה ביותר: 10973 נפשות, אחריה: קאשאו 8790. אונגוואר: 6249. נייטרא: 3900. עפריעש (פרעשוב): 3477. חוסט: 3390. נאג'סומבאט (טירנא): 2435. דונאסרדאהעלי: 2332. קומארום: 2253. נאג'סעללעיש: 2183. לושונץ: 2167. ערשעקאוואר (נייהיזל): 2087. נאג'טאפולשאני: 1974. גאלאנטא: 1824 וז'לנא: 1680. מעניין לציין שבעוד שנאג'טאפולשאני היהודים מהווים 24 אחוז של האוכלוסיה הכללית הרי בפרשבורג הם מהווים רק 11 אחוז. (Hag גליון 1 כ"ט אלול תרפ"ה עמ' 6)

פישטיאן - בר"ח מרחשון יפתח ישיבה קטנה בפישטאני בראשות הרב המקומי ק[למן] וועבער. (J.P. כ"ב אלול תרפ"ה גליון 37 עמ' 243)

עו ל ל ו ת

לעלה 30 - ר' איציק במו"ה אפרים חיות

במאמרו של רבי אברהם לייב שטיינר, אודות בית החיים בק"ק טאפאנאר, הביא (בעמ' כח) צילום ונוסח מצבה של אחד הנקברים בעיר, "הנעלה ה' איציק במו"ה אפרים חיות", ואביא תחילה את הנוסח המלא של מצבתו, "פ"נ אדם חשוב במדות, ועסקן במצות יקרות, ומקורו במשפחות רמות, שני המאורות, מצד אביו ממשפחת חיות פאלאטשעק ומצד אמו ממשפחת ראפאפורט הידועים בכל הדורות, ה"ה הנעלה ה' איצק במו"ה אפרים חיות, נפטר ביום ש"ק ר"ח שבט תקצ"ה ל' ת.נ.צ.ב.ה."

מכיוון שאנו יודעים כי אביו הוא רבי אפרים חיות, ואמו היא ממשפחת ראפאפורט, די ברור אם כן כי אביו הוא רבי אפרים חיות בעהמ"ח אשל אברהם, שנדפס בליוורנו תקע"ט. רבי אפרים זה, התגלגל במקומות רבים בימי חייו, ועד לתוניס הרחוקה הגיע, כמבואר כל זה בהקדמה לספרו, ובהסכמות הרבנים שם, והותרת לאחרים בקעה להתגדר בה, ולספר את תולדות חייו של רבי אפרים.

והנה בראש הספר, מציב רבי אפרים, כוס של ברכה וחיים משמרת שלום, לזוגתו המיוחסת, הגבירה המהוללה היקרה הצנועה, מרת פערלי תחי', בת הגאון המפורסם מוה"ר יצחק כהנא ראפאפורט זצוק"ל שהי' אב"ד דק"ק לייפניק, נכד האשל הגדול גאון וקדוש מהור"ר ברוך כהנא ראפאפורט שהיה אב"ד דק"ק פיורדא זלה"ה.

עוד אציין, כי בהסכמות הרבנים יושבי על מדין דק"ק פאריס, כותבים אודותיו, כי הוא "מתושבי מלכות אונגריין". וכן בספר העורבים ובני יונה, לתולדות משפחת ראפאפורט, מתאר, כי רבי ברוך כהנא ראפאפורט אב"ד פיורדא, היה הראשון מבני ראפאפורט שיצאו מפולין ובאו לאשכנז, ונכדו רבי ברוך כהנא ראפאפורט אב"ד לייפניק יצא מאשכנז למורביה, ובנו רבי בנימין ראפאפורט אב"ד פאפא בעהמ"ח שמלת בנימין וש"א"ס, הינו ראש נפוצת משפחת ראפאפורט בהונגריה.

בנימין פנטילאט - פתח תקוה

לעלה 30 - פישמאן, דייטש, רעכניטצער, גליק, לעדערער, קאפל

לעמ' ל"ב - רבי נתן דוד פישמאן ז"ל שימש כגבאי דחברא קדישא בקהילת "מחזיקי הדת" באנטווערפן, ונפטר ביום ט' תמוז שנת תרצ"א ומנו"כ בביה"ח בפיטע שבהולנד. זה נוסח המצבה: "פ"נ / איש חי ורב פעלים / שער בת רבים שמו מפוארים [?] / איש חמודות ובתכונות / מעלות ובמדות לו עשר ידות / השכים והעריב במנין עשרה / כל ימיו נשא ונתן באמונה / ר' נתן דוד בן הרב הגאון / ר'

שרגא פישמאנן ז"ל / מעיר פרעשבורג / גבאי דחברא קדישא מחזיקי הדת / ויגוע אל עמיו ט' תמוז תרצ"א.

לעמ' נ"ו - רבי יהודה ליב דייטש ז"ל וחתנו רבי שמעון יצחק רעכניטצער ז"ל זוגתו מרת קלערל ע"ה מק"ק פרויענקירכען, להלן נוסח מצבותיהם בביה"ח שם.

נוסח מצבת רבי יהודה ליב דייטש ז"ל (בראש ובאמצע השורות בר"ת 'יהודה דייטש'): [פ"נ] ... / יהודה הנקרא ר' ליב / דייטש ב"ר קלונימוס / ע"ה / מת בזקנה טובה יום ה' י' ניסן תרס"ט לפ"ק / ונקבר במיעל שבתא / יראת ה' אוצרו דבק במישרים / הדרך בניו לתורה ידעם בספרים / וינהג עצמו בפרישות ירבה בשיעורים / דלים בידיו תמך טוב לחברים / החזיק בתום ובצדק שמו ינון לדורים / וש"א קלערל / ת'נ'צ'ב'ה'.

נוסח מצבת רבי שמעון יצחק רעכניטצער ז"ל (בראש השורות ר"ת 'שמעון יצחק'): [פ"נ] / איש מכובד ושוע ירא אלקים מרבים / כ"ה שמעון יצחק רעכניטצער ע"ה / חמק עבר י' חשון תרפ"ד / שלם מת צדקך שם טוב קנית / מה יקר חסדך עם חיים

ומתים עשית / עשרים שנה גבאי לחברא קדישא היית / וקם הבית אשר בעוד חצבה עמודי / נוצרי תורה ותעודה בניך ובנותיך יחדיו / יקרים כבני ציון רגלם לא תמעד / צרופה אמרתך ערב וביקר במקדש מעם / חרדת לישע עדתך מופלא בבית ועד / קמה אלומתך נצבה לחיי עד / ת'נ'צ'ב'ה' / ושם אמו גיטל'.

נוסח מצבת זוגתו מרת קלערל ע"ה (בראש השורות ר"ת 'קלערל'): [פ"ט] ... / האשה מ' קלערל ע"ה / אלמנת כ"ה שמעון יצחק רעכניצער ע"ה / נפטרה ז' תשרי תרצ"א / קרנה תרום בכבוד חצבה עמודיה שבעה / למודי ה' בניה[?] ובנותיה גדלם[?] לתורה ויראה / עטרת תפארת ... לבעלה היתה עוד / רחוק מפנינים מכרה צדק לה לנזר / לרקמות תובל למלך ... בדרך תלך / ת'נ'צ'ב'ה' / שם אמה רבקה".

לעמ' ס"ד - רבי אברהם רפאל גליק ז"ל מק"ק ערלויא בן רבי מנחם גליק ז"ל, למד בישיבת ווערפעלעט (רשימת התלמידים בסו"ס "חידושי מהר"י כ"ק", ירושלים תשי"ט), ושימש כ'בעל תוקע' בבית מדרשו של הגה"ק בעל "התעוררות תשובה" זצ"ל בערלויא (הג"ר עקיבא מנחם סופר, 'מנהגי ההתעוררות תשובה' בתוך: "מנהגי רבותינו").

לעמ' ס"ט - מרת גליקל לעדערער ע"ה שנפטרה בת 29 שנה. יש להעיר שעל מצבתה כתוב שהיתה בשנת ה'ל"ב לחייה. וזה נוסח מצבתה שעמדה לפני השואה בביה"ח במאטערסדארף: "פ"ט / אשה הגונה יקרה ונחמדה / החשובה / מ' גליקל לעדערער ע"ה / בת היקר כ"ה יוסף צבי קאפל ע"ה / י"נ בשנת לב לימי חייה / לדאבון נפש בועלה ובניה / ביום י"ח תמוז תרפ"ה לפק

ת נצב"ה
 י"ח תמוז תרפ"ה לפ"ק / תנצבה".

אביה רבי יוסף צבי קאפל ז"ל מוועזען נפטר ביום כ"ה סיון שנת תרס"ו, ומנו"כ במאטערסדארף. נוסח מצבתו (בראש השורות ר"ת 'יוסף צבי'): "פה ינוח איש יקר רוח במדות בלי ערך / האלוף הנגיד המפורסם / אי"א [=איש אחד] מאנשי יחוסים כבוד ה"ר / יוסף צבי / בהמנוח ה"ר ישראל קאפפעל ז"ל / אשר י"נ ביום כ"ה לחדש סיון / בכפר וועזען מקום דירתו / ונאסף לעמו למחרתו שנת ת'ר'ס'ו' לפ"ק / יוסף עמד ומחזיק בתומתו מראשיתו עד

אחריתו / ויכלכל את בית אמו מיגיע כפיו בנערותו / סמך ותמך לב נשבר ונדכא מבקשי עזרתו / פנים יפות הראה להבאים וחוסים בצל קורתו / צבי וחמד לתורת ה' ובדרכיה גם בניו נחל / באמונה נשא ונתן ורב מכאובות בחליו סבל / ימיו מעטים היו ותשאר האשה ובניה בלי חובק / כפול חלקו מטוב הצפון וזכרו יבורך כבן ישראל / תנצבה / שם אמו **פראדל** ע"ה".

אמו מרת **פראדל** ע"ה נפטרה ליל פורים שנת תרמ"ב ומנו"כ במאטערסדארף, וזה נוסח מצבתה (בראש השורות ר"ת 'פראדל בת מנחם): "יצאה נשמתה ליל פורים ונקברה בפורים / תרמ"ב לפ"ק / פ"ט האשה הצנועה והחשובה / אשת חיל יראת ד' מ' / **פראדל** / אשת היקר והכבד כ"ה **ישראל קאפפעל** ז"ל / פיה פתחה בחכמה להביא בניה טרף / רנן והלל לה' נתנה בבקר ובערב / אשה יראת ד' היתה כי בין הגוים דרתה / דרכי' לא למרה בצדקתה עמדה / לעשות רצון קונה היתה מגמתה / בניה ובנותיה על דרכי תורה גדלתה / תפארת שמה הוא **מנחם** קרוביה / תנצבה".

עמרם בנימין וידר - בני ברק

לעלה 29 - ר' אברהם יעקב ווייסבערג (צאפף), ר' שלמה שפיטצער

ב'עלי זכרון' 29 עמ' מ"ד נרשמו צאצאיהם של הג"ר יקותיאל הכהן (ווייסבערג) וזוגתו מאליע צירל (וכן בעלי זכרון 6 עמ' ל"ו).

הנה צריך לציין, כי נשמט בתם הבכורה, שמה מרת ח' ברכה ע"ה אשת הרה"ח ר' אברהם יעקב ב"ר תנחום צאפף (יליד צאנז). כיון שר' אברהם יעקב היה "טמיר ונעלם" שבא מפולין, החליף שם משפחתו למשפחת אשתו "ווייסבערג". [אחיו של ר' אברהם יעקב, ר' יוסף ארי' מקאשוי, היו לו נכדים ב"רמט גן" בשם "צאפף", מוזכרים בסוף ספר "שאל בחיר ה'" תולדות הגה"צ רבי שאול בראך].

הנישואין של ר' אברהם יעקב וזוג' מרת ח' ברכה היה בקערעסטיר, ואח"כ דרו באיבראן שם שימש כשו"ב. מוזכר בספר "נדבות פי" להרה"ק בעל היכל הברכה מקאמארנא ז"ע בפרענומערנאטן באיבראן, "ר' אברהם יעקב שו"ב".

ר' אברהם יעקב נפטר בדמי ימיו בן מ"ב שנה ביום כ"ה תשרי תר"נ ומנו"כ בביה"ח הישן באיבראן.

נוסח מצבתו: פ"נ / איש אמונים צדיק וישר / מו"ה אברהם יעקב בן / ר' תנחום ז"ל / בגן החיים ענבי דעת נטע / רק בפקודי ה' בחייו הגה / הט לבו אל חוקי התורה / מכל רע מנע רגלים / יעקב היה יושב אהלים / עיניו נסתמה בדמי ימיו /

קינה הוא למשפחותיו /
 בשנת מ"ב למספר חייו /
 נאסף אל עמיו / כ"ה תשרי
 תר"ן / תנצב"ה.

זוגתו מרת חיה ברכה
 נפטרה ביום י"ט ניסן
 תרצ"ג ושם מנו"כ. וזה
 נוסח מצבתה: פ"נ ב"ק
 (=בת קדושים) / אשת חיל
 הצנועה והמהוללה / מרת
 חיי ברכה / בת מו"ה
 יקותיאל הכהן / נפטרה
 בשם טוב בת צ'ו שנה / ג'

דחול המו' פסח שנת תרצ"ג / תנצב"ה

הנה מה שנחקק על המצבה שהיתה בת צ"ו שנה, לכאורה אינו מדויק, כי לפי"ז נולדה בשנת תקצ"ז, ולפי מ"ש במאטריקל קערעסטייר בפטירת אמה צירל שהיתה בת נ"ו שנה, נמצא שנולדה אמה בשנת תקפ"ט. גם בעלה של מרת חיי ברכה, ר' אברהם יעקב נולד בשנת תר"ז-ח כפי מ"ש על מצבתו שהיה בן מ"ב שנה בפטירתו – כ"ה תשרי תר"ן, ולא מסתבר שהיה צעיר מזוגתו י' שנים.

והנה בענין שאביה הג"ר יקותיאל נתגדל אצל דודו הרה"ק הר"ר הערש מרימנוב ז"ל, כיון שאין זה דבר הנכתב בפירוש בספרים ישנים, רציתי רק להוסיף, כיהודה ועוד לקרא, זקינתי מרת רחל ביערמאן ע"ה (נפטרה י"ב אייר תשע"ה) סיפרה, שזקינתה מרת חיה ברכה ע"ה הנ"ל היתה תמיד אומרת, כי זכתה להתברך באריכות ימים מהרה"ק הר"ר הערש ז"ל, ובלשונה, "די רימנובער זיידע האט מיך געשאלטן..." הרי שהיו קוראים את הרה"ק הר"ר הערש בשם "זיידע". ובנה הבכור היה ר' צבי (ווייסבערג), ומסתמא נקרא על שם הרה"ק.

עוד שמעתי בשם ש"ב הרה"ח ר' צבי אלימלך זיידענפעלד (נכד ר' ישעי' זיידנפעלד חתן הג"ר יקותיאל הכהן) שקיבל מאבותיו שהחתונה של ר' יקותיאל, היה במוצאי יום הכיפורים, וזה היה בשנת תר"ו-ז, והרה"ק הר"ר הערש ז"ל היה "אונטערפירער"-שושבין, ביחד עם המחותן הג"ר מרדכי יצחק דומ"ץ סטראפקוב.

גם היה לו לר' יקותיאל כמה חפצים קדושים מהרה"ק הר"ר הערש ז"ל, וגם כתב יד שרשם ר' יקותיאל דברי תורה ששמע מהרה"ק. ודברים הללו היו אצל משפחת סאנעט בירושלים נכדי ר' יקותיאל, ומסרו את זה לכ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן רבי אברהם יצחק קאהן זצ"ל.

גם קיבלתי, ששם אמה "מאליע" צירל, עיקר השם היא צירל, והשם מאליע הוסיפו שהיתה נצרכת פעם לישועה, כי מאליע הוא לשון מילוי, והיו מנכדיה שנקראו על שמה רק בשם צירל. (גם על מצבתה הובא בעלי זכרון 6 עמ' ל"ו, ניכר כי עיקר השם הוא צירל).

צאצאי ר' אברהם יעקב וזוג' מ' חיה ברכה:

בנם ר' צבי ווייסבערג שו"ב ביעמרינג (חתן דודו ר' אברהם גרינבוים מקערעסטיר חתן הג"ר יקותיאל). נכדו ר' צבי קעניגסבערג בירושלים. <ראה עוד במכתב הבא >

בנם ר' תנחום ווייסבערג. נסע לארה"ב עוד לפני המלחמה ודר בסאנאטאיאן (טעקסאס).

בתם מרת טויבא ע"ה הי"ד אשת הרה"ח ר' אברהם מאיר ראזענוואסער ז"ל מאיבראן. נפטרו' אלול ת"ש ומנו"כ באיבראן.

בתם מרת יוטא ע"ה, נפטרה כ"ט כסליו תש"א ומנו"כ באיבראן. אשת הרה"ח ר' אברהם יודא לעווי ז"ל.

בתם מרת לאה אשת הרה"ח ר' משה ב"ר נפתלי דיאמאנט שו"ב ז"ל.

~

מ"ש העורך בעלה 29 עמ' צג-ד אודות הג"ר שלמה שפיטצער ב"ר ישכר דוב וחתן מו"ה נחמן מאנטאג, נכד הרה"ק האור החכמה.

רציתי להוסיף לפמ"ש במאטריקל נאנאש, נולד הג"ר שלמה שפיטצער בבאניהאד בשנת תקס"ז, ונפטר בכ"ד תמוז שנת תרכ"ט בן ס"ב שנים, ומנו"כ בנאנאש, אבל לא מצאנו את המצבה.

אבל יש שם בנאנאש מצבת אחיו הג"ר בנימין זאב ב"ר ישכר דוב שפיטצער (הנקרא ר' וואלף באניאדער) אבי הגה"צ ר' משה שפיטצער דומ"ץ מונקאטש. ר' בנימין זאב נפטר ד' אדר שנת תרנ"ב (רצ"ב צילומי המצבה הישנה והחדשה). גם יש שם מצבת זוגתו מרת רבקה לבית ענגעל אחי הרה"צ ר' יואל זוסמאן ענגעל (על שמו נקרא הגה"צ ר' יואל זוסמאן מערץ זצ"ל, כי אביו ר' דוד הערש

מערץ ז"ל מנאנאש היה חתן אצל ר' בנימין זאב הנ"ל).

ועיין בקונטרס אמרי משה מהרה"ג ר' מאיר משה שפיטצער ז"ל, בהקדמה, באריכות אודות משפחת שפיטצער. ולפמ"ש שם, היה לר' ישכר דוב מבאניאד משפחה גדולה של י"ז בנים וקצתם שינו שם משפחתם ל"זינגער". עוד כתוב שם, שאבי ר' ישכר דוב היה ר' יעקב קאפיל. וכ' שם שר' ישכר דוב נפטר בבאניהאד בשנת תרכ"ט, באותו שנה שנפטר בנו ר' שלמה בנאנאש.

ומ"ש שם שלפי מסורת משפחה, זוגתו היתה בתו של ר' נחמן מאנטאג, כן נכתב בהדיא בהשריפטן "לאה מאנטאג".

בתם של הג"ר שלמה שפיטצער וזוגתו מרת לאה מאנטאג, היתה מרת רחל אשת הר"ר מנחם שווארטץ מק"ק נאנאש (בן הר"ר קלונימוס שווארטץ עיין עלי זכרון 2 עמ' יד). ר' מנחם נפטר ביום י"ב טבת תרס"ה, וזוגתו רחל נפטרה ביום ד' ניסן תרס"ז ומנוחת כבודם בנאנאש.

בני ר' מנחם ורחל: בתם מרת אסתר אשת הרה"ח ר' חיים ביערמאן מסעמיהאלי. בתם מרת מרים לאה אשת הרה"ח ר' יחיאל מאיר הכהן כ"ץ מנאנאש. בתם שרה. בנם הילד אהרן (נפטר 28 פבר' 869, ר' שלמה שפיטצער היה הסנדק). בנם ר' שלמה מבישטינא.

יונה צבי שווארטץ - ברוקלין

רבי שמואל קיניגסברג זצ"ל

לפני יותר מל' שנה היה גר בירושלים עיה"ק בשכונת בתי נייטין, איש ירא שמים וחסידי הרה"צ ר' שמואל קיניגסברג. אביו ר' משה נפתלי קיניגסברג זצ"ל מקובל במשפחה שהוא טמון ליד ציונו של בעל ה'נועם אלימלך' בליזענסק. כן מקובל שהיה פעם במנין ביחד עם השינאווער רב זי"ע בהוצאת דיבוק ר"ל. הוא היה בנו של הרה"ח ר' נח קיניגסברג זצ"ל מחבר ספר מי נח שיצא לאור לאחרונה במהדורה מפוארת, כולל פנינים יקרים על התורה. מקובל במשפחה, שהרבנית שלו העידה ששמעה לפעמים מאחורי דלת חדרו איך שלומד עם חברותא, אף שלא ראתה שום אדם נכנס בחדרו.

הרה"ח ר' שמואל היה חתנו של ר' הערשל ווייסבערג זצ"ל >ראה עליו ומשפחתו במכתב הקודם<, מקובל במשפחה שהוא נכד אחי הרבי ר' הירש מרימנאווי זי"ע, וכן שהוא מצאצאי הש"ך זי"ע.

ר' שמואל שימש כשו"ב בעיר זענטא, וכך זכה לפרנסה מכובדת. היה ידוע כמכניס אורחים בתוך ביתו, ומסופר שפעם היה שלג גדול עד כדי קומת איש, ועבר שם אורח שדפק בחלונו שרוצה ליכנס לתוך הבית, והכניסו דרך החלון לתוך חדר מחומם שהכין לילדיו הקטנים, וזכה באותה שנה בלידת בנו הצדיק ר' הערשל זצ"ל.

לפני מלחמת העולם השנייה כשאיימו הנאצים ימ"ש שהם מתכוננים למלחמה, ברח משם ועלה לארץ הקודש עם כל משפחתו והתיישב בירושלים. כאן לא שימש כשר"ב כדי לא לקפח את פרנסת השוב"ם דמתא, ורק בערב יול"פ בזמן לחץ היה שר"ב. כך שהתקשה מאד בפרנסתו, ועסק לפעמים במלאכת הסידות ולפעמים כמוכר בקיוסק ברח' יפו.

מצאתי בספר עלי ז"ת מהרה"צ ר' אברהם יהושע העשיל רובין מקאמינקע זצוק"ל, שבשנת תרצ"ט עלה בספינה מעיר דוקלא לארה"ק, והיה לו שם על הספינה ידיד נפש הרה"ח ר' שמואל קיניגסברג זצ"ל. ומתארו שם שהוא תושב ארץ ישראל שהגיע לחו"ל לקדם פני אביו בעיר דוקלא, ובספינה זו חזר לארה"ק. ובעת ההפלה הוא היה לו "שיף ברודער".

דקדק במצוות אף כשהיה קשה, מסופר שגם כשהמקוה היה במרחק, לא ויתר ע"ז והיה נוסע עם אופניים לשם אף שזה לקח זמן רב. כשראה צורך למחות על חוסר צניעות של אשת איש מכובד ות"ח, לא נרתע ממנו וקרא אותו לבית דין בתביעה שיתקן את המעוות כדי שלא יתקלקלו אחרים.

הרבה ממנהגיו הי' עפ"י הקבלה, לפעמים הי' מסתובב ז' פעמים סביב השולחן. אחר גמר סעודת שבת לפני ברכת המזון היה לפעמים יושב ולומד משניות. היה חסיד נאמן של האדמו"ר מסאטמער בעל ה'יואל משה' זי"ע, והיה ממתפללי בית מדרשו 'אהל רחל' בירושלים.

זכה להקים משפחה מפוארת: בנו הרה"ח ר' הערשל - צבי אלעזר קיניגסברג זצ"ל; חתנו הרה"ח ר' ישע' דייטש זצ"ל; חתנו הרה"ח ר' יעקב אליעזר ווייס זצ"ל; חתנו הרה"ח ר'... טענענבוים זצ"ל. - אלו הידיעות שהעליתי על הכתב, וכל המוסיף יתברך מן השמים.

שמואל קיניגסברג - ירושלים

לעלה 26, 27 - עוד על משפחות פיין, בריל, רובינשטיין

א. במאמרי בעלי זכרון 26 על משפחת אא"ז הרבני החסיד ר' אליעזר פיין ז"ל מקאוואטשהאזא, הזכרתי שם בעמ' ס"ו את אחיו ר' אברהם פיין ז"ל, וכתבתי שאין לי ידיעה אודותיו.

כעת מצאתי את מצבתו בביה"ח ב-קונאגאטא, וזה נוסח המצבה: פ' נ' / איש תם וישר ויר"א / אהב תורה ולומדיה / עשה צדקה וחסד / ונשא ונתן באמונה / כ"ה / אברהם פיין / בן כ"ה שלמה זלמן עה"ש / נפטר בש"ט בן נ"ח שני' / י"ח תשרי תרע"ו לפ"ק / ת'נ'צ'ב'ה' / ושם אמו מרים.

גם נטמנה שם אשתו מרת חי' ע"ה. וזה נוסח מצבתה:
האשה החשובה והיקרה / מרת חי' ע"ה / אשת מו"ה
אברהם פיין / חי' ע"ד שנים / הלכה לעולמה ביום
שביעי של פסח / שנת תרצ"ו לפ"ק / ונקברה באותו
יום / ת' נ' צ' ב' ה'.

ב. ועיין בעלי זכרון 27 מש"כ ש"ב ר' שמואל ברילל על אודות משפחת ברילל. ושם עמ' פ"ז אודות ר' יצחק ברילל ב"ר מרדכי. מצאתי בקונאגאטא מצבת ר' יצחק ברילל. ורצו"ב צילום. נפטר ביום ד' טבת שנת תר"ס.

ג. קבלתי מש"ב הרבני הנכבד

ר' פרץ משה טרענק הי"ו העתק מצילום של מכתב שכתב זקיני הגה"צ רבי אהרן דוד רובינשטיין זצ"ל הי"ד אבדק"ק קאוואטשהאזא להנהלת כולל שומרי החומות בארה"ק אחר פטירת חותנו אא"ז מוה"ר אליעזר פיין ז"ל, ונתחדש לי משם כי גם ר' אליעזר שימש כגבאי הכולל. וזה לשון המכתב:

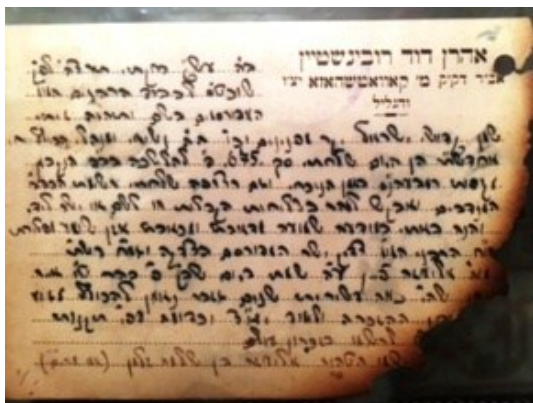
אהרן דוד רובינשטיין

אב"ד דק"ק מ' קאוואטשהאזא יצ"ו

והגליל

ב"ה עש"ק בחוקותי תרצ"ה לפ"ק

שוכט"ס לכבוד הרבנים המו"מ המפורסמים בשם לתהלה ולתפארת שמן קדושי ישראל יקר מפנינים וכו', ה"ה נשיאי ומנהלי הכולל הי"ו.

אחדש"ת, הן היום שלחתי סך 675 פ' להלשכה בב"פ [בבודאפעסט] הנקבץ מקופת רבי מאיר בעל הנס בזמן הנוכחי, וגם רצופה שלחתי רשימת הבעה"ב המנדבים, ואבקש למהר בשליחות הקבלות או לשם או ישר ליד.

והנה באתי במודעה, שמועה מדאבת ומכאבת אוזן שומע מפטירת מורי חמי הרבני המו"מ צדיק ישר המפורסם בצדקה וגמ"ח כש"ת מו"ה אליעזר פיין ע"ה, שמת ביום

שב"ק פרשת בהר ט"ו אייר, שהיה כמה עשרות שנים גזבר נאמן להכולל, מגיע ... ההזכרה ולשמור יארציית וכדומה ע"פ תקנות ... לרשמו בזכרון עולם ... שמו הטהור אליעזר בן שלמה זלמן (אמו מרים).

ואבקש לעשותו במהירות, ומאוד הנאני הודעתכם שנעשה הדבר מסודר על צד היותר טוב.

וד' יגדע פרצות עמו ישראל ישראל, ויזכנו לחיים ולשלום בכללות כל ישראל אכ"ר. ידידיכם הדו"ש באה"ר

הק' אהרן דוד רובינשטיין
חופק"ק והגליל

שמואל צבי שפיטצער - קרית יואל מאנרא יצ"ו

לעלה 27 - ר' משה סאפיר

בעלי זכרון 27 עמ' לב נכתב בשם רבי בן ציון יאקאבאוויטש שזוגתו בזיו"ר של רבי נתן קארפל וויינשטאק היתה רייזל בת "היחסן" ר' משה "סופר" משאראש פאטאק. והעיר הכותב שבמאטריקאל נרשם שם משפחתו בדרך כלל Safir ולפעמים Zafir. דהיינו סאפיר ולא "סופר".

לפנינו מצבת זוגתו של רבי משה סאפיר הנ"ל בשאראש פאטאק, ומשם עולה בבירור שהערתו של הכותב נכונה. שמה אמנם מטושטש, אבל ניתן לקרוא בבירור: אשת מו"ה משה סאפיר נפטרה כ' כסלו תרמ"ט.

נפתלי יהושע הכהן דוידוביץ' - אשדוד

לעלה 29, 30 - יחוסו של רבי יצחק דוד רוטמן

בשני ה"עלים" האחרונים הוזכר שמו של זקני הרה"צ ר' יצחק דוד רוטמן זצ"ל מירושלים. אולי ניתן לנצל את הבמה המכובדת שלכם כדי לנסות לפתור את התעלומה אודות יחוס אמו מרת חיה איטא ע"ה, אשת אביו ר' יואל יעקב זצ"ל.

בספר הזכרון "בית אבא" ובעוד מקורות נכתב כי אמו של ר' יצחק דוד, הלא היא מרת חיה איטא התייממה משני הוריה שנספו בשריפה והתגדלה אצל "דודה" הרה"ק ר' אברהם מטשעכנוב זצ"ל, שהיה גיסה של אביה ר' דוד. אולם עד היום לא היה ברור קשרי המשפחה.

לאחרונה בדק ומצא ש"ב ר' שלום רוטמן (ב"ר צבי מיכל וחתן דודי ר' בנימין זאב חשין) כדברים האלה: כדי לומר שר' דוד היה "גיס" של ר' אברהם מטשעכנוב, יש ב' דרכים, או שהיה חתן ר' רפאל אביו של ר' אברהם, או שהיה חתן ר' דן לנדא שאצלו היה חתן גם ר' אברהם. בספר מרביצי תורה בעולם החסידות [חלק א' עמוד ק"כ] מביא את רשימת כל אחיו ואחיותיו של ר' אברהם ואין שם את השם ר' דוד ובוודאי לא אחות שנשפתה בשריפה. נמצאנו למדים כי כנראה ר' דוד היה חתן ר' דן לנדא. מאידך בספר "רבי זאב ליפשיץ" על כל תולדותיו של ר' אברהם מטשעכנוב וכמובן חותנו ר' דן לנדא, בעמ' ל' מעתיק כל צאצאיו של ר' דן, ובתוכם 2 בנות שאין שום פרטים עליהם ושמותיהם רבקה ושרה, שנולדו מזיווג שני (בעוד זוגתו של ר' אברהם מטשעכנוב נולדה מזיווג ראשון), אם כן מן ההכרח כי אחת מהם, דהיינו או רבקה או שרה, היא היא אמה של מרת חיה איטא. יש לשים לב גם לעובדה שיתכן כי חיה איטא נקראת ע"ש מרת יוטא אמו של ר' דן, וכן אנו מוצאים אצל כמה מצאצאיו שקראו איטא וחלקם קראו יוטא, וגם בפת"ש בשמות נשים מבואר שהוא שם אחד.

לפי הספר על ר' זאב ליפשיץ, ניתן לעלות במרומי הייחוס כך: חיה איטא, בת שרה או רבקה, בת ר' דן לנדא, זוגתו מרים בת יצחק חריף הכהן, בן ר' שמואל הכהן מלאסק, בן ר' יחיאל מיכל, בן ר' אלי(עזר מוכיח, בן ר' יעקב, חתן ר' אברהם אח המהרש"א, ב"ר יהודה הלוי (בן אחר בן לרבינו יהודה החסיד) נכד ר' שבתי הלוי הורביץ זקנו של השל"ה ולמעלה בקודש כידוע.

שמואל מאיר ב"ר אפרים חשין - ירושלים

נערך ע"י

הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער

כל הזכויות שמורות

את העלה ניתן לקבל במייל 3446@okmail.co.il